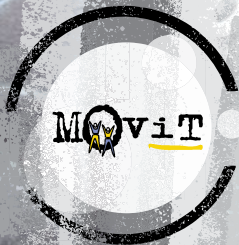

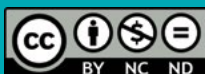

VPLIV PROSTOVOLJSKIH AKTIVNOSTI NA ZAPOSLEJIVOST MLADIH

Naslov: Vpliv prostovoljskih aktivnosti na zaposljivost mladih
Naslov izvirnika: Volunteering activities to combat long-term unemployment
Izdajatelj: Movit, Ljubljana, 2020
Izvirnik: 2019
Datum prevoda: december 2020
Avtor: Jonathan Robertson
Urednica: Maja Drobne
Prevod: ALAM PREVAJANJE Aleš Lampe s.p.
Oblikovanje: Aiko, Maja Cerjak s.p.
Naklada: e-publikacija
Cena: brezplačna publikacija

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 63049731
ISBN 978-961-6826-46-4 (PDF)

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons
»Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav 4.0 Mednarodna«
(CC BY-NC-ND 4.0).

VPLIV PROSTOVOLJSKIH AKTIVNOSTI
NA ZAPOS LJIVOST MLADIH

KAZALO

8	Uvod
10	Cilji in namen tega raziskovalnega projekta
11	Organizacije in udeleženci
13	Raziskovalni pristop in omejitve
16	Poglavje 1: <i>Kako prostovoljske aktivnosti vplivajo na zaposljivost vključenih mladih</i>
17	Uvod
17	1.1 Kako so se vključili in kaj jih je motiviralo
19	1.2 Kaj so s projektom pridobili kot posamezniki
22	1.3 Družbena dimenzija prostovoljske izkušnje
24	1.4 Prepoznavanje naslednjih korakov
26	1.5 Kaj mislijo organizacije
28	1.6 Sklepne misli, refleksija in priporočila
30	Poglavje 2: <i>Učinkovite prakse vključenih organizacij</i>
31	Uvod
32	2.1 Vzpostavljanje mednarodnih partnerstev
34	2.2 Delo z mladimi in njihova priprava na prostovoljske aktivnosti
38	2.3 Izbiranje prostovoljcev
40	2.4 Sprejemanje prostovoljcev, učni procesi in mentorstvo
42	2.5 Ko prostovoljci zaključijo svojo aktivnost
44	2.6 Kaj mladi cenijo pri organizacijah
46	2.7 Sklepne misli, refleksija in priporočila

48	Poglavje 3: <i>Izgradnja inovativnih partnerstev</i>
49	Uvod
50	Študija primera 1: Spodbudi moje sanje
51	Študija primera 2: Vidim vas, tukaj ste
53	Študija primera 3: V prihodnost usmerjene aktivnosti
55	Študija primera 4: Od spodaj navzgor
56	Sklepne misli, refleksija in priporočila
58	Sklepni zaključki, priporočila in refleksija
61	Sklepna refleksija in priporočila
62	Priloga <i>Študije primerov mladih, ki so sodelovali v projektih prostovoljstva</i>
66	Izbrani viri in literatura

PREDGOVOR

Movit kot nacionalno agencijo za programa Erasmus+: Mladi v akciji in Evropska solidarnostna enota je vedno zanimal vpliv projektov, podprtih iz naših programov, na udeležence, organizacije, lokalne skupnosti in širše. Raziskovalni projekt, na katerega se navezuje ta publikacija, se je začel leta 2012, ko je osem nacionalnih agencij evropskih programov za mladino skupaj z dvema podpornima centroma SALTO začelo izvajati raziskavo, katere kompetence mladi pridobijo v okviru evropske prostovoljske službe in kako ta izkušnja spreminja njihova življenja. Temu je leta 2016 sledila aktivnost evropske prostovoljske službe za dolgotrajno brezposelne mlade v soorganizaciji z britansko nacionalno agencijo. Aktivnost je bila namenjena raziskovanju možnosti tesnejšega sodelovanja z zavodi za zaposlovanje in razvoja kompetenc dolgotrajno brezposelnih mladih preko kratkotrajnega prostovoljstva. Ker je šlo za aktivnost mreženja, je bil cilj vzpostaviti trdno partnerstvo med različnimi organizacijami ter natančneje spremljati učinek na udeležence, organizacije in lokalne skupnosti.

Na podlagi predhodnih raziskav in te aktivnosti iz leta 2016 smo leta 2017 zagnali nov raziskovalni projekt za boljše razumevanje vpliva prostovoljskih aktivnosti na dolgotrajno brezposelne mlade. Skozi obdobje dveh let smo v raziskavi spremljali 43 mladih z raznolikimi ozadji iz 9 različnih držav, od katerih je bilo 24 mladih z manj priložnostmi. Svoje prostovoljske aktivnosti so izvajali v okviru 16 različnih organizacij po Evropski uniji.

V času raziskave se je evropska prostovoljska služba, ki je bila prej del programa Erasmus+: Mladi v akciji, preoblikovala v prostovoljske aktivnosti v okviru novega programa Evropska solidarnostna enota. V tem novem programu se je kontekst prostovoljstva rahlo spremenil in se več poudarka namenja solidarnosti in gradnji skupnosti. Nekaj pa ostaja enako – to je pomemben vpliv, ki ga imajo te aktivnosti na udeležence, organizacije in lokalne skupnosti. Raziskave mreže RAY¹ kažejo, da to velja še toliko bolj, ko so v takšne projekte vključeni mladi z manj priložnostmi. Zgodbe, ki so jih v okviru te raziskave delili prostovoljci in njihove gostiteljske organizacije, so resnično navdihujoče in dokazujejo, da je vlaganje v projekte mobilnosti, zlasti za mlade z manj priložnostmi, resnično pomembno. Preko teh projektov lahko mladi razvijejo veščine, ki jim bodo koristile na trgu dela, zraste pa tudi njihova samozavest in se začnejo boljše zavedati svojih potencialov in strasti. S pomočjo mentorjev, ki jih zagotavljajo gostiteljske organizacije, lahko reflektirajo, kaj so se naučili, in pridobijo pogum za preizkušanje novih stvari, ki jih popeljejo izven njihove cone udobja. Z besedami ene od udeležencev: »Izobraževanje in informacije sta najboljša.« To je odličen primer, zakaj mora EU še naprej vlagati v mlade, še posebno tiste z manj priložnostmi. Ko primerjamo razlike pred in po izkušnji prostovoljske aktivnosti, so ti mladi tisti, pri katerih se pokažejo največje spremembe in ki doživijo največji učinek.

1 <https://www.researchyouth.eu/>

Vabimo vas k branju te raziskave in raziskovanju bogastva zanimivih študij primerov, navdihujočih izjav in dragocenih uvidov, kako lahko prostovoljstvo nekomu spremeni življenje. Spoznali boste, kako lahko sprejemanje prostovoljcev koristi organizacijam in kako lahko tovrstni projekti bogatijo lokalne skupnosti. Raziskava pa je pokazala tudi to, da prostovoljstvo ni čudežna rešitev in lahko predstavlja tudi izziv, zlasti ob vrnitvi mladih v svojo državo po zaključeni aktivnosti. Še en pomemben vidik je vključevanje drugih deležnikov, kot so zavodi za zaposlovanje, socialne službe, šole in druge pristojne ustanove, ki lahko – če delajo z roko v roki – skupaj dosegajo še boljše rezultate.

Verjamemo, da zgodbe, kot je Paulova, govorijo same zase: »Mislim, da me šef na nek način občuduje zaradi mojega prostovoljskega projekta. Vidi osebo, ki ima večjo moč volje – da se v življenju ne predam, in to nikoli.«

Zahvaljujemo se raziskovalcu Jonathanu Robertsonu, da je izluščil tako dragocene nauke iz ogromne količine podatkov, zbranih v raziskavi, in je te podatke predstavil na koherenten, berljiv in zanimiv način. Hvaležni smo tudi vsem organizacijam in predvsem vsem mladim prostovoljcem, ki so bili pripravljeni sodelovati z raziskovalcem in deliti svoje dragocene uvide v vplive, ki jih prinaša prostovoljstvo.

Upamo, da bo ta publikacija prispevala k boljšemu razumevanju in ozaveščenosti učinkov, ki jih imajo projekti mobilnosti na mlade. Spodbujamo pa tudi vas, da se vključite in podprete prostovoljske aktivnosti, da bomo po besedah Roberta Baden-Powella »zapustili svet malo boljši, kot smo ga našli«.

Želimo vam prijetno branje in veliko navdiha.

UVOD

»Ključ do resničnega občutka za to delo je, da ga spoznate in začnete zaznavati obilico malih in velikih zgodb, ki sestavljajo sago mladinskega dela.«

(In Defence of Youth Work, 2012, str. 7)

Leta 1996 je Édith Cresson, evropska komisarka, ki je bila zadolžena za izobraževanje, usposabljanje in mladinsko politiko, zagnala nov program z imenom Evropska prostovoljska služba (EVS). Cressonova je naznanila: »Namen [programa] je, da mladi Evropejci spoznajo Evropo in se med svojim prostovoljskim delom v tujini naučijo jezika in spoznajo kulturo druge države, tako da se lahko vzpostavijo kontaktne mreže.« (Evropski parlament, 1997) Te prostovoljske aktivnosti naj bi bile del programa Mladi za Evropo, ki je bil »oblikovan predvsem z namenom spodbujanja participacije mladih, ki doživljajo največ težav z vključenostjo« (Svet Evropskih skupnosti, 1988).

Od tedaj so prostovoljske aktivnosti pomemben del vseh nadaljnjih programov Evropske unije za mladino. Leta 2016 je predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker predstavil nov program – Evropsko solidarnostno enoto. Namen tega programa je bil, da nadomesti EVS in ga razširi. V okviru Evropske solidarnostne enote so projekti, ki so se prej imenovali EVS, postali »prostovoljske aktivnosti«. Ime se je spremenilo, toda ali potrebe ostajajo enake? Tisti, ki so se rodili približno v času, ko je Cressonova uvedla EVS v evropski program za mladino, zdaj sami vstopajo v odraslo dobo.

V kakšno Evropo odraščajo? Od ekonomske krize leta 2009 (in posledičnih varčevalnih ukre-

pov) do okoljskih katastrof in političnih pretresov – ti mladi se soočajo z nekaterimi gromozanskimi izzivi.

Stopnje brezposelnosti med mladimi po Evropi so se v primerjavi s prvimi leti po 2010 morda res znižale, a zaposlitvena krajina 21. stoletja za mlade ostaja polna negotovosti in črnih lukenj – od prekarnega dela in slabih zaposlitvenih priložnosti do mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, ter trajnih posledic dolgotrajne brezposelnosti (t.i. brazgotinjenje²). To so veliki izzivi za celotno družbo, ne le sektor mladinskega dela. »Naš cilj je, da preprečimo to dolgotrajno brezposelnost. Gre za preprečevanje.« To so besede Yuki Marquez, koordinatorke projektov centra Europa Joven Madrid, ene od mladinskih organizacij, vključenih v ta projekt. Tako kot nekateri drugi intervjuvani mladinski delavci tudi ona prostovoljske aktivnosti vidi (med drugim) kot preventivni ukrep proti dolgoročni brezposelnosti.

Kaj so torej na to temo odkrile pretekle raziskave in kako se v celotno sliko umešča ta raziskovalni projekt? V letih 2012–2014 je osem nacionalnih agencij skupaj z dvema podpornima centroma SALTO s podporo mreže RAY³ izvedlo velik raziskovalni projekt o povezavi med EVS-om in zaposljivostjo. Projekt Kompetence EVS za zaposljivost⁴ je veliko pripomogel k vzpostavitvi temeljnih dokazov za povezavo med zaposljivostjo in EVS-om (oz. po novem prostovoljskimi aktivnostmi). Odprl pa je tudi nekatera dodatna področja za nadaljnje preučevanje. Tri od teh predlaganih področij so postala temelj za cilje tega raziskovalnega projekta:

- bolje razumeti vpliv prostovoljskih aktivnosti na zaposljivost mladih z manj priložnostmi;
- predstaviti nabor učinkovitih praks organizacij, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti;
- raziskati potencial tesnejšega sodelovanja med mladinskimi organizacijami in zavodi za zaposlovanje (in drugimi institucijami na področju zaposlovanja).

Leta 2018 sta raziskovalca mladinskega dela Šenyuva in Nicodemi (2018) opisala, kako se je mlade z manj priložnostmi izrinilo iz projektov EVS – programa, ki je bil v izhodišču ustvarjen predvsem zanje. Ta pomembna študija kaže na razloge za še veliko raziskovanja in spremljanja prostovoljskih aktivnosti (in Evropske solidarnostne enote na splošno) in izkušenj mladih z manj priložnostmi v povezavi s tem programom.

2 Brazgotinjenje (angl. *scarring*) je »pojav, pri katerem dolgotrajna brezposelnost – zlasti v letih, ko se mlada oseba izoblikuje – pušča znatne negativne posledice na ljudeh, ki jo doživljajo, še dolgo po tem, ko se izhodiščna brezposelnost konča« (Goldring, 2015, str. 16).

3 RAY (angl. *Research-based Analysis and Monitoring of European Youth Programmes*) je mednarodna mreža, vzpostavljena za izvajanje na raziskovanju osnovane analize evropskih programov za mladino. <https://www.researchyouth.eu/>

4 Gl. Šenyuva (2014); Markovic in Evrard (2014).

V preteklih dveh letih smo v okviru tega raziskovalnega projekta sodelovali s 16 organizacijami iz devetih različnih držav po Evropi, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti. Preko teh organizacij smo se srečali in opravili intervjuje s 43 mladimi v času njihovih prostovoljskih aktivnosti, od katerih je bila večina mladih z manj priložnostmi. Intervjuje smo izvajali tako z mladimi kot s ključnimi predstavniki organizacij, da bi bolje razumeli vpliv teh projektov na zaposljivost mladih ter da bi lahko predstavili primere učinkovitih praks in inovativnih partnerstev med vključenimi organizacijami.

Nobelova nagrajenka za literaturo Svetlana Aleksijevič je nekoč dejala: »Veliko takih zgodb je, ki jih ne vidimo kot nauke, ki se vsakodnevno dogajajo. Pripraviti se, da vidiš nekatere stvari kot dober nauk, je umetnost. To je borilna veščina, ki jo želimo vsi nekega dne obvladati.« Ta raziskovalni projekt je bil poskus izvajanja takšne umetnosti, s tem poročilom pa vas vabimo, da se pripravite in se nam pridružite pri iskanju naukov v tem, kar so z nami delili mladi in organizacije.

CILJI IN NAMEN TEGA RAZISKOVALNEGA PROJEKTA

Raziskovalni projekt je bil vzpostavljen za:

Boljše razumevanje vpliva prostovoljskih aktivnosti na zaposljivost mladih, zlasti mladih z manj priložnostmi.

V projektu smo sledili 43 mladim z raznolikimi ozadji na njihovih izkušnjah prostovoljskih aktivnostih po Evropi. Namen je bil spoznati njihove izkušnje na različnih točkah v projektih v njihovih lastnih besedah – predvsem po koncu aktivnosti. Navsezadnje so mladi sami največji strokovnjaki za svoje lastne izkušnje. Poudariti moramo, da mladi z manj priložnostmi niso homogena skupina. Gre za zelo raznoliko kategorijo, ki je opredeljena v Vodniku za prijavitelje Erasmus+ in jo sestavlja cela vrsta socialnih izključenosti, ki se lahko tudi prekrivajo.

Predstavitve nabora učinkovitih praks mladinskih organizacij, ki podpirajo mlade preko svojih projektov prostovoljstva.

Vključevanje mladih z manj priložnostmi v te projekte se ne zgodi samo po sebi, temveč zahteva pozorno izvajanje s strani temu predanih organizacij po Evropi. V okviru raziskovalnega projekta smo obiskali sodelujoče organizacije in izvedli intervjuje z njihovimi ključnimi predstavniki, da bi zbrali primere učinkovitih praks, za katere upamo, da bodo prišle prav tudi drugim organizacijam, ki delajo z mladimi z manj priložnostmi.

Raziskovanje potenciala inovativnih partnerstev med mladinskimi organizacijami in drugimi institucijami, zlasti zavodi za zaposlovanje.

Z mladimi se ukvarjajo številni različni ljudje, organizacije in sektorji. V našem raziskovalnem projektu smo preučili, kako mladinske organizacije v sodelovanju z drugimi organi, kot so zavodi za zaposlovanje, občine in izobraževalne ustanove, omogočajo izvajanje prostovoljskih aktivnosti širokemu naboru mladih, ki so jim te priložnosti namenjene. Upamo, da bodo te študije primerov poučne in navdih drugim organizacijam in institucijam za nove oblike sodelovanja.

To poročilo je razdeljeno v tri dele, po en del za vsak cilj:

1. del: Kako prostovoljske aktivnosti vplivajo na zaposljivost vključenih mladih

2. del: Učinkovite prakse vključenih organizacij

3. del: Izgradnja inovativnih partnerstev

Na koncu poročila pa sledi še nekaj skupnih zaključkov, priporočil in refleksije.

VOLUNTEERING ABROAD

**I TAKE FULL
RESPONSIBILITY
FOR BECOMING
DIFFERENT**

Loesje

www.loesje.org
loesje@loesje.org

ORGANIZACIJE IN UDELEŽENCI

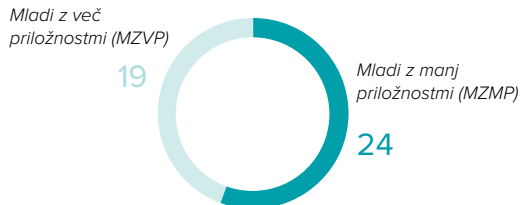
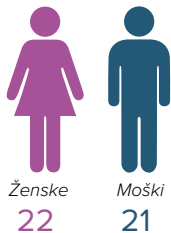
Katere organizacije so sodelovale v raziskavi?

- Achieve More Scotland, Glasgow (Združeno kraljestvo)
- AKSELS, Pernik (Bolgarija)
- Atelier Europeo, Brescia (Italija)
- Europa Joven Madrid (Španija)
- Frie Filmere, Sandefjord (Norveška)
- Iter, Göteborg (Švedska)
- Leonard Cheshire, London (Združeno kraljestvo)
- Mladinski Center Krško (Slovenija)
- Mladinski Center Slovenj Gradec (Slovenija)
- Mladinski Center Trbovlje (Slovenija)
- NAV, Møre og Romsdal (Norveška)
- PUM-O Škofja Loka (Slovenija)
- British Red Cross (Združeno kraljestvo)
- STRIM, Krakov (Poljska)
- Zavod Manipura, Begunje na Gorenjskem (Slovenija)
- 4YOUgend, Linz (Avstrija)

Kdo so mladi, ki so sodelovali v raziskavi?

SKUPNO ŠTEVILO MLADIH:

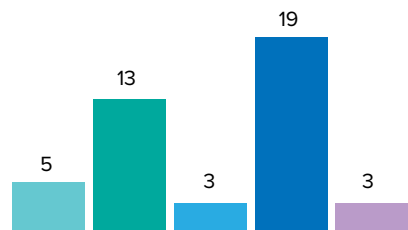
NARODNOST PROSTOVOLJCEV:

STATUS PRED PROSTOVOLJSKO AKTIVNOSTJO:

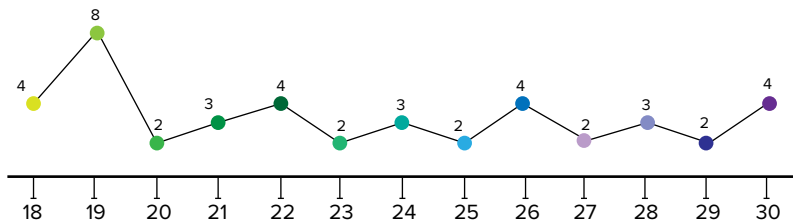

STOPNJA FORMALNE IZOBRAZBE (DOSEŽENA ALI V TEKU):

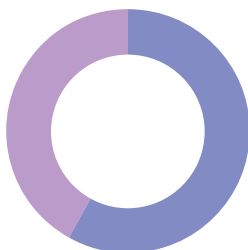
ISCED 2 Osnovnošolsko izobraževanje
ISCED 3 Srednješolsko izobraževanje
ISCED 5 Višje strokovno izobraževanje (t. bolonjska stopnja)
ISCED 6 Visokošolsko izobraževanje (2. bolonjska stopnja)
ISCED 7 Visokošolsko izobraževanje (3. bolonjska stopnja)

STAROST OB ZAČETKU PROSTOVOLJSKEGA PROJEKTA:

Dolgoročni projekti (od 2 mesecev do 1 leta)

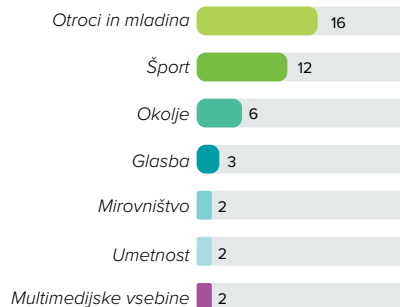
18

Kratkoročni projekti (od 2 tednov do 2 mesecev)

25

TEME PROJEKTOV:

RAZISKOVALNI PRISTOP IN OMEJITVE

Leta 2016 sta slovenska in britanska nacionalna agencija programa Erasmus+ Mladi v akciji oblikovali štiristopenjski projekt, ki so ga navdihnile nekatere organizacije v Sloveniji z odličnimi rezultati v vlogi gostiteljev mladih z manj priložnostmi iz tujine v okviru prostovoljskih aktivnosti. Štiri faze projekta so bile zasnovane takole:

1

1. faza:

Junija 2016 na Bledu poteka mednarodni seminar za vzpostavljanje partnerstev za predstavnike okoli 20 različnih organizacij z različnih koncev Evrope, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti.

2. faza:

Udeležence seminarja se podpre pri sodelovanju za skupno prijavo projektov prostovoljstva z začetkom od januarja 2017 naprej.

3. faza:

Od maja 2017 raziskovalec sledi popotovanjem prostovoljcev, ki sodelujejo v teh projektih, in beleži, kakšne učinke ima udeležba na njihova življenja.

4. faza:

Spomladi 2019 je pripravljeno poročilo, ki predstavi primere dobrih praks, objasni rezultate prostovoljskih aktivnosti in predstavi ta model z organizacijami, institucijami in skupnostim po Evropi.

2

3

4

Po navezovanju stikov z organizacijami, ki so se udeležile seminarja za vzpostavljane partnerstev junija 2016, je raziskovalec obiskal več teh organizacij in se srečal z vsemi temi mladimi v živo. Eden od razlogov za izvajanje intervjujev je bil, da bi slišali izkušnje in refleksije mladih (in osebja organizacij) v njihovih lastnih besedah, ne v besedah drugih. Eden od mladih, ki so sodelovali v raziskavi, je opisal, kako se v standardnem evalvacijskem vprašalniku ob koncu projekta pravzaprav ni mogoče zares izraziti in da je takšne ankete včasih »težko rešiti«. Intervjuji so bili zato zastavljeni dovolj fleksibilno, da so upoštevali in sledili tistemu, o čemer se je mladim in organizacijam zdelo pomembno govoriti, tudi če ni bilo vključeno v vnaprej pripravljena vprašanja. Poleg tega je format intervjujev dopuščal možnost raziskovanja skupnih oziroma »krovnih« odzivov. Na primer eden od odgovorov na vprašanje mladim, kaj so pridobili s projektom prostovoljstva, je bil, da so postali bolj samozavestni. Toda kaj to v resnici pomeni? Samozavestni pri čem? Kako je prišlo do te samozavesti? Upamo, da ta raziskava prinaša natančnejši nabor odgovorov v več odtenkih, na katerem bo mogoče graditi naprej.

Ena od omejitev te študije je, da združuje podatke iz organizacij in od mladih z zelo širokim naborom ozadij. Projekt vključuje raznolike organizacije različnih velikosti, ki delujejo v različnih kontekstih in prihajajo iz različnih držav. Mladi so različno stari, imajo različna ozadja in stopnjo formalne izobrazbe. Kategorija mladih z manj priložnostmi je daleč od homogene skupine. Skupni rezultati tukaj predstavljenih podatkov niso mišljeni kot celostna slika, ki zajema vse. Mladinsko delo navadno odgovarja na lokalni kontekst in potrebe ter običajno ne sledi korporativnemu modelu masovne produkcije in izdelkov, ki so primerni

Prostori MDC Blok Škofja Loka z zemljevidom nekdanjih prostovoljcev EVS

Intervju z Barbaro v MC Krško

za vse. V tem poročilu so predstavljeni ponavljajoči se odgovori v izvedenih intervjujih v kombinaciji s študijami primerov in številnimi neposrednimi izseki iz intervjujev, ki sliki dajejo bolj individualen odtенок. Upamo, da bo to pomagalo doseči boljše razumevanje in bolje artikulirati povezavo med prostovoljskimi aktivnostmi in zaposljivostjo. Prav tako upamo, da boste kot bralci tega poročila v pristopih organizacij po Evropi, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti, našli namige, spodbudo in navdih, ki vam bodo pomagali pri delu z mladimi.

Več mladih v tej raziskavi je opisalo, da imajo po pogovoru s prostovoljci v drugih projektih občutek, da imajo srečo, da so sodelovali prav v tem projektu prostovoljstva in ne kakem drugem. S tem se navezujejo na anekdotične opise prostovoljcev, ki še zdaleč niso dobili takšne podpore od svojih organizacij, kot bi jo morali. Ena od prostovoljk na primer pravi, da je ob poslušanju slabih izkušenj drugih prostovoljcev, ki jih je srečala na seminarju za vmesno evalvacijo, spoznala, da je s svojim projektom prostovoljstva »zadela terno«. Ob tem se postavlja vprašanje, kako reprezentativna je torej ta raziskava glede na povprečno izkušnjo prostovoljskih aktivnost – kar je omejitev, ki jo je potrebno upoštevati.

Ob koncu tega uvoda naj poudarimo, da je do tega poročila lahko prišlo samo zaradi časa in energije, ki so ju vložili vključeni predstavniki organizacij in mladi. Vsi so bili radodarni in pripravljeni delovati kot soraziskovalci pri vprašanjih, ki jih zastavlja ta raziskovalni projekt. Vsekakor pa se moramo zahvaliti tudi za vso podporo, navdih in spodbude s strani osebja slovenske in britanske nacionalne agencije, ki sta financirali in vodili ta projekt.

Susanna iz Jugend4U z darilom s Poljske

»Kaj če bi vse obrnili na glavo in dobili še eno priložnost, da spoznamo sebe preko ponovnega odkrivanja sveta?«

– Dagna Gmitrowicz (2012, str. 26)

KAKO PROSTOVOLJSKE AKTIVNOSTI VPLIVAJO NA ZAPOS LJIVOST VKLJUČENIH MLADIH

1

Skozi dve leti smo v raziskavi spremljali 43 mladih dvanajstih različnih narodnosti na njihovih izkušnjah prostovoljstva po Evropi. V tem delu poročila vam predstavljamo, kaj so povedali.

Med drugim smo jih povprašali, zakaj so se želeli udeležiti projekta, kaj so pridobili, kaj to pomeni za njihovo prihodnost in zlasti ali kaj od tega prispeva k njihovi zaposljivosti. S tem smo želeli bolje razumeti, kako prostovoljske aktivnosti prispevajo k svetlejši prihodnosti vključenih mladih.

V nadaljevanju so povzete glavne ugotovitve iz intervjujev skupaj s primerjavo med odgovori mladih z manj priložnostmi (MZMP) in mladih z več priložnostmi (MZVP). Namesto imen mladih povsod uporabljamo psevdonime. Vključujemo tudi kratke izseke iz intervjujev, ki ponazarjajo glavne ugotovitve ter prikazujejo podrobnejšo in barvitejšo sliko. Ugotovitve so razvrščene v štiri področja, na katera so se v intervjujih osredotočali mladi, dodan pa je še vidik organizacij:

1.1 Kako so se vključili in kaj jih je motiviralo;

1.2 Kaj so s projektom pridobili kot posamezniki;

1.3 Družbena dimenzija prostovoljske izkušnje;

1.4 Prepoznavanje naslednjih korakov;

1.5 Kaj mislijo organizacije.

Na koncu tega dela pa predstavimo še nekatere zaključke, refleksijo in priporočila.

1.1 KAKO SO SE VKLJUČILI IN KAJ JIH JE MOTIVIRALO

Kako so mladi izvedeli za prostovoljske aktivnosti?

Preko pripovedovanja prijateljev ali drugih

S podporno organizacijo so bili že prej povezani v drugem kontekstu

Informativni dogodek, ki ga je izvedla podporna organizacija

Družbena omrežja

Stik z mladim prostovoljcem, vključenim v projekt v njihovi bližini

Socialne službe

Spletna stran

E-pošta

LEGENDA:

- Mladi z manj priložnostmi (MZMP)
- Mladi z več priložnostmi (MZVP)

JULA, POLJSKA

To je prvi projekt, v katerega smo se vključili v okviru STRIM-a. Moja botra je tukaj prostovoljka in mi je povedala za ta projekt.

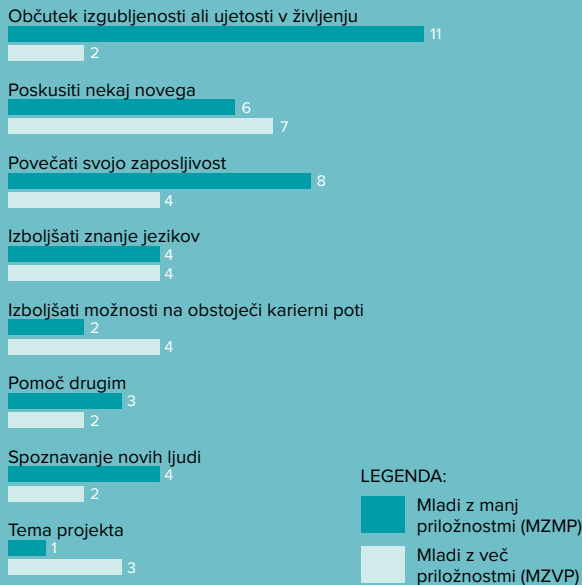
Pred prostovoljsko izkušnjo je bila moja situacija slaba. Tukaj v Italiji je težko najti službo. Leta 2009 sem diplomiral iz računalništva. Pet let sem poskušal najti službo, kar je precej dolgo. Krajša obdobja sem opravljal kakšna manjša dela – košnja trave, vrtnarjenje. Nikoli pa nisem našel resne službe. Leta 2015 sem začel z enim letom civilnega služenja, ki je prostovoljno. Res sem želel izkusiti prostovoljsko delo in to je bil zelo dober način, da začnem. Za tem sem delal kot tajnik v neki pisarni, potem pa en mesec v McDonald'su. Potem pa sem začel iskati informacije o prostovoljskih aktivnostih in naletel na Renato [iz organizacije Atelier Europeo]. Ko sem odkril ta projekt, sem upal, da bodo prostovoljske aktivnosti naslednji korak na tej poti.

MARTIN, ŠVEDSKA

Prihajam iz težkega okolja. Začel sem se drogirati. Bil sem del tiste težavne mladine, hodil po zabavah, se drogiral in počel neumnosti. Potem je moja mama poklicala center za socialno delo in jim rekla: »Moj otrok ima probleme, morala ga bom vreči iz hiše, če se ne poboljša.« To je bilo torej tisto, kar me je zbudilo. Nekaj moram narediti iz sebe – nočem biti 35-letnik, ki živi pri starših. Nekaj hočem narediti iz svojega življenja. Tako sem se pogovarjal s centrom za socialno delo in oni so mi povedali za Iter [Martinova podporna organizacija v Göteborgu], jaz pa sem si mislil: Kaj pa je to? Sliši se zanimivo.

Kaj je mlade motiviralo za vključitev?

Pravzaprav sem se takrat znašla na neki mrtvi točki v življenju. Nisem vedela, kaj naj počnem. V Gruziji je precej nemogoče dobiti službo brez diplome in preprosto se mi je zataknilo, istočasno pa sem se spopadala s hudo depresijo in sem res morala nekaj narediti, da jo premagam. Potem pa sem preprosto pomislila: Zakaj pa ne prostovoljske aktivnosti? Vem, kaj so in do so res odlična priložnost. Našla sem eno in sem prišla sem s še enim fantom – šlo je za kratkoročne prostovoljske aktivnosti lani – in to je bila največja izkušnja. Spremenila je moj pogled.

JULIA, GRUZIJA

Kadar nekam grem, grem brez pričakovanj, ker bi bil sicer lahko razočaran. Če pa preprosto greš, da se imaš fino in doživiš novo izkušnjo, bo OK. To je lepa izkušnja. Rad pomagam ljudem, sem prostovoljec – da ti veliko priložnosti, da se kaj naučiš in spoznaš ljudi. Imam tudi več možnosti kot moji kolegi s faksa, ki se samo učijo in učijo. In to v Romuniji ni dovolj. Če niš izkušen iz nečesa, ne boš zanimiv za delodajalce. Mislim, da mi je ta izkušnja dala boljše možnosti, da dobim službo in tudi da izboljšam sebe.

GEORGHE, ROMUNIJA

MOJCA, SLOVENIJA

No, zame je bil osrednji cilj, da zrastem kot oseba. Ker v preteklosti sem imela velike probleme z anksioznostjo. Prej sem se sekirala, že če sem morala v Ljubljano, zaradi avtobusov in vlakov, neznanega okolja, krajev, ljudi. In da sem iz tega prišla do tega, da sem se prvič v življenju usedla na letalo in šla nekam čisto drugam. Res sem se prisilila ven iz svojega mehurčka, da vidim, če zmorem. Tako da, ja, moja največja želja je bila, da zrastem na osebni ravni in pustim ta strah za sabo. Ker se v resnici nisem imela česa bati, ampak bala sem se pa vsega (smeh).«

Zaključki in refleksija

MANJ ZANAŠANJA NA USTNO IZROČILO

Čeprav je vzorec majhen, podatki kažejo, da je pri MZMP precej manjša možnost, da bodo za prostovoljske aktivnosti izvedeli preko pripovedovanja (prijateljev ali družine), kot pri mladih, ki niso prikrajšani. MZMP v tej raziskavi so za prostovoljske aktivnosti izvedeli predvsem preko mladinskih organizacij, s katerimi so bili že prej povezani. Z drugimi besedami: malo verjetno je, da bodo MZMP »naleteli« na priložnost, kot so prostovoljske aktivnosti, pri vzgoji, kot to velja za bolj privilegirane mlade. Če naj se uresničijo želje po enaki udeležbi ne glede na osebne okoliščine, je potrebno storiti še veliko, da se te priložnosti pojavijo v vidnem polju MZMP, namesto zanašanja na prenos informacij od ust do ust.

PREMIK Z MRTVE TOČKE

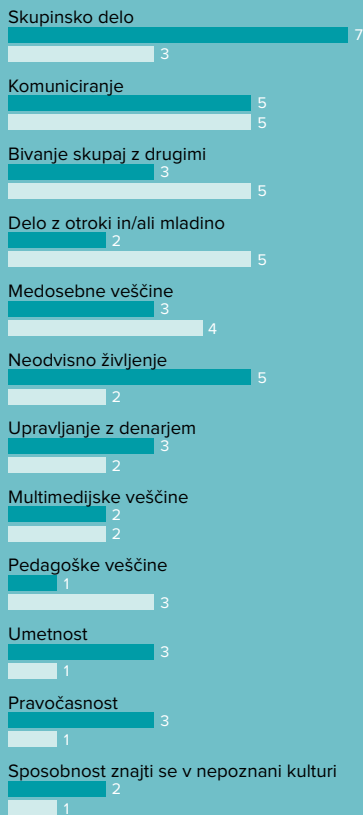
Od omejenih zaposlitvenih obetov do težav v družini, od neodkritih talentov do duševnih težav – v raziskavi je bilo slišati veliko načinov, kako mladi pridejo do točke, ko se v življenju počutijo izgubljeni ali ujeti. Za mnoge mlade so prostovoljske aktivnosti predstavljale nov začetek in priložnost, da spremenijo svojo situacijo. Velja poudariti, da so skoraj vsi mladi, ki so pri razlogih za vključitev v prostovoljstvo navedli občutek izgubljenosti, MZMP. Veliko je vredna ugotovitev, da so ti mladi sami prepoznali prostovoljstvo kot način, kako se premakniti naprej.

PREPOZNAVANJE POVEZAVE Z ZAPOSLJIVOSTJO

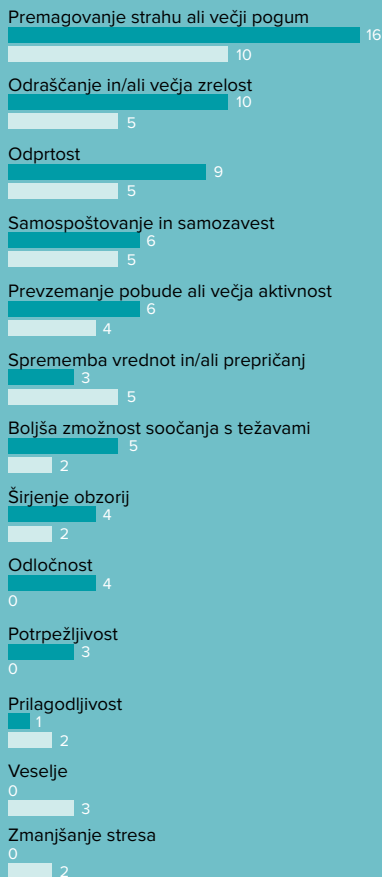
Velja poudariti, da so trije od petih najpogostejših razlogov za sodelovanje v projektih prostovoljstva, ki jih navajajo mladi, neposredno povezani z zaposljivostjo. To kaže, da je pri teh mladih že pred odhodom na projekt v znatni meri prisotno povezovanje prostovoljskih aktivnosti z večjo zaposljivostjo. Poleg tega je med tistimi, ki so zaposljivost prepoznali kot enega od razlogov za udeležbo, dve tretjini MZMP. Čeprav gre za majhen vzorec, nam daje misliti, da se MZMP, pri katerih je manjša verjetnost vključevanja v nadaljnje ali višje izobraževanje, morda bolj zanašajo na priložnosti, kot so prostovoljske aktivnosti, da jih približajo svetu zaposlitve.

1.2 KAJ SO S PROJEKTOM PRIDOBILI KOT POSAMEZNIKI

Katere veščine mladi pravijo, da so pridobili?

Katere spremembe v odnosu so mladi prepoznali pri sebi?

Katera pridobljena znanja so mladi prepoznali?

LEGENDA:

- Mladi z manj priložnostmi (MZMP)
- Mladi z več priložnostmi (MZVP)

INA, ŠVEDSKA

Verjetno sem postala bolj odrasla. Ker sama se nisem zares počutila, kot da sem odrasla ali da bi kaj naredila v življenju. To pa je bilo zame ogromen korak, tudi če drugi, s katerimi sem govorila, tega niso videli tako. Res je bil. Zame je to pomenilo, da lahko stvari delam sama. Ljudje so mislili, da sem nora, da grem dol v Španijo, ne da bi koga poznala tam. Mislim, da je to ogromen korak. Sploh za nekoga tako mladega, kot sem jaz.

LUCY, ZDRUŽENO KRALJESTVO

Vsekakor bi se uvrstila v kategorijo odnosa oziroma miselnosti. Ne morem reči, da sem se naučila kakšnih novih praktičnih veščin. Ker pač narava mojih nalog ni bila taka. Sigurno bi lahko sodelovala v kakem programu o fotografiji ali nekaj, ampak nisem.

JULA, POLJSKA

Spoznala sem, da sem ljudem všeč, tudi če nisem naličena in lepo oblečena. Pol stvari sem se naučila iz prostega časa in pol iz prostovoljskega dela, mogoče celo več iz prostega časa. Veliko smo se pogovarjali in presmejali. Zdaj sem bolj samozavestna v angleščini in v odnosu z drugimi. Zdaj sem na najvišji stopnički.

MITJA, SLOVENIJA

Po mojem je rezultat predvsem učenje novih stvari – ne samo o državi, ampak tudi o sebi. Ker živiš sam in si v neki neznani državi, moraš vse narediti sam – tam ni staršev, ni družine, ni prijateljev. Seveda tam spoznaš ljudi, ampak še vedno si nekje odrezan. To je približno tako kot tisti, ki vedno ostanejo doma, hodijo na zabavo in nikoli ne gredo v svet – moraš iti nekam drugam, da dobiš novo znanje in življenjske izkušnje.

SABJA, ŠPANIJA

Samozavest, vrnila sem se z več samozavesti – počutim se, kot da lahko premagam cel svet. Naučila pa sem se tudi shajati sama, da sem bolj neodvisna, bolj samozadostna, da stvari delam sama in na svojo pobudo. »Pomagala ti bom« – in že grem. Prej sem vedno čakala, da so me prosili za pomoč. Zdaj pa sem jaz tista, ki pristopi. Ne ustrašim se več neznanega – vsega se lahko naučim. Tega sem se naučila. Odkar sem se vrnila, študiram, da bom lahko delala, sem prostovoljka, delam voziški izpit. Prej sem vse te stvari odlagala: »Saj bom, saj bom.« Zdaj pa to dejansko delam in hočem vse narediti zaradi občutka zadovoljstva.

ANA, ITALIJA

Ponavadi kadar govorimo o zaposljivosti, ne upoštevamo tega, kar je povezano z odnosom – kot na primer pogum. Ampak ravno to je tisto, kar pretehta. Mislim, da je to ena najpomembnejših stvari, ki sem jih spoznala, ko sem prišla nazaj – ko gre za zaposljivost, moraš biti pogumen.

MARTIN, ŠVEDSKA

Bil sem prostovoljec, to mi ni pomagalo priti do službe. Lahko pa rečem, da na osebni ravni, ja, tam je bilo ogromno stvari, ki so mi pomagale. Organiziranje stvari, prevzemanje odgovornosti, kuhanje večerj z vsemi drugimi so taki primeri. Lahko si sam pripravim kosilo za naslednji dan ali pa čiste obleke – prej so vse to zame delali starši. Zdaj pa lahko vzamem svoje življenje v svoje roke. Take male stvari. Da moraš iti naprej in ne smeš obupati. Uspelo mi je dobiti službo in zdaj študiram. Volja, da se boriš, da živiš naprej in doživiš kaj novega. Prej nisem imel te odločnosti. Prišla je s projektom prostovoljstva.

Zaključki in refleksija

RAZVOJ USTREZNEGA ODNOSA PRED VEŠČINAMI IN ZNANJEM

Mladi, vključeni v raziskavo, so prepoznali precej več razvoja v svojem odnosu kot v veščinah ali znanju – približno v razmerju 4 : 3 : 2 (odnos : veščine : znanje). Poleg tega so v večini primerov mladi v intervjujih najprej govorili o pozitivnih spremembah v odnosu, preden so sploh omenili veščine ali znanje, kar še dodatno nakazuje večji pomen razvoja ustreznega odnosa zaradi prostovoljskih aktivnosti.

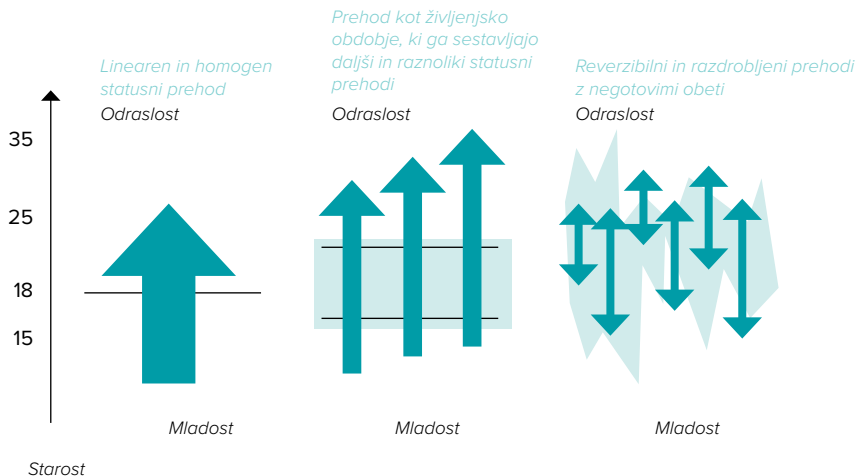
POVEZAVA MED ODNOSOM IN ZAPOSLEJIVOSTJO

Kot na prejšnji strani opisuje Ana iz Italije, se o odnosih, kot je na primer pogum – v teh intervjujih najpogosteje izpostavljeni rezultat – le redko govori kot o pomembnem vidiku zaposljivosti. Pogosto se več poudarka daje formalni izobrazbi. Tudi Martin s Švedske pravi, kako mu prostovoljstvo »ni pomagalo priti do službe«, nato pa opiše, da je odločnost, ki jo je razvil s svojim projektom prostovoljstva, ključni dejavnik, da je dobil službo in začel študirati. Raziskava o skritih kompetencah (CIMO in Demos Helsinki, 2014) iz leta 2014 izpostavlja, da »ogromno veščin in kompetenc, ki se razvijejo preko mednarodnih izkušenj, ostaja nepriznanih«. Verjetno si povezava med zaposljivostjo in odnosom, ki se razvije v prostovoljskih aktivnostih, zasluži več priznanja, pa tudi več raziskovanja. Kot pravi Ana: »Ko gre za zaposljivost, moraš biti pogumen.«

ODRAŠČANJE

Drugi najpogostejši odgovor glede odnosa, ki so ga mladi razvili v okviru svojih projektov prostovoljstva, se nanaša na to, da so postali bolj zreli oziroma bolj odrasli. Pojma zrelosti in odraslosti sta pogosta ugotovitev v mnogih podobnih raziskavah o prostovoljstvu (Fitzsimmons, 1999, v Sieveking, 2001, str. 87). Kaj pa danes pomeni postati zrel oz. odrasel? Kot Walther (2016 v Pohl 2018, str. 22) prikaže v spodnjem diagramu 1.1, obstajajo različni koncepti tega statusnega prehoda. Za veliko število mladih v naši raziskavi je bil projekt prostovoljstva prva izkušnja samostojnega življenja stran od družine. Nekateri so omenjali tudi, kako je to, da so dobili ali prevzeli določene odgovornosti, prispevalo k občutku odraščanja. Poleg tega je iz izseka intervjuja s Sadio iz Španije razviden občutek samostojnosti, ki izhaja iz tega, da je začela prevzemati pobudo. Po projektu prostovoljstva se ne zanaša več na druge, da jo k nečemu pripravijo, temveč želi »vse narediti zaradi občutka zadovoljstva«. Morda bi bilo namesto »odraščanja« bolj točno uporabljati izraz »razvijanje samostojnosti«. Če gledamo z vidika zaposljivosti, je razvijanje samostojnosti bistven temelj, na katerem mlada oseba gradi svoje poklicno življenje. In to je morda še toliko bolj dragoceno v času, ko je prehod v odraslost pogosto precej manj linearen in bolj razdrobljen (zlasti pri MZMP).

DIAGRAM 1.1. RAZLIČNI KONCEPTI MLADINE IN MLADIH ODRASLIH (WALTHER, 2016, V POHL 2018, STR. 22)

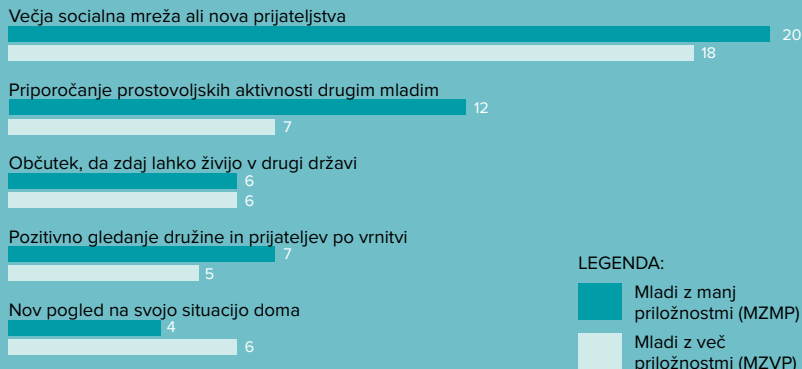
UČENJE JEZIKA

Eden najpogostejših odgovorov mladih na vprašanje, kaj so pridobili, se navezuje na izboljšanje sposobnosti uporabe drugega jezika, predvsem angleščine. Gre za enega najočitnejših rezultatov prostovoljske izkušnje. Marsikatero druge spremembe je težje prepoznati in meriti. V tem poročilu učenje jezikov uvrščamo med znanja.

Velja izpostaviti, da je veliko mladih zelo cenilo priložnost za dejansko vsakodnevno uporabo jezika v resničnem življenju namesto bolj teoretskega okolja v okviru formalnega izobraževanja. V prihodnjih raziskavah bi bilo vredno na bolj usmerjen in strukturiran način izmeriti učenje jezikov pri prostovoljcih, da se tovrstni napredek še jasneje dokaže.

1.3 DRUŽBENA DIMENZIJA PROSTOVOLJSKE IZKUŠNJE

Katere družbene vidike prostovoljskih aktivnosti opisujejo mladi?

KEVIN, ZDRUŽENO KRALJESTVO

Vse skupaj ima kar nekako prijateljski vidik, ko se preprosto meniš z ljudmi. Sploh se ne zavedaš, kaj to prinaša tebi, ta ideja, da ko greš sem, se boš morda mrežil z ljudmi, s katerimi se boš lahko kasneje v življenju še dobil. Če spoznaš te ljudi, je nekako, kot bi tvojemu drevesu zrasle nove veje, na nek način tudi za morebitne priložnosti v prihodnosti.

Ta prostovoljski projekt je namenjen nezaposlenim glasbenikom, kar se mi zdi res dobro. Spoznavamo glasbenike, s katerimi bomo morda v prihodnosti na kak način sodelovali ali nam bodo s svojimi zvezami lahko pomagali. Mislim, da je to odlična priložnost. Tudi za Erasmus+ mislim, da je odličen način, kako najti službo, ker si v stiku z veliko ljudmi, vsak dan se pogovarjaš z veliko ljudmi, se srečuješ z njimi in iz tega lahko kaj nastane. Če bi celo poletje ostala v svoji državi in šla samo na dopust, mislim, da ne bi spoznala tega, o čemer sem ravnokar govorila.

CLARA, ROMUNIJA

MOJCA, SLOVENIJA

V moji prostovoljski aktivnosti je bilo še šest drugih prostovoljcev. Zdi se mi, da sem se najbolj povezala z njimi, njihovimi pogledi in organizacijami. Tako da če bomo [s podporno organizacijo MC Trbovlje] imeli kake projekte, jih lahko povežem z nami, ker se pač poznamo in smo se močno povezali. In to je super. Za kakršenkoli projekt na skupno temo v prihodnosti lahko to naredimo in to mi je precej pomembno.

MARTIN, ŠVEDSKA

Zaradi tega sem dobil veliko dobrih prijateljev – takih za celo življenje. To je prav fantastično. Čisto nekaj drugega je, ko živiš z nekom pod isto streho, hodiš skupaj na izlete, kuhaš večerje in pospravljaš. Največ pa sem se naučil o sebi – kako se spopadati s težavami. V preteklosti sem imel precej strahov, precej depresije. Ni mi lahko. Včasih bi rad bil preprosto sam, samo da na teh projektih v resnici ne moreš biti sam. Ampak to mi je odprlo oči in mi dalo misliti, da mogoče pa ne bi smel biti sam v takih situacijah. Da bo moje življenje samo še slabše, če bom sam.

ANA, ITALIJA

Srečaš pa tudi druge, kot si ti – take, ki imajo večšine in dobre lastnosti, pa nimajo službe. Počutiš se manj sam, manj čuden. Tako da nekaj je na prostovoljskih aktivnostih, kar povezuje podobne ljudi.

CHRIS, ZDRUŽENO KRALJSTVO

Odkar sem nazaj, grem precej večkrat iz svoje lupinice. Veliko ljudi tukaj [v podporni organizaciji Achieve More Scotland] ... seveda sem v organizacijo vključen že nekaj let, ampak zdi se mi, da sem začel spoznavati precej več ljudi, odkar sem nazaj. Ljudi, ki sem jih že dolgo videval, pa se nikoli nismo zares pogovarjali. Mislim, da lahko iz naših pogovorov vidijo, da se je moj odnos nekako spremenil – mislim, da sem še malo zrasel.

SADJIA, ŠPANIJA

Ko sem se vrnila in pripovedovala o svoji izkušnji, je marsikdo rekel: »Uau, ti imaš tako srečo!« »Tudi jaz to hočem,« »Tudi jaz bi se morala prijaviti,« ali pa: »Kako zanimivo, tudi jaz bi probal.« Veliko zgodb sem povedala. Moja mami je bila tako zelo srečna: »Moja hčerka je šla v Estonijo,« »Tole je prinesla iz Estonije,« »To je počela v Estoniji.« Mami je bila najbolj srečna – kot da bi šla ona v Estonijo, ne jaz. Ne vem, ampak veliko ljudi je bilo veselih.

Zaključki in refleksija

BOLJ RAZVEJANO DREVO

Mladi v okviru svojih projektov prostovoljstva spoznajo veliko novih ljudi: osebja in drugih mladih v svojih podpornih organizacijah, trenerjev in drugih prostovoljcev na usposabljanju ob prihodu, domačinov v lokalnih skupnostih, kjer prostovoljijo, ter osebja in mladih v gostiteljski organizaciji, če jih naštejemo zgolj nekaj. Odrasli hitro pozabimo, kako lahko sklepanje novih prijateljstev ali spoznavanje nove družbe popolnoma preoblikuje razmišljanje mladega človeka. V intervjujih so prostovoljci spregovorili o tem, kako so bili ljudje, ki so jih spoznali (zlasti prostovoljci), zanje vir učenja, podpore, navdiha, povezav in priložnosti. Naj je šlo za dobivanje novih idej za poklicno življenje, spoznavanje lastnih močnih točk ali vzpostavljanje poznanstev kot priložnosti za prihodnost, mladi so opisovali, kako je vznemirljivo širjenje njihovih socialnih mrež prispevalo tudi k njihovi zaposljivosti. To je še posebej pomembno za mlade, ki so med razlogi navedli, da so se v življenju znašli na mrtvi točki.

POVEJ NAPREJ – ŠIRJENJE PRILOŽNOSTI

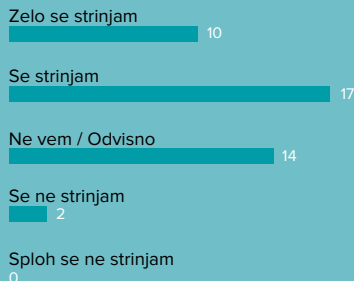
Ni zanemarljivo, koliko mladih je reklo, da bodo oziroma v več primerih že so priporočili prostovoljske aktivnosti tudi svojim prijateljem in vrstnikom, čeprav v intervjujih to sploh ni bilo opredeljeno kot vprašanje. Ob koncu intervjujev smo mlade povprašali, ali se jim zdi še kaj pomembno, po čemer jih nismo vprašali. To je bil najpogostejši odgovor, še posebej med mladimi z manj priložnostmi.

RAZŠIRJEN TRG DELA

Z vidika zaposljivosti je pomembno tudi, da je več kot četrtnina udeležencev v raziskavi izpostavila, da zaradi svoje prostovoljske izkušnje čutijo, da bi lahko živeli v drugi državi. Zmožnost selitve (znotraj ali ali izven lastne države) za iskanje službe je pomemben dejavnik zaposljivosti, še zlasti na globalnem trgu dela 21. stoletja.

1.4 PREPOZNAVANJE NASLEDNJIH KORAKOV

V kakšnem obsegu mladi verjamejo, da je njihova izkušnja prostovoljskih aktivnosti prispevala k njihovi zaposljivosti?

ALBERTO, ITALIJA

Mislím, da sem v času, ko sem delal na Dunaju, odkril, da rad opravljám ročna dela. Odkril sem tudi, da mi je res všeč svet prostovoljstva. Rad bi delal na tem področju. Lahko bi se srečeval z drugimi kulturami, se lažje sporazumeval z drugimi ljudmi in pomagal drugim mladim izvajati prostovoljske projekte. Zdi se mi zelo uporabno – to je res dober način, da odrasteš.

PAULO, ITALIJA

Odvísno. Na primer zadnji razgovor, na katerem sem bil, za učitelja na neki šoli. Še vedno je uradna šola – češka javna državna šola. Seveda jim je bilo všeč, da imam to neformalno izkušnjo v tujem okolju. Ampak sprejemajo odločitve, prostovoljski projekt ni ravno prva stvar, ki jo gledajo, ker so vseeno uradna ustanova. Ko sem se pa prijavljal za službo, ki jo imam zdaj – gre za mednarodno podjetje, Western Union – so bile pa mednarodne izkušnje kandidata med najpomembnejšimi pogoji. V tem primeru se je torej moj razgovor v 90 % vrtel okrog časa, ko sem bil na prostovoljskem projektu. Za šolo je bilo manj pomembno, precej manj. Ampak vplivalo pa je.

ADAM, SLOVENIJA

V Sloveniji ljudje ponavadi gledajo bolj na formalno izobrazbo in bolj s formalnega vidika, bolj malo pa se govori o tej neformalni zaposljivosti – kakšen si kot oseba in tako naprej. Tukaj imam pa veliko izkušenj z ljudmi iz različnih držav, celo Britancji, srečal sem Nemca in tako naprej. Oni so mi povedali, da obstaja veliko neformalnih načinov, da dobiš službo, in celo mentor je rekel: »Imamo dosti partnerjev, ki ne iščejo ljudi s formalno izobrazbo.« Delo lahko dobiš tudi na podlagi neformalnih stvari – kakšna oseba si. To je meni odprlo oči. Že samo, da sem videl, da obstajajo možnosti in da moraš poslati svoj CV. Rekli so mi: »Moraš poslati svoj CV različnim organizacijam in mogoče pa imajo tako mesto zate – če ne probaš, nikoli ne veš.« Vsekakor obstaja povezava med prostovoljskimi aktivnostmi in zmožnostjo, da dobiš zaposlitev.

Drugi zgoraj opisani dejavniki (kompetence in socialna mreža):

Na kakšen način so po mnenju mladih prostovoljske aktivnosti prispevale k njihovi zaposljivosti?

LEGENDA:

- Mladi z manj priložnostmi (MZMP)
- Mladi z več priložnostmi (MZVP)

KEMAL, ŠPANIJA

Če bi me vprašali, ko sem bil v Španiji pred prostovoljsko aktivnostjo: »Hej, Kemal, imaš pravico delati kjerkoli na svetu, kam bi se prijavil?« Mislim, da bi bila zadnja stvar, ki bi jo rekel, mednarodne korporacije – ne da ne bi želel delati zanje, ampak ker jih pač nisem poznal. S tem, ko sem prišel sem v Krakov, sem spoznal, da te priložnosti obstajajo tukaj in v drugih mestih. Zame je torej vse popolnoma drugače. Kadarkoli bi si zaželel zamenjati državo, bi najprej gledal, kako bi dobil službo v neki korporaciji – morda tukaj, morda v Berlinu, morda v Avstraliji, morda na Novi Zelandiji, morda v Veliki Britaniji ali v ZDA. Zdaj vidim ta zaposlitveni vidik, ki ga prej nisem. Tukaj bi jih lahko veliko predstavil prostovoljcem, še posebej tistim iz Španije. Mogoče v Barceloni poznaš kake korporacije, ampak če si iz drugih koncev Španije, o tem svetu ne veš nič – to bi bila zadnja stvar, kamor se prijavaš. Ampak to je velika priložnost.

JULIJA, GRUZIJA

Ko sem prišla nazaj domov in sem povedala, da sem bila dva meseca prostovoljka, so mi rekli: »Zakaj si zapravljala čas? Si delala ali si šla na počitnice?« Jaz pa sem rekla, da ne, da sem bila prostovoljka, in sem zaključila pogovor. Večinoma starejše generacije ne vejo v resnici, kaj je prostovoljstvo. Torej sem jim morala razlagati, da sem delala za organizacijo in izvajala določene aktivnosti in da sem dobila denar za hrano, tako da nisem bila lačna in naj ne skrbijo (smeh). Še moja teta ni mogla razumeti, kaj je prostovoljstvo. Govorila je: »Pa je varno tam, kamor greš? Da ne preprodajajo ljudi.« Ampak pač ne vejo. In potem sem jim razložila, da sem delala to in se naučila ono. In potem so rekli: »Aha, potem se je splašalo, da si šla?« Jaz pa: »Seveda se je.« Samo prave informacije jim moramo dati. Izobraževanje in informacije sta najboljše.

Zaključki in refleksija

VAREN PROSTOR ZA UČENJE NA NAPAKAH ZA BOLJŠO USMERITEV

Mladim je pogosto težko ugotoviti, kakšen poklic si želijo opravljati, in najti pravo smer v življenju. Branje o različnih poklicih v najboljšem primeru daje le omejen vpogled v to, kakšni so v resnici. Znatno del prostovoljcev in organizacij je omenil pomen odzivanja na interese in strasti mladih pri načrtovanju njihovega prostovoljskega dela. Prostovoljske aktivnosti opisujejo kot prostor za srečevanje z različnimi vrstami pomembnih in navdušujočih delovnih izkušenj ter kot varen prostor za učenje iz napak v primerjavi z okoliščinami plačane zaposlitve.

PROBLEM PRIZNAVANJA IZKUŠENJ

Večina mladih je povedala, da mislijo, da jim bo projekt prostovoljstva koristil na življenjepisu oz. razgovorih za službo. Vendar pa dodajajo tudi, da delodajalci ne priznavajo v veliki meri ne prostovoljskih aktivnosti ne Youthpassa (zlasti prostovoljci iz vzhodne Evrope). Samo trije (7 % intervjuvanih mladih) verjamejo, da bi delodajalci cenili Youthpass. A pri mladih z zelo malo ali brez kvalifikacij pomena potrdila Youthpass ne gre podcenjevati. Nekateri mladi so celo opisali, kako so svoj prostovoljski projekt pri iskanju zaposlitve predstavili kot nekaj drugega (pripravištvu ali celo delo). Medtem ko se proces institucionalnega priznavanja, kot kaže, nadaljuje dokaj počasi, se torej mladi osredotočajo bolj na prevajanje svojih izkušenj (z različno stopnjo kreativnosti).

ŠIRŠE RAZUMEVANJE POKLICNIH MOŽNOSTI

Naj so prišli s španskega podeželja v veliko mesto v srednji Evropi in odkrili svet mednarodnih korporacij ali spoznali zaposlitvene možnosti nevladnega sektorja na Balkanu, številni mladi so opisali, da so njihove izkušnje prostovoljstva močno razširile njihovo obzorje, kakšne možnosti poklicev imajo v življenju. »Ne moreš biti nekaj, česar ne poznaš,« pravi rek (pripisujejo ga Marian Wright Edelman). Znatno del intervjuvanih mladih je povedal, kako jim je prostovoljska izkušnja pokazala, da so jim na voljo nekatere možnosti za prihodnost, ki bi jih sicer težko videli. Opaziti pa je, da je v tej raziskavi to bolj očitno med mladimi z več priložnostmi.

PROSTOVOLJSTVO NI ČUDEŽNA REŠITEV

»Spet sem nazaj, kjer sem začel. Spet v istem sranju,« s potrjim glasom spregovori mladi intervjuvanec štiri mesece po svojem projektu prostovoljstva. Njegovi odgovori so kratki in polni premolkov. Od vrnitve se je začel pripravljati na maturitetni izpit. Na papirju je videti kot zgodba o uspehu, v intervjuju pa se pokaže drugačna slika. Opiše, kako mu je vrnitev v domačo realnost postregla z novimi izzivi, zaradi katerih se sprašuje, ali je bilo sploh vredno oditi. To je opozorilo, če smo ga sploh potrebovali, da prostovoljske aktivnosti vendarle niso čudežna rešitev.

1.5 KAJ MISLIJO ORGANIZACIJE

V tem delu predstavljamo odgovore ljudi, ki delajo v gostiteljskih organizacijah za prostovoljske aktivnosti.

Premagovanje strahu oz. večji pogum	17
Večja samostojnost oz. neodvisnost	12
Zmožnost soočanja z novimi situacijami in/ali večja sposobnost nasploh	12
Boljše znanje jezika	12
Večja angažiranost pri iskanju zaposlitve	12
Boljše poznavanje oz. razumevanje sebe	9
Nov pogled oz. večja radovednost	9
Nove veščine	9
Izboljšanje mehkih veščin in/ali odnosa	8
Večja socialna mreža	8
Izkušnja, ki spremeni življenje	8
Boljša predstava o poklicni usmeritvi	8
Nekaj za v življenjepis oz. na razgovor	7
Izkušnja iz resničnega življenja	6
Boljše upravljanje s časom in večja točnost	6
Boljše medosebne veščine	6
Nov začetek	5
Navdih za nadaljnje izobraževanje	5
Zmožnost znati se v novi kulturi	4
Mednarodna izkušnja	4
Premagovanje strahu	3

OLE KRISTIAN MYRBOSTAD, NAV, NORVEŠKA

Podjetja, ki zaposlujejo, postajajo vedno bolj mednarodna, zato je takšna mednarodna izkušnja in razumevanje, kako delujejo različne kulture, zelo pomembna stvar v življenjepis in lahko tudi podjetjem veliko pove.

TOVE GUŠTAD, NAV, NORVEŠKA

Potem ko greš skozi tak program, lahko nekaj novega zapišeš med svoje kompetence, ker prej teh kompetenc nisi imel. Ko pa greš skozi tak korak, te kompetence pridobiš. Ne gre za to, da se udeležiš prav nekega usposabljanja, ampak za tisto, kar pridobiš preko vseh aktivnosti, vsega sodelovanja, vse fleksibilnosti. Vse, kar prispevaš, ti prinaša te kompetence, ki jih lahko potem zapišeš v svoj življenjepis, kar je precej vredno.

ROSARIO CORONADO, EUROPA JOVEN MADRID, ŠPANIJA

Gre za celotno izkušnjo tega, da gredo ven iz na primer svojih sosesk. Da se mladi znajdejo v situacijah, v katerih se še nikoli niso znašli. Mislim, da morajo reševati situacije in se soočiti s problemi in da so sami v tujini na primer. Kar se mene tiče, je eden glavnih ciljev to, da se srečajo s situacijami, v katerih še niso bili, in se morajo z njimi soočiti. Mislim, da prostovoljske aktivnosti pri tem igrajo pomembno vlogo. Seveda se lahko srečajo z novimi situacijami tudi v svojih soseskah, ampak tam so nekako zaščiteni oziroma v svoji coni udobja ali pa izključujejo priložnosti in ne naredijo koraka, da bi stopili ven iz tega. To je zelo učinkovit način, da se spravijo ven iz zavetja družin in sorodnikov oziroma situacij, ki so jih vajeni, in se odprejo novemu svetu. In potem vidijo, da zmorejo veliko stvari, za katere so prej morda mislili, da jih ne. Zame je to ena ključnih stvari.

ANNA LILJA, ITER, ŠVEDSKA

In navadno je sestanek mreže popolnoma drugačen, ko se vrnejo – oziroma je popolnoma drugačen udeleženeec, prostovoljec ni več enak. To se vidi! Neka prostovoljka, za katero sem rekla, da je bila neizrazita, to potem ni bila več. Bila je trdna in gledala in govorila z močnim glasom. Na nek način zrastejo več metrov. Sestanek je drugačen. Prav zabavno je to videti. To je dobro.

ANNAMARIA PAPINI, LEONARD CHESHIRE, UK

Prepričam se, da razumejo, da je spoznavanje nove kulture točno tisto, kar potrebujejo pri prijavi za katerokoli službo. Razumeti bodo morali, kaj se dogaja in zakaj in kdo je glavni – in kdo je v resnici glavni (smeh). Take stvari. In pa spoznavanje, kaj je pomembno v določeni kulturi, in učenje spoznavanja kultur je ključna kompetenca. Ko se srečam z njimi ali imam priložnost, da se pogovorim z njimi, se res prepričam, da te stvari povezujejo. In sama mislim, da je res pomembno, ko morajo napisati CV in morajo dejansko poslati prijavo za službo. Nimam števil, nimam več primerov, ampak osebno res mislim, da je to močno povezano.

MATJAZ VOJK, PUM ŠKOFJA LOKA, SLOVENIJA

Vsi, ki so vključeni, ves čas govorijo o tem, kako je treba podpirati prostovoljce. Že res, da je učni projekt, ampak je projekt neformalnega učenja. Tukaj ni ocen. So prostovoljci, ki so uspešni, in prostovoljci, ki so manj uspešni. Mislim, da so na koncu mladi predvsem bolj zreli.

Zaključki in refleksija

VELIKA STOPNJA UJEMANJA

Seznam učinkov na zaposljivost, ki so jih opisali predstavniki organizacij, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti, je zelo podoben temu, kar so opisali mladi sami. Kot pri opisih mladih je velik poudarek na razvijanju ustreznega odnosa, znanju jezikov in novem občutku zagona in usmeritve. Ta visoka stopnja ujemanja je podkrepitev izjav mladih in še dodaten dokaz za zanesljivost teh rezultatov.

SOOČANJE Z NOVIMI SITUACIJAMI IN KULTURAMI

Kot je povedala Rosario Coronado, prostovoljske aktivnosti mlade spravijo ven iz cone udobja nekam, kjer »vidijo, da zmorejo veliko stvari, za katere so prej morda mislili, da jih ne«. Annamaria Papini (tako kot dva druga intervjuvanca) je opisala, kako zanjo obstajajo jasne vzporednice med tem in soočanjem z novo zaposlitveno situacijo. Vsako delovno okolje ima svojo kulturo in učenje, kako jo analizirati in se ji prilagoditi, je pomemben del tega, da se dobi in obdrži zaposlitev. S tega vidika lahko prostovoljske aktivnosti igrajo pomembno vlogo pri pripravi mladih na soočanje in prilagajanje na realnosti poklicnega sveta, ki se jo drugače težko nadomesti.

VIDNA RAZLIKA

Naj gre za prostovoljce, ki povejo, kako se njihovim staršem zdi, da so odrasli, ali za predstavnike organizacij, ki opazijo osebno rast mladih, ko se vrnejo, je manjše, a še vedno znatno število intervjuvancev omenjalo jasno viden učinek na mlade. Eden od večkrat opaženih primerov je vzpostavljanje in vzdrževanje očesnega stika z drugimi odraslimi. To je bilo očitno tudi v samih intervjujih s številnimi mladimi po projektu v primerjavi s tem, kakšni so bili prej. Mlada oseba, ki se po več mesecih vrne, bo v očeh odraslih v njenem življenju morda vedno videti spremenjena ne glede na to, kaj je počela. A omembe tega pojava so preprosto prepogoste, da jih ne bi upoštevali.

TEH REZULTATOV NI ENOSTAVNO DOSEČI

V javno dostopnih poročilih in študijah primerov iz mednarodnega mladinskega dela se rado predstavlja skoraj samo lepo sliko projektov. Profesor Tommi Hoikkala, raziskovalec finske raziskovalne mreže za področje mladine, je zapisal: »Poleg projektov, ki so predstavljeni na obvezni pozitivni način, bi morale biti napisane in predstavljene tudi več literature o projektih, ki se sprevržejo v polomijo.« (Hoikkala in Karjalainen, 2016). V tem raziskovalnem projektu nismo zbrali veliko podatkov, ki bi lahko prispevali k takšni literaturi. Vendar pa je bilo v opisih vključenih mladinskih delavcev od Švedske do Slovenije in od Škotske do Španije najpogosteje slišati, kako veliko časa, veščin in virov je potrebnih, da se te prostovoljske aktivnosti naredi učinkovite za mlade, zlasti mlade z manj priložnostmi, ki naj bi jih program še posebej vključeval. Podrobneje je to predstavljeno v drugem delu tega poročila, a opis tega, kaj so pridobili mladi, bi bil nepopoln brez priznanja dela, ki je bilo vloženo v doseganje teh rezultatov.

1.6 SKLEPNE MISLI, REFLEKSIJA IN PRIPOROČILA

V tem delu smo videli, da mladi, vključeni v to raziskavo:

- zvejo za prostovoljske aktivnosti predvsem preko priporočil drugih (MZVP) oziroma organizacij, v katere so že vključeni (MZMP);
- kot glavne razloge za odhod na projekt prostovoljstva naštevajo občutek izgubljenosti, iskanje nove izkušnje in izboljšanje možnosti, da najdejo delo;
- kot rezultat svojih prostovoljskih aktivnosti opisujejo predvsem razvoj svojega odnosa – zlasti, da so postali bolj pogumni, zreli in odprti ter so pridobili večjo samozavest;
- pridobijo uporabne veščine in znanja, predvsem na področju jezikov, skupinskega dela, komunikacije in spoznavanja novega kraja;
- cenijo povečanje njihovih socialnih mrež (oziroma družbenega kapitala), zlasti kot vir podpore, navdiha, novih priložnosti in povezav;
- poudarjajo druge vplive na zaposljivost kot na primer, da imajo zdaj boljše predstavo, kakšno delo si želijo opravljati, so dobili nekaj, kar lahko uporabijo v življenjepisu in na razgovorih, ter razširjena obzorja o tem, kaj je mogoče početi v poklicnem življenju;
- tako MZMP kot MZVP govorijo o povečanju svoje zaposljivosti – čeprav v veliki meri opisujejo podobne rezultate, pa obstajajo pomembne razlike v področjih razvoja, ki jih poudarjajo;
- opisujejo podobno sliko razvoja kot osebje organizacij, v katere so bili vključeni v okviru prostovoljskih aktivnosti.

MEHKE VEŠČINE ALI TRDE VEŠČINE?

Eden trenutno priljubljenih konceptov na področju zaposljivosti je razvoj kompetenc. Kompetence lahko opredelimo kot kombinacijo treh elementov: veščin, znanja in stališč oz. odnosa. Od Martina Seligmana do Angele Duckworth – vedno več je dokazov, da inteligenca ni vse in da ne smemo podcenjevati pomena odnosa in tako imenovanih mehkih veščin za zaposljivost posameznika. Formalno izobraževanje je povečini še vedno usmerjeno predvsem na pridobivanje znanja. Mnogi, ki se ukvarjajo s področjem izobraževanja, in oblikovalci politik s tega področja pa iščejo, kje je mogoče razvijati tako ustrezen odnos kot tudi tako imenovane trde veščine. Kot kaže ta raziskava, so prostovoljske aktivnosti ena takih možnosti.

PREVLADUJOČI POLOŽAJ ANGLEŠČINE NA GLOBALNEM TRGU

Morda je čudna izkušnja, ko sediš v mladinskem centru nekje na slovenskem podeželju in slišiš, da je glavni razlog, da je mlada prostovoljka iz Litve prišla tja, da bi izboljšala svojo angleščino. Vendar pa podatki te raziskave kažejo, da to ni neobičajno pričakovanje ali rezultat pri mladih v prostovoljskih projektih. Med specifičnimi znanji, pridobljenimi v projektih, so mladi sami največkrat omenili ravno izboljšanje znanja angleščine. Ker znanje angleščine še vedno velja za pomembno pri iskanju zaposlitve (v lastni državi ali v tujini), v tej raziskavi ugotavljamo, da se pri vključenih mladih v okviru prostovoljskih aktivnosti ta vidik učenja uresniči.

Pogovor s Mitjem v MC Trbovlje

ALI RAZLIČNO OZADJE VODI DO RAZLIČNIH REZULTATOV?

Poročilo iz leta 2014, ki temelji na obsežnih podatkih raziskovalne mreže RAY, ugotavlja, da mladinski projekti najbolj koristijo tistim z manj priložnostmi (Guedens et al. 2014). V našem raziskovalnem projektu lahko kljub majhnemu vzorcu in številnim spremenljivkam primerjamo odgovore iz intervjujev MZMP in MZVP, da bi morda prišli do kakih ugotovitev. V splošnem je iz te primerjave težko zaključiti, da bi bile velike razlike.

Iz tega lahko (ob upoštevanju prej omenjenih omejitev) zaključimo, da ne gre za to, da bi ena skupina bolj razvila svojo zaposljivost kot druga, temveč da se to dogaja na nekoliko različne načine.

POMEN RAZVOJA SOCIALNIH MREŽ

Dragocenost vzpostavljanja odnosov in pomen socialnih mrež za večjo zaposljivost nista nič novega. Morda sta v današnjem povezanem času s platformami, kot je LinkedIn, postala le še večja. Morda zveni klišejsko, a pomembno je, koga poznaš. Prostovoljci v tej raziskavi opisujejo, koliko jim pomeni širok nabor ljudi, s katerimi spletejo odnose v času prostovoljskih aktivnosti, še posebej z drugimi prostovoljci. Če na to pogledamo z vidika zaposljivosti, lahko vidimo še dodatno korist izgradnje odnosov, ki je v projektih prostovoljstva tako očitna. Z besedami britanskega prostovoljca Kevina: »... kot bi tvojemu drevesu zrasle nove veje.«

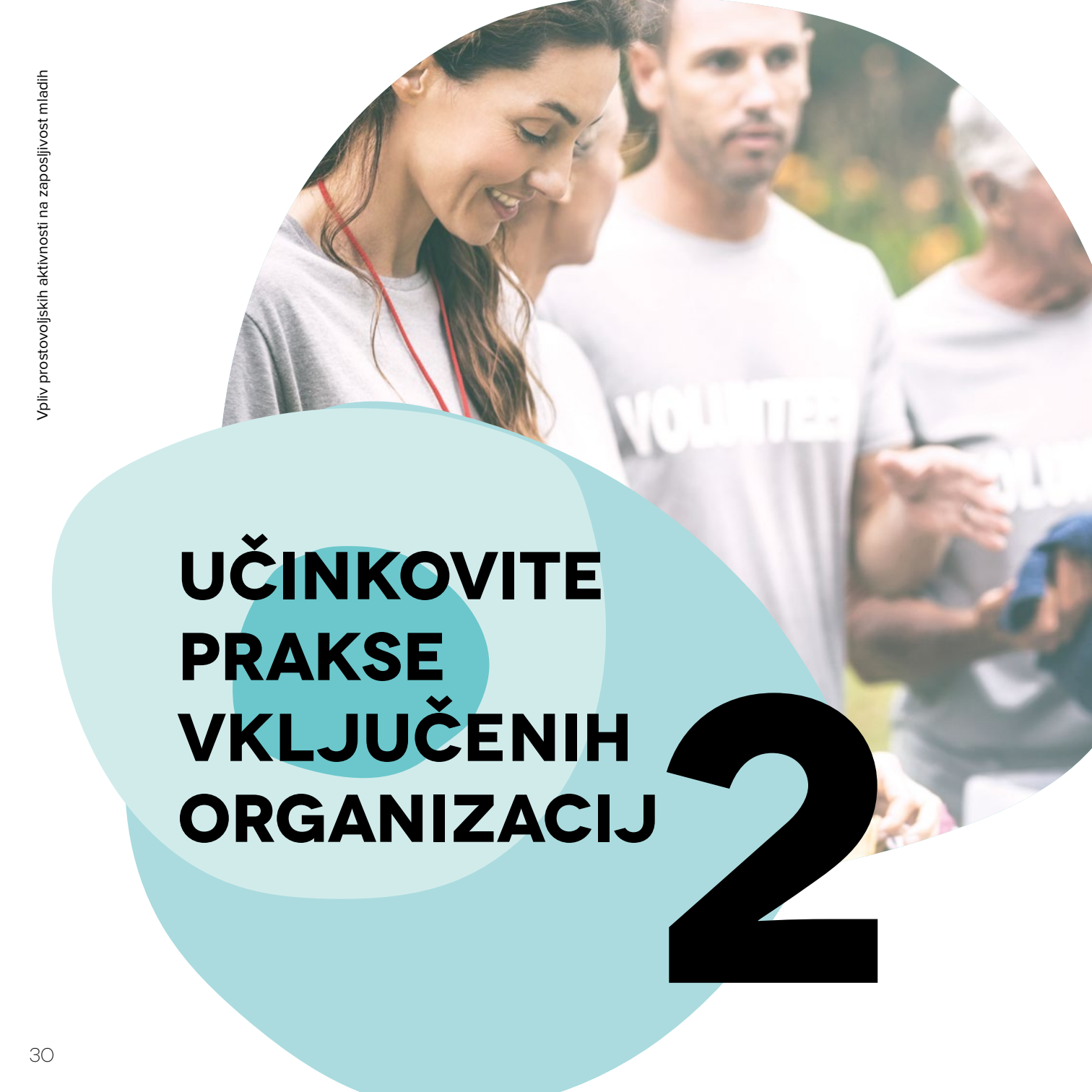
Kar lahko ugotovimo, pa je, da so v zvezi z zaposljivostjo MZMP bolj poudarjali:

- skupinsko delo;
- samostojno življenje;
- odraščanje oz. večjo zrelost;
- odprtost;
- odločnost;
- izboljšanje življenjepisa;
- nekaj, o čemer se lahko govori na razgovoru;
- spodbudo za nadaljnje izobraževanje.

Na drugi strani pa so MZVP med rezultati poudarjali predvsem:

- učenje jezika;
- spoznavanje drugih kultur;
- širši pogled na poklicne možnosti;
- izkušnje z delom v nevladni organizaciji.

**UČINKOVITE
PRAKSE
VKLJUČENIH
ORGANIZACIJ**

2

V dveh letih tega raziskovalnega projekta smo sodelovali s 16 organizacijami iz devetih različnih držav po Evropi, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti. Preko obiskov teh organizacij, intervjujev z njihovimi ključnimi predstavniki in nekaj opazovanja, kako njihovo delo poteka v praksi, smo zbrali obsežno količino podatkov.

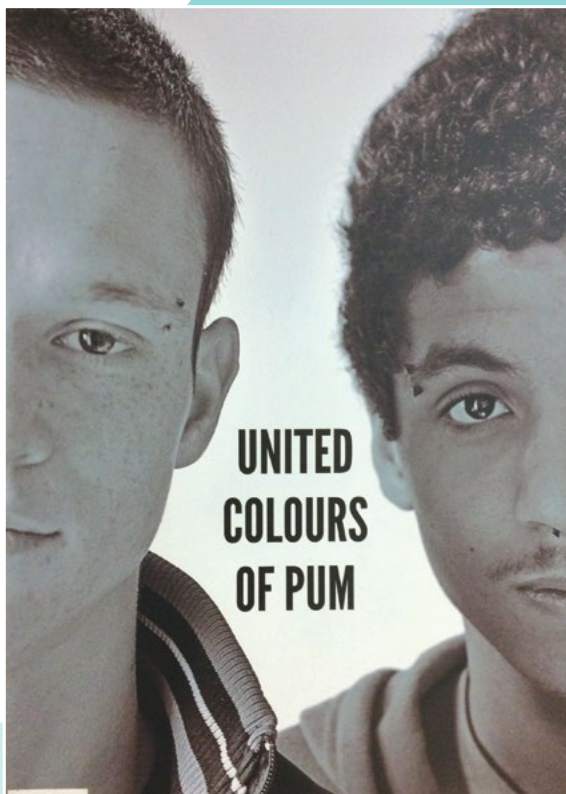
Kot opisujeta Šenyuva in Nicodemi (2018), se je mlade z manj priložnostmi izrinilo iz EVS-a (predhodnika prostovoljskih aktivnosti) – programa, ki je bil v izhodišču ustvarjen predvsem zanje. Po njunih besedah »po 20 letih obstoja evalvacije kažejo, da EVS uporabljajo predvsem iznajdljive skupine mladih (npr. študenti, pavzerji in celo diplomiranci za izboljšanje svojega življenjepisa), medtem ko so deprivilegirani mladi na seznamih udeležencev redki«. Nicodemi in Šenyuva (prav tam) opisujeta številne prepreke, s katerimi se soočajo MZMP in so »v zelo veliki meri povezane s samo logiko programa in načinom, kako so aktivnosti strukturirane in izvedene«. Mnoge od teh preprek (in tudi nekatere druge) opisujejo tudi organizacije, vključene v to raziskavo. V zvezi s področji, kjer imajo organizacije vsaj nekaj nadzora, v tem delu preučujemo, kaj se lahko iz teh preprek naučimo in kako jih lahko presežemo.

Vprašanja v intervjujih so se nanašala na to, kakšno je bilo delo organizacij: kako so vzpostavljale partnerstva z organizacijami v drugih državah, kateri pristopi so prinesli uspešno vključevanje mladih z manj priložnostmi v njihovo delo, katere metode so pri gostiteljskih organizacijah učinkovite za angažiranje mladih z manj priložnostmi in na kakšen način najbolje sodelujejo z mladimi, potem ko ti zaključijo svojo prostovoljsko aktivnost.

V tem delu se ukvarjamo s temi in drugimi vprašanji. Upamo, da bo znanje, ki so ga delile te organizacije, služilo kot praktični nasveti in navdih za tiste, ki delajo z mladimi in predvsem mladimi z manj priložnostmi. Naslednja poglavja predstavljajo primere učinkovitih praks in ideje za sledeče:

- **2.1 Vzpostavlanje mednarodnih partnerstev;**
- **2.2 Delo z mladimi in njihova priprava na prostovoljske aktivnosti;**
- **2.3 Izbiranje prostovoljcev;**
- **2.4 Sprejemanje prostovoljcev, učni procesi in mentorstvo;**
- **2.5 Ko prostovoljci zaključijo svojo aktivnost.**

Na koncu tega dela predstavimo še zaključke, refleksijo in priporočila.

Plakat PUM-O Škofja Loka
Slovenski prevod: Združene barve PUM-a

2.1 VZPOSTAVLJANJE MEDNARODNIH PARTNERSTEV

Kaj je za organizacije učinkovita praksa pri vzpostavljanju mednarodnih partnerstev za prostovoljske aktivnosti?

Tesni stiki med podporno in gostiteljsko organizacijo	12
Organizacije s podobnim pristopom in vrednotami ali razumevanjem okoliščin dela z mladimi z manj priložnostmi	7
Pomen srečevanja v živo (predhodni načrtovalni obiski, mednarodne aktivnosti za vzpostavljanje partnerstev in seminarji za navezovanje stikov)	5

LASSE PELTTARI, ITER, ŠVEDSKA

VZPOSTAVLJANJE TESNEGA STIKA

Poznamo organizacije in ljudi v njih. Če pa pride do menjave kakega človeka v organizaciji, vemo, da je krovna ideologija še vedno ostala in da se je zamenjala samo oseba. Poskusimo stopiti v stik s tem človekom, da vidimo, kako je in kakšen je kot oseba. In vedno se je lažje z nekom pogovarjati, če smo se že srečali. Zato hodimo na destinacije, da ugotovimo, kdo tam dela, in potem je lažje klicati in se pogovarjati z njimi.

CARLA FYFE, ACHIEVE MORE SCOTLAND, UK

SKLEPANJE PARTNERSTEV Z ORGANIZACIJAMI, KI IMAJO PODOBNE VREDNOTE IN PRISTOP

Imamo res dober odnos z organizacijo iz Madrida. Preprosto smo se ujeli kot organizaciji. Trenutno sodelujemo v ključnih ukrepih 1 in 2. Z njimi ogromno sodelujemo, ker so naši nameni in cilji pač tako podobni. In tudi oni so približno taka družčina kot mi, res smo si podobni. Že od usposabljanja pred odhodom naprej smo imeli dobro komunikacijo z njimi – lahko so me takaj poklicali po Skypu. Bolj so me skrbeli ti Španci glede na njihovo življenje v Madridu. To so bili mladi, ki so bili res daleč od priložnosti, ampak Europa Joven Madrid je predhodno ogromno delala z njimi, tako da so bili zelo pripravljeni in motivirani, ko so prišli.

VESNA LENIČ, MC TRBOVLJE, SLOVENIJA

RAZUMEVANJE OKOLIŠČIN DELA Z MLADIMI Z MANJ PRILožNOSTMI

Razumeti, kaj pomeni delati z mladimi z manj priložnostmi. Razumeti, da je potrebno dodatno delo in dodatna podpora. In biti moraš res, res pripravljen in obvladati dejansko krizo. To se dogaja – ogromno stvari se lahko zgodi, ki jih ne moreš predvideti. Zato moraš biti pripravljen. Veliko ljudi pravi »ja, ja, delamo s posebnimi potrebami«, ampak ne gre samo za to, da to rečeš – treba je zares razumeti, kaj to pomeni, kakšna so ozadja, kaj to za sabo prinese. Biti pripravljen. To je ključno: komunikacija, razumeti prostovoljske aktivnosti in razumeti, kaj v resnici pomeni delati z mladimi z manj priložnostmi.

BARBARA MASNIK, MC KRŠKO, SLOVENIJA

DOGOVOR MED PARTNERJI GLEDE DELA

V fazi, ko pišemo projekt, naši partnerji vedno sodelujejo. Imeli smo tudi to navado, da so morali podpisati interni dogovor o tem, kaj morajo narediti pred, med in po. In to naredimo še preden sploh začnemo. Če kaka organizacija prekrši ta interni dogovor, z njimi ne sodelujemo več.

**POGLOBLJENO
HENK PERSYN, ZAVOD MANIPURA, SLOVENIJA:**

Navezal bi se na dva romunska prostovoljca, ki sta bila z nami v zadnji skupini – oba Roma iz zelo revne družine s petimi otroki, oče in mama brezposelna. Starejši otrok je navezal stik z neko podporno organizacijo in rekel, da bi dvema drugima zelo koristilo, če bi lahko šla v tujino in študirala v drugi državi. Ta organizacija je torej imela šest ali sedem kandidatov za dve mesti. Vedno jih prosimo, da oni izberejo prostovoljce – oni jih bolj poznajo in vejo, komu bo koristilo. To je eden od pomembnih delov partnerstev – zaupanje. Če jih izbirajo oni, moramo vedeti, da bodo izbrali prave. Imeli smo že nekaj organizacij, kjer smo dobili občutek, da to ni narejeno pravilno – torej smo jim dali nekaj pripomb in nasvetov. Če pa se nam zdi, da to še vedno delajo enako, potem prenehamo.

Ta organizacija je zelo dobra. Vedno imajo pravo ciljno skupino, opravijo zelo dobre priprave, vedno imajo situacijo z mladimi pod nadzorom. Ne gostijo jih, samo pošiljajo. Ampak med projektom so vedno na voljo. Prostovoljca nista govorila angleško, tako da je bilo potrebnega ogromno prevajanja in skypanja. Oba sta dobro opravila svoje delo. Seveda sta bila zelo vesela, da gresta domov, ker sta bila tako mlada. Poleg tega je bilo precej joka, ampak videli smo ogromno napredka. Skratka, ne vem, ali bosta našla službo, ampak z nami in s podporno organizacijo sta vsaj oblikovala strategijo, kakšni naj bodo naslednji koraki.

Na splošno bi torej rekel, da je to zelo dober primer. Dober primer, kakšna naj bodo partnerstva. Imeli smo dobre informacije na začetku, vedeli smo, na katerih točkah bo potrebno delati. Bili so zagnani do konca. Tudi ko sta imela težave s prevozom iz Romunije do Beograda, ju je na koncu nekdo iz organizacije z avtom odpeljal tja. To je tudi pokazatelj resnične predanosti.

2.2 DELO Z MLADIMI IN NJIHOVA PRIPRAVA NA PROSTOVOLJSKE AKTIVNOSTI

Kaj je za organizacije učinkovita praksa pri delu z mladimi in njihovi pripravi na prostovoljske aktivnosti?

Grajenje odnosa z mlado osebo	14
Delo z lokalnimi partnerji, ki pomagajo najti in podpirati mlade	13
Ustvarjanje zaupanja in zagotavljanje podpore	12
Postopen pristop – npr. začetek z lokalnimi aktivnostmi in domačimi projekti, potem pa nadgradnja do mladinske izmenjave in nato prostovoljske aktivnosti	9
Projekt prostovoljstva kot del širših ciljev za mlado osebo (npr. premagati moj strah), ne kot cilj sam po sebi	8
Vključitev relevantnih družinskih članov v proces	7
Mlada oseba spozna trenutne ali pretekle prostovoljce	7
Spreminjanje pogleda na prostovoljstvo	6
Postavljanje meja in vzpostavitev načrta	6
Zagotavljanje praktičnih informacij o projektu	6
Promocija priložnosti preko informativnih dogodkov, družbenih medijev in ustnega izročila	6
Spremljanje mladih prostovoljcev na potovanju in v prvih dneh projekta	5
Potrpežljivost in prilagodljivost – prevzemanje tempa mladih	5

VEŠNA LENIČ, MC TRBOVLJE, SLOVENIJA

POZNAVANJE MLADIH

Da se doseže take spremembe pri mladih z manj priložnostmi, jih moraš poznati – poznati moraš njihovo ozadje. In zato je potrebna takšna dodatna podpora za tiste z manj priložnostmi – dodatne priprave pred odhodom in spoznavanje tistega, ki ga pošiljaš. Ker nekdo z manj priložnostmi pač ne bo kar prišel in rekel: »O, vidim, da imate prostovoljske aktivnosti in pošiljate ljudi.« Ne, potreben je čas, da gredo, potreben je čas, da jih podprete, in mogoče bodo rekli ja. To je res, res program za doseganje izključenih.

BEATRIZ RUIZ, BALIA, LOKALNI PARTNER ORGANIZACIJE EUROPA JOVEN MADRID, ŠPANIJA

DELO Z LOKALNIM PARTNERJEM, KI POMAGA NAJTI IN PODPIRATI MLADE

Vsi poslani prostovoljci so bili najstniki, s katerimi smo sodelovali. Prišli so k nam, ko so bili mladi. Teh treh ni bilo težko vključiti v projekt prostovoljstva. Od samega začetka so bili prepričani.

DAVID DOŠENOVIC AND HENK PERSYN, ZAVOD MANIPUŔA, SLOVENIJA

POVEZOVANJE Z LOKALNIMI MREŽAMI

Če zaznamo interes, ko izvemo, kateri projekti so sprejeti za naslednje leto, začnemo takoj iskati in širiti informacije okoli in se poskušamo povezati z različnimi javnimi in nevladnimi organizacijami, ki redno delajo z mladimi z manj priložnostmi. Potem pa so tukaj še lokalna partnerstva, ki so zelo pomembna. Ne sodelujemo samo z Zavodom za zaposlovanje, ampak tudi s centri za socialno delo, varstvenimi ustanovami in drugimi organizacijami. In po malem in po malem se začne mreženje – »Jaz poznam tega, jaz poznam onega«.

SUSANNE ROSMANN, YOUNGEND, AVSTRILIJA

KORAK ZA KORAKOM

Včasih nimajo motivacije za to. Prejšnji teden sem srečala punco, ki je že več kot eno leto brezposelna in sem ji ponudila kratkotrajno prostovoljsko aktivnost, na katero bi lahko odšla takoj. »Joj, ne vem, imam fanta ...« Nisem je mogla prepričati. Lahko ji samo ponudim roko, ampak če je ne zagrabi ... Zdaj pa jo pošiljam na mladinsko izmenjavo na Hrvaško preko partnerja z drugega področja. Morda pa je to zanjo pot do prostovoljskih aktivnosti, način, da najde motivacijo. Rekla mi je, da nima motivacije – niti za prijavljanje za službo ali za kako izobraževanje. Počuti se brezupno. Poskušamo uporabiti druge mlade kot vir informacij. Pripeljemo jih na dogodke ali pridejo zraven kot živ primer. To zelo dobro deluje. Enega, ki je ravnokar prišel nazaj iz Litve, bom vprašala, če ima kakšno idejo, kako predstaviti prostovoljske aktivnosti več ljudem, kot je on. Ker se je tako zelo spremenil – obožujem to čarovnijo, ta čarovnija prostovoljskih aktivnosti je res neverjetna.

MICHAELA DIMEO, ATELIER EUROPEO, ITALIJA

GRAJENJE ZAUPLJIVIH ODNOSOV

Mladi z manj priložnostmi res potrebujejo nekoga, ki jim bo za zgled in jim bo stal ob strani. Včasih ti mladi nimajo nikogar, ki bi jih podpiral in usmerjal. In tukaj postane mladinski delavec zelo dragocen. Ko se vrnejo, res pridejo do tebe in te prosijo za podporo še naprej. Drugače lahko izginejo.

MICHAELA DIMEO, ATELIER EUROPEO, ITALIJA

SPREMINJANJE POGLEDA NA PROSTOVOLJSKE AKTIVNOSTI

Posebno za mobilnost ljudje ne verjamejo, da je ta priložnost na voljo mladim od tukaj. Torej rabiš nekoga, ki bo fizično spregovoril z mladimi in jih prepričal, da je to mogoče nekaj, kar bi lahko bilo zanje. Program Erasmus+: Mladi v akciji je narejen posebno za mlade, ki niso zaposleni in se ne usposablajo ali izobražujejo. Ampak ko se ga reklamira na internetu, ni videti tako dostopen. Morda mladi ne govorijo angleško, morda jim je težko napisati CV ali motivacijsko pismo. Na začetku niso samozavestni, zato rabijo nekoga, ki jim bo pomagal. Zato te priložnosti pogosto izkoristijo mladi, ki so že mobilni, samozavestni in niso med tistimi, ki niso zaposleni in se ne usposablajo ali izobražujejo.

POGLOBLJENO ANNA LILJA, LASSE PELTTARI IN IDA PALM, ITER, ŠVEDSKA

ANNA

Rekla bi, da so prostovoljske aktivnosti med mladimi na Švedskem dokaj nepoznane. Ne vejo zanje, ne poznajo prostovoljske službe oz. kaj je ta Solidarnostna enota. Ne vejo. Dokaj nepoznano je. Poskušamo o tem govoriti in pošiljamo informacije ali se pogovarjamo z zavodi za zaposlovanje in socialnimi službami, ki jih je v mestu več. Obračamo se na druge ljudi, ki delajo s ciljno skupino v različnih okoliščinah, mladinskih centrih, šolah, in ljudi, ki delajo z osipniki iz šol. Poskušamo biti del različnih mrež. Objavljamo tudi stvari na Facebook, obešamo doma narejene plakate v kavarnah in na krajih, kjer se zadržujejo mladi. Poskušamo doseči ljudi, ki delajo z mladimi na splošno. Po mojem so eden najboljših načinov mladi sami, ki se pogovarjajo med sabo. Tako imamo več bivših prostovoljcev, ki so pripeljali nove prostovoljce. Pripeljejo svoje prijatelje: »Daj, moraš priti sem, res moraš.«

ANNA

No, naslednji korak je, da se srečaš z Ido ali Lassejem, ki ti zastavita celo vrsto vprašanj o tem, pri čem si sodeloval do zdaj in kakšna je tvoja zgodovina – vse od alergij do tega, ali si kdaj razmišljal o samomoru. To so težka vprašanja in naporno je. »Ali jemlješ droge?« »Kakšna je situacija v tvoji družini?« Veliko vprašanj. In dobijo se vsaj trikrat ali štirikrat in potem se v naši skupini odločimo – je Iter pravi za to osebo, jo lahko? V tem času tudi pripravijo akcijski načrt, kaj se bo zgodilo, ko se vrnejo domov, ker to je tisti pomembni del. Ja, prostovoljske aktivnosti, saj so pomembne in so drugačne in tako naprej, ampak najpomembnejši in najtežji del pa je to, kaj se zgodi, ko pridejo nazaj. Zato v fazi priprave narediš akcijski načrt, kaj se bo dogajalo, ko se vrneš. Imaš pa tudi sestanke o tem, kam greš, kako je tam, kdo bo tam ...

LASSE

Prvo srečanje imamo ponavadi tukaj. In takrat navadno vidimo, če so sposobni priti v pisarno ob dogovorjenem času in na pravi dan. To je nekako prvo srečanje, da se povežemo – tako da vidimo, ali se lahko sploh pogovarjamo. Povem pa jim tudi, zakaj se teh prvih nekajkrat dobimo in da jih bom spraševal o določenih stvareh. Imamo formular z imenom in naslovi in kontaktnimi osebami in takimi stvarmi. Z njim je lažje začeti. Prvič, ko pridejo sem, so navadno malo živčni. Ne vejo čisto dobro, kaj delamo tukaj. Na začetku je treba poskrbeti, da se sprostijo, da lahko potem odgovarjajo na vprašanja. Po 5 ali 10 minutah pa lahko začnemo z vprašanji, ki se navezujejo na informacije, ki jih potrebujem. In dobro je, da imamo na začetku to, ker potem začnejo govoriti in ne da samo sedijo in poslušajo informacije. Hočem, da govorijo, ker tako dobim informacije in upanje, da mi bodo v prihodnosti povedali, kaj sploh mislijo o vsej tej zadevi z odhodom na prostovoljske aktivnosti.

ANNA

Hoteli smo tudi kako-vost. Hoteli smo imeti kazalnike, s katerimi bi lahko merili tudi kakovost. Pa smo si rekli: Imamo duševne zadeve, imamo telesne zadeve in imamo sanje. Ker za nas je pomembno, da v fazi priprave govorimo tudi o tem, kakšne so njihove sanje, kaj so hoteli početi, ko so bili majhni in preden so zašli, ali pa kje se vidijo čez pet let, kje bi radi bili. Iz tega pa preidemo na vprašanja, kako razmišljajo o prihodnosti in ali verjamejo v prihodnost. To je pomembno tudi za vidike demokracije. In povezano je tudi z vprašanji, ali čutijo, da je v družbi prostor zanje in ali ga lahko zavzamejo.

Na začetku naredimo urnik. Če ne moreš načrtovati niti enega dneva, bo zelo težko načrtovati prihodnost – na primer odhod v Francijo ali eno leto študija. Zato je dobro, da naredimo urnik in na to gledamo kot na proces: »Aha, to smo dosegli. Kaj pa imamo zdaj?« Pa tudi zato, da se zastavi cilje za aktivnost, preden grejo.

IDA

LASSE

Faza priprave traja od enega pa do treh, štirih mesecev, odvisno od osebe in projekta, na katerega cilja. V tej fazi priprave in intervjujev preverimo pri drugih osebah in strokovnih delavcih – socialnih delavcih, zavodu za zaposlovanje ali komerkoli že, tudi zdravnikih – da ni v teku še kak drug načrt. Včasih že obstaja kak načrt za brezposelne, načrt, vezan na socialno pomoč, in potem imamo mi še tretjega. To res moramo preveriti. Te ljudi moram preklicati ali jim pisati in preveriti, da je prav, če te osebe vključimo v lter. In če nam dajo proste roke in zeleno luč, da nadaljujemo, potem jih poskusimo vključiti v načrt, ker so močnejši od nas in imajo več sredstev ali stikov, ki bi nam lahko koristili v prihodnje. Tako da poskušamo vključiti tudi mrežo okoli posameznika.

IDA

Tako veliko mladih v evalvaciji napiše: »Bilo je res nekaj posebnega.« Morda so bili celo življenje v stiku s socialno pomočjo in potem res rečejo, da je bilo nekaj posebnega. In že potovanje je nekaj posebnega – to ni tako pogosto. In način, na katerega jih z Lassejem sprejmeva – tega niso vajeni, zdi se jim, da jih prej nihče v resnici ni videl. To kar razlagam se sliši žalostno, ampak tako pogosto to slišimo, da grejo skozi celotno šolanje, brez da bi jih kdo res videl. Ne vedno, ampak pogosto pa to slišimo.

LASSE

Pomembno je, da se povežemo z družino. Ko povežemo mlado osebo z nekim drugim krajem in drugimi ljudmi, lahko vidimo, da je to dobro za tega mladega in posledično je lahko dobro tudi za družino. Zato imamo ta srečanja s socialno mrežo. Potrebuješ kontekst, iz katerega izhaja mlada oseba.

IDA

Po mojem je nemogoče doseči kakršnokoli spremembo, brez da izgradiš odnos. Če ni zaupanja, ki ga potrebuje odnos, ne moreš doseči družbenih sprememb ali razvoja.

2.3 IZBIRANJE PROSTOVOLJCEV

Kaj je za organizacije učinkovita praksa pri izbiranju mladih za prostovoljske aktivnosti?

Gostiteljska organizacija ugotavlja, zakaj mladi želijo sodelovati	8
Uporaba razgovorov z mladimi preko Skypa – ne samo zanašanje na CV in motivacijsko pismo	6
Srečanje vključenih organizacij in razprava o njihovih pogledih	4
Prostovoljci se identificirajo s projektom	3
Neformalen, prijateljski pristop organizacij, ki se pogovarjajo s potencialnimi prostovoljci	2

STEVE PARRY, RED CROSS, UK

UGOTAVLJANJE RAZLOGOV MLADIH ZA UDELEŽBO

Mislím, da je precej odvisno od motivacije mladih. Gre za ugotavljanje, da ne želijo samo enega leta preživeti izven svoje države, ampak da so motivirani in so razumeli projekte, ki so si jih ogledali in želijo sodelovati pri točno določenem. Da ne rečejo: »Rad bi šel za eno leto v Veliko Britanijo, to bo super!« Radi bi videli več kot to. Radi bi vedeli, zakaj želijo sodelovati v našem projektu za pomoč beguncem v Liverpoolu.

MARCO TRIMBOLI, STRIM, POLJSKA

UPORABA MREŽE NEKDANJH PROSTOVOLJCEV ZA RAZGOVORE Z MLADIMI V NJIHOVEM JEZIKU

Najpomembnejše pri ljudeh, ki nas sami kontaktirajo je, da vemo, ali so sploh prebrali projekt in kaj v resnici želijo delati, ko pridejo sem. Vsak lahko napiše: »Rad se igram z otroki« ali »Všeč mi je Krakov«. Vsi naši asistenti [člani mreže bivših prostovoljcev] govorijo različne jezike, zato lahko pogosto razgovor po Skypu izvedemo v jeziku mladih samih, kar je odlično. Če na Skypu govorijo angleško, je to morda zanje prvič in se počutijo kot na razgovoru za službo in se ne morejo dobro izraziti. Če govoriš svoj jezik, je pa bolj sproščeno.

BARBARA MASNIK, MC KRŠKO, SLOVENIJA

SPROŠČENO VZDUŠJE ZA MLADE NA SKYPU

To je lahko zelo pomembno. Čuti se iz pogovorov z njimi. Tudi če nimajo preveč dobrih zgodb. Res se trudimo za tak sproščen, neformalen pogovor. Pogosto jih je groza takih pogovorov preko Skypa. »Moj bog, angleščina!« Ali pa: »Pogovarjam se z bodočim šefom!« Poskušamo doseči, da so sproščeni in so lahko to, kar so. Postavljamo jim razna vprašanja kot na primer: »Kaj rad počneš v svojem prostem času?« Tudi če so zelo introvertirani, lahko o tem od njih veliko izveš. To je tak psihološki trik. Lahko se zgodi, da se popolnoma motiš o nekom. Se je že zgodilo. Ampak nekako se poskušamo zanašati na to, da se pogovorimo z njimi. Pa tudi na pogovor o prostovoljcih z njihovimi podpornimi organizacijami, da nam povejo svoje mnenje o njih. Ravno zdaj izvajamo ta proces z našimi francoskimi partnerji. V projektu bomo gostili mlade z manj priložnostmi in oni imajo enega, ki je res hiperaktiven z uradno diagnozo, pa se res veliko pogovarjamo o tam, kakšno je njegovo ozadje in potrebe.

HENK PERSYN, ZAVOD MANIPURA, SLOVENIJA

ZAUPANJE DO PODPORNE ORGANIZACIJE, DA BO IZBRALA PRAVO MLADO OSEBO

V glavnem jih izbirajo podpirne organizacije. Oni vejo, kaj in koga lahko pošljejo. In mi malo poznamo ozadje, ampak vedno se sprašujemo: »Joj, kaj se bo zgodilo?« (smeh) Vedno je izziv. Ampak navadno se čisto v redu izide. Kot pri nekem fantu z Norveške, ki ima Aspergerjev sindrom. Skrbelo nas je, kako bo, ampak v resnici mu gre zelo dobro.

POGLOBLJENO MATJAŽ VOUK, PUM-O ŠKOFJA LOKA, SLOVENIJA

Pri običajnem postopku izbire se z mladimi veliko pogovarjamo po Skypu. Vključeni so koordinator projekta, mentorji, gostiteljska organizacija in tudi trenutni prostovoljci. Predstavimo organizacijo, kolikor moremo v celoti, da prostovoljcev ne bi kaj presenetilo, ko pridejo. Skupaj se moramo zavezati, da bo s prostovoljcem vse v redu. Naši minimalni pogoji so, da mora dovolj govoriti angleško, biti mora motiviran za učenje in to je to. Nimamo jasno začrtanih predstav vnaprej. Mislim, da ni dobro, če iščeš zelo specifičen profil prostovoljcev. Mogoče je možno na papirju, ampak realnost je pa nekaj drugega. Pogosto je zadaj nekaj neizgovorjenega. Če se to deli že na začetku, lahko prilagodimo projekt.

Zato je to obdobje izbiranja dolgo, kot sem že rekel. Najprej izberemo osebo, potem se z njo pogovarjamo in potem prilagajamo projekt potrebam osebe, ki smo jo izbrali. Ni tako, da bi samo naredili projekt in izbrali osebo. Ne, projekt naredimo skupaj. In sledimo načrtu, ki smo si ga zastavili na začetku za celotno obdobje. In to je dober nasvet za uspešen projekt. Potrebna je veliko časa in energije. Ampak če greš v projekt pripravljen, je tega časa in energije, ki ju posvetiš projektu, veliko manj, kot je problemov, ki te lahko doletijo kasneje, če tega ne narediš. In rekel bi, da je ravno zato veliko organizacij, ki organizirajo samo en projekt in potem odnehajo, ker je to preveč zanje. Ampak pri nekaterih organizacijah, kot v mojem primeru seveda, prvo leto niti ne moreš ničesar vedeti, samo prepoznaš lahko določene probleme in jih poskušaš odpraviti, s tem pa projekti postajajo vedno boljši. Tako smo mi zdaj pri šesti izdaji tega dolgoročnega projekta prostovoljstva.

2.4 SPREJEMANJE PROSTOVOLJCEV, UČNI PROCESI IN MENTORSTVO

Kaj je za organizacije učinkovita praksa gostiteljstva v okviru prostovoljskih aktivnosti za mlade?

Skrb in stalna podpora	15
Sledenje veščinam in zanimanjem prostovoljcev	11
Priprava učnega načrta in/ali pogovor o pričakovanjih	11
Prilagodljivost oz. zmožnost soočanja z nepričakovanim	11
Povezovanje z lokalno skupnostjo	9
Povezovanje z lokalno mladino	9
Vključevanje prakse refleksije	7
Zaupanje odgovornosti prostovoljcem	6
Zagotavljanje podpore prostovoljcem za duševno zdravje in dobro počutje	6
Vlaganje v usposabljanje	6
Prostovoljci živijo skupaj z drugimi prostovoljci	5
Uporaba mentorjev	5
Zagotavljanje, da so prostovoljci aktivni in imajo vedno kaj početi	4
Nagrajevanje prostovoljcev	3

SAŠA KOŠENJINA, PUM ŠKOFJA LOKA, SLOVENIJA

VZPOSTAVLJANJE TESNE KOMUNIKACIJE

To je umetnost – že samo pogovarjati se o potrebah. Poleg tega morda prostovoljci ne povejo gostiteljski organizaciji direktno, mogoče pa povejo meni [kot predstavnici usklajevalne organizacije]. Nikoli ne veš. Lahko jih sprašuješ z različnih kotov: »Si zadovoljen/zadovoljna z delom tukaj?« »Kaj imaš v mislih?« In potem res dobiš kake ideje od njih. Mislim, da je pomembno predvsem, da ustvariš ta občutek, da karkoli potrebujejo, se lahko obrnejo nate.

BARBARA MASNIK, MC KRŠKO, SLOVENIJA

TEDESKA SREČANJA IN SPREMLJANJE UČENJA

Vsak teden si moramo vzeti čas za evalvacijo, kaj so dosegli, in tega ne vzeti za samoumevno. O tem smo ravno razpravljali na nekem usposabljanju. Zastavili so nam tole vprašanje: »Se lahko udeleženci prostovoljskih aktivnosti učijo brez podpore?« Ja, ne rabiš nujno podpore, da se učiš. Ampak če nimajo te podpore, pa to nima toliko učinka. Mislim, da je evalvacija res, res, res pomembna. Zelo striktno se držimo, da se dobimo vsaj enkrat na teden. Usedemo se in se pogovorimo, kaj se je dogajalo v preteklem tednu. Imam navado, da jih spodbujam, da svojemu učenju sledijo kar na podlagi Youthpassa.

MDC BLOK, ŠKOFJA LOKA, SLOVENIJA

SLEDENJE VEŠČINAM IN ZANIMANJEM PROSTOVOLJCEV

Mislim, da je najpomembnejše, da se čim več pogovarjaš in poslušas prostovoljko. To velja tako za njene težave kot za njene ideje. Saj ji ne dajem zadolžitev, kot da dela v tovarni, ampak skupaj izvajamo program in njene ideje se sliši in jih poskušamo uresničiti. Mislim, da je to najbolj pomembno. In potem se dogajajo čudeži – ali pa spet ne (smeh).

STEVE PARRY, RED CROSS, UK

VEČ RAVNI MENTORSTVA

Poskušamo ga podvajati. Uradno je mentor nekdo iz združenja Rdečega križa, ampak mislim, da so tisti res dragoceni mentorji pravzaprav bivši prostovoljci in drugi, s katerimi jih lahko povežemo. Poskušamo povezati prostovoljce z lokalnimi mladimi, ki so bili morda vključeni v naš program pošiljanja ali so bili morda vključeni pred tremi leti in sodelujejo kot lokalni mentorji ali vodiči oziroma nekdo, s katerim se lahko pogovorijo. Nove prostovoljce povežemo tudi s prostovoljci iz prejšnjega leta. Poskušamo jih povezati čim prej v celotnem procesu. In tako na primer posnamejo video eden za drugega, tako da prostovoljec, ki odhaja, pusti video in navodila za prihajajočega. Poskušamo poskrbeti, da pride do nekakšnega predajanja z enega na drugega. Pa tudi vračajo se nazaj na obisk. Tako da poteka tudi nekakšno stalno mentorstvo.

VEŠNA LENIČ, MC TRBOVLJE, SLOVENIJA

DUŠEVNO ZDRAVJE, DOBRO POČUTJE IN DODATNA PODPORA

Izvajati prostovoljske aktivnosti z mladimi z manj priložnostmi je lahko nevarno, če nisi pripravljen. Za organizacije, ki izvajajo prostovoljske aktivnosti z mladimi z manj priložnostmi je to trikrat več dela. Res moraš zapositi za to dodatno podporo in jo tudi imeti. Ker v bistvu imamo tudi mladinski delavci zelo različna ozadja. Večina nas ni psihologov ali ljudi, ki bi bili res s tega področja, nekateri prostovoljci pa rabijo še posebno dodatno podporo.

POGLOBLJENO HENK PERSYN IN DAVID DOŠENOVIČ, ZAVOD MANIPURA, SLOVENIJA

HENK

Vedno preverimo, če dobro rišejo. Ne rečemo jim, da jih bomo preverjali, ampak da je potrebno nekaj okrasiti in mora vsak prispevati. Takaj vidimo: »Aha, tebi pa to dobro gre« ali pa: »Na tem bomo pa delali.« Včasih traja kar nekaj časa, da odkrijemo, v čem bi v resnici lahko bili dobri – vprašamo se, kako lahko poiščemo nekaj, za kar imajo talent. In včasih ga je treba videti v čisto osnovnih stvareh. Lahko je čiščenje na primer ali pa kuhanje ali skrb za živali. Lahko je delo z otroki, lahko je praktično delo.

Imeli smo nekega prostovoljca iz Severne Makedonije, ki nikdar prej ni delal. Prostovoljci imajo vedno nek svoj individualni projekt. V prvih nekaj tednih poskušamo ugotoviti, kaj naj bi to bilo, in potem morajo izvesti pripravo in ga v drugem mesecu tudi izvesti. Ta prostovoljec naj bi izvedel gledališko aktivnost z ljudmi z invalidnostjo, ki prihajajo v center. To je bilo zanj trenutek soočenja, ker prihaja iz Severne Makedonije, kjer so invalidi bolj skriti, in se mu je odprl cel nov svet. Videl sem ga, kako razmišlja: Mogoče bi se pa moral odločiti za službo na tem področju in delati nekaj popolnoma drugačnega. Prostovoljci morajo izvesti samo par ur, ampak morajo jih pripraviti, morajo jih izvesti, morajo jih evalvirati in morajo pospraviti in tako naprej. Tako da z vidika projekta poskušamo to vzpostaviti.

DAVID

Kar se tiče lokalnih okoliščin, je ponavadi najboljši način, da jim predstavimo lokalno kulturo tako, da pripravim simulacijo, v kateri prevzamejo vlogo novinarja in morajo obiskati vas z različnimi nalogami kot na primer kupiti deset jajc za dva evra. To je izziv. Povezati se je treba z domačini in izvedeti, kje je to mogoče, ker ima skoraj vsaka hiša domača jajca. Namenoma jim dam 2 €, ker jajca navadno stanejo 2,50 €. Včasih pridejo nazaj z jajci in dvema evroma! In mi rečejo: »David, srečal sem izjemno prijazno gospo in je rekla, da lahko pridem jutri spet po jajca.« Torej, povezati se tudi z lokalnim okoljem in graditi osnovo na tem je pomembno.

DAVID

Vsekakor deluje, če jih podpiraš, ko delajo na svojih projektih. Da si dobesedno, fizično z njimi, ko opravljajo neko nalogo, potem se začnejo dogajati čudeži. Potem začnejo čutiti, da so ti enakovredni kot mentorju, da nisi njihov šef in da zmorejo opraviti svoje naloge, tudi če jih je strah, in tako naprej. V nekaterih primerih seveda ne vsi. Skozi delo, skozi cel ta proces opravljanja posameznih nalog ustvariš zaupanje v odnosu. Jasno pa, da to ne deluje vedno takaj – za to je potreben določen čas.

HENK

Še ena stvar, ki prav tako zelo pomaga, je jezikovna podpora. Pri tem pa je treba res poudariti spoštovanje do vseh, ki so tam, da smo si enaki in da smo vsi tam, da se naučimo jezika in drug drugemu damo priložnost za to.

Z njimi hodimo na manjše izlete. Morda se sliši neumno, ampak vedno jih poskušamo pozitivno nagradjevati. »OK, super si opravil, v četrtek gremo v Škocjanske jame,« na primer in plačamo vstopnino. Pelješ jih tja in to je res nagrada. Ampak hkrati pa je še ta moment, ko jih pelješ osem prostovoljcev – zato imamo kombi – in se pogovarjajo med sabo. Takrat slišiš marsikaj – vedno je nek trik zadaj. To je tudi priložnost, ko jim lahko kaj poveš in se pogovoriš o določenih stvareh. Če jim rečeš – in to je velik problem pri takih mladih – če rečeš, da se boš »uradno pogovoril«, potem iz tega ne bo nič. Ker je uradno, ne funkcioniira.

Pa tudi skupno življenje tukaj v skupnosti je zelo pomembno. Lahko povem zelo dober primer fanta iz Francije, Pierra. Ko je bil tukaj, se je Pierre ves čas pritoževal: »Jaj, tako težko je biti tukaj in živeti skupaj z drugimi.« V isti skupini smo imeli fanta s Sardinije na stopnji razvoja 8-letnika, ki je živel skupaj z ostalimi. Jedel je pico za kosilo, pico za večerjo, in to vsak dan, tako da smo ga res morali naučiti kuhati. Pierre je bil do njega kar oster. Ampak na koncu je postal bolj pozitiven in sta se kar normalno poslovila. Na obiskih in v pogovorih smo videli, da se Pierre po malo in po malo spreminja. In en mesec po tem, ko je odšel, se je Pierre zaposlil kot receptor v hotelu. Zakaj? Ker je živel v skupnosti, živel je z nekom, ki mu je bil zelo zopr, in lahko je pokazal, da se je naučil potrpljenja, izboljšal je svojo angleščino, znal je delati z računalnikom. Ogromno majhnih koščkov sestavljanke se je torej zložilo skupaj. Začel je delati in še vedno dela tam. Od časa do časa sva v stiku in ko ga vprašam, kako je, pravi da je dobro, da je srečen. Zato se mi zdí res pomembno to skupno življenje in pridobivanje tega odnosa, ki ga ne dobiš pri formalnem učenju. Tam je znanje in so veščine in tako naprej, tukaj pa dosti delamo na odnosu.

HENK

HENK

2.5 KO PROSTOVOLJCI ZAKLJUČIJO SVOJO AKTIVNOST

Kaj je za organizacije učinkovita praksa, ko mladi zaključijo svojo aktivnost?

Podpora priznavanju kompetenc	10
Povezovanje mladih z mrežami organizacij in lokalnimi priložnostmi oziroma usmerjanje	7
Nadaljnja dostopnost za mlade in pomoč pri morebitnem težavnem prehodu nazaj v življenje doma	6
Vrstniška mreža in deljenje prostovoljske izkušnje z drugimi	5
Podpora v procesu refleksije	5
Nagrade	4
Ponovno navezovanje na izhodiščne cilje projekta	3
Nadaljnje priložnosti znotraj in preko organizacije	3

TOVE GUŠTAD, NAV, NORVEŠKA

PODPORA IN PRIZNAVANJE KOMPETENC ZA ZAPOSILJIVOST

Potem je potrebno svojo izkušnjo delodajalcem predstavljati kot prednost. Ko rečejo, »Bili ste torej v tujini,« je treba odgovoriti: »Ja, bil sem v tujini in se naučil tega, tega in onega.« Treba je natančno navesti. In ko natančno navedeš, delodajalci točno vejo, kaj misliš. Podprli jih bomo pri predstavljanju novih kompetenc, ki jih pridobijo.

CARLA, FYFE, ACHIEVE MORE SCOTLAND, UK

POVEZOVANJE Z LOKALNIMI MREŽAMI JE TREBA ZAČETI TAKOJ NA ZAČETKU

Pri nas so tako močno vključeni v programe, da se prostovoljci, ki se vrnejo, še vedno udeležujejo naših tedenskih projektov in pridejo na srečanja in igrajo razne športe. Nekako imamo srečo – ne morejo pobegniti od nas! (smeh) Ali so na nogometu ali pa pri plesu. Kadarkoli lahko, gremo in govorimo z njimi. Opažamo pa, da so bolj angažirani, ko pridejo nazaj. Bolj se vključujejo v naš prostovoljski program na primer. Izvedemo informativni sestanek in oni pripravijo blog, promocijo, podcast, ki jih potem vključimo v program. Za nas so prostovoljske aktivnosti del širšega procesa. In odhod v tujino je postal nekakšna iniciacija za mlade. Tisti, ki se zaposlijo, so bili vsi na evropskih projektih. Zanje je bil to zrelostni preizkus.

ROSARIO CORONADO, EUROPA JOVEN MADRID, ŠPANIJA

NAGRAJEVANJE IN PRIZNAVANJE

Imamo tudi dogodek Nagrade za evropsko mobilnost. Želimo dati priznanje za dobro delo, ki so ga za spodbujanje mobilnosti mladih v preteklem letu opravile nekatere organizacije, institucije, delavci in mladi. O tem govorim, ker smo nagrado podelili tudi dvema prostovoljcem, ki smo ju poslali. Seveda je bil z njima izziv, ampak smo tudi izjemno zadovoljni s tem, kar sta dosegla. Bila sta res angažirana, zato ju hočemo nagraditi kot nekakšno spodbudo, da bi več ljudi imelo takšno izkušnjo.

MICHAELA D'IMEO, ATELIER EUROPEO, ITALIJA

POMEN LOKALNE MREŽE OB VRNITVI

Še nekaj je: mreža. Po enem letu prostovoljskih aktivnosti prideš nazaj in si brez denarja. Najti moraš službo. Vrneš se nazaj domov k svoji družini – prav tja, od koder si prišel. In res si želiš najti neko službo v najmanj enem mesecu, da ne padeš v depresijo. In tukaj je mreža zelo pomembna.

**POGLOBLJENO
IDA PALM, ITER, ŠVEDSKA**

Fazo, ko se vrnejo domov, vidim kot največji izziv. Prideš nazaj in imaš toliko pričakovanj. »Tukaj zgoraj sem. Nadaljevati moram. Toliko stvari mi je uspelo in to usrano življenje, ki sem ga imela prej – nočem se vrniti nazaj na to.« Tako da je veliko pritiska. In njihove družine so zadovoljne, da končno nekaj delajo iz sebe. Zato si pod pritiskom. In kar zadovoljna sem. Vpisujejo se v nadaljnje šolanje in tako naprej. Izvajamo sestanke mreže in kažejo se odlični rezultati. Ampak mislim, da se je zelo pomembno pogovoriti o tem, kako naporno je lahko, ko se vrneš, in mlade pripraviti na to. Mislim, kako bi se počutili, če bi vas cela družina gledala in bila tako vesela za vas, vi pa bi bili pred vrnitvijo v šolo – kako bi prenesli ves ta pritisk? Zato se ne bojte razpravljati o tem, da boste korak pred dogodki.

Najbolj pomemben pa mislim, da je čas, ko jim še vedno stojimo ob strani. Marca sem od enega od mladih, ki so smo jih poslali, dobila sporočilo, da je točno eno leto, odkar je šel na Islandijo. Jaz se seveda nisem spomnila tega datuma. Za njega pa je bilo to nekaj res pomembnega. Zapomnil si je celo datum, ko sva šla skupaj na letalo. In zdaj je nazaj tukaj in vrnil se je k drogam, vrnil se je k ... Ampak jaz sem bila ves čas tukaj. Pospremila sem ga v šolo. Sestala sem se z učiteljico in razložila, da je že to, da hodi v šolo, nekaj res posebnega. Poskusil je s petimi različnimi šolami, pa ni šlo. Ampak govori o tem – res si želi, da bi bilo tokrat drugače. Kaj pa naj naredimo? Povedal je, koliko misli, da bo zmožel. Dogovorili smo se: »Prav, zaupam ti, da boš šel, in če nič ne javiš, bom predvidevala, da si v šoli. Če te ne bo, kaj naj naredijo učiteljji?« »OK, če je en dan, naj ne naredijo nič. Če je dva dni, pokličejo mene. Če me štiri dni ni, kličejo Ido.« Tako ga spremljam in spet smo tam: čas, odnos – zelo mi zaupa – in mreža. Pa seveda moč. Motor se je zagnal z Islandijo, tam se je vse začelo. Od tam naprej smo lahko nadaljevali z vsem tem.

2.6 KAJ MLADI CENIJO PRI ORGANIZACIJAH

Kaj mladi pravijo, da še posebej cenijo pri podpori organizacij, vključenih v njihov projekt prostovoljstva?

Tesna povezanost s podpornim osebjem in prostovoljci gostiteljske organizacije	15
Tesna povezanost z osebjem in prostovoljci podporne organizacije	11
Prostor za razvijanje lastnih strasti in idej	7
Predstavljanje pri spoznavanju drugih kolegov in širše skupnosti	7
Sprejemajoče vzdušje v gostiteljski organizaciji, kjer si slišin in ne obsojan	7
Čas izrecno namenjen druženju	4
Jezikovna podpora	3
Navodila pred odhodom s strani podporne in gostiteljske organizacije	3

ADAM, SLOVENIJA

PRISRČNA DOBRODOŠLICA

Moj strah je takaj izgubil. Ko sem prišel, sta me moj koordinator in mentor dejansko čakala, mi razkazala naokoli, mi pokazala stanovanje. Cimra je bila že tam in bila je zelo prijazna. Zelo je razumevajoča in dobro se razumeva. Vedno mi pomaga, če jo rabim. Če se izgubim, se lahko vedno zanesem nanjo. Sicer se je težko izgubiti v Sarajevu, ampak še vedno se lahko zgodi (smeh). Teh strahov ni več.

LAZAR, SRBIJA

PREMAGOVANJE JEZIKOVNIH OVIR

Normalno, da so nam glede jezika prvi teden pomagali, kako govoriti z ljudmi. V gostiteljski organizaciji je bil tudi eden od delavcev, Matthew, ki nam je prevajal. To se mi je tudi zdelo uporabno.

PRAKTIČNA POMOČ IN USMERITVE

Še vedno imam tole [drži list papirja]. To je zemljevid z raznimi informacijami, ki mi ga je pripravila moja podporna organizacija. Na njem je čas, kdaj imam letalo, in karte za avtobus in urnik, kdaj bomo na letališču – kdaj najkasneje moram biti tam. Temu lahko slediš. Zame, ki nikoli prej nisem sama potovala, je bilo to res uporabno. Pa še nekaj drugih stvari sem dobila. Vrečko in baterije in svetilko. Pa vitamine smo dobili. Kaj še? Ah, seveda, slovar. Ko smo bili tam doli, so nam dali kar precej stvari za s sabo, da bomo imeli kaj početi. To je bilo res lepo.

SADJA, ŠPANIJA

TESNA IN NAVDIHUJOČA PODPORA

Kar nekako navezala sem se na dva koordinatorja, ki sta bila zadolžena za prostovoljce. Še posebej tisto, ki ji je ime Li. Bila mi je kot druga babica, ne vem, zelo sem jo imela rada, veliko mi je pomagala. Bila mi je na voljo, če sem kaj rabila, pazila name, če sem imela slab dan, ker tudi to se lahko zgodi, tukaj v Španiji ali kjerkoli drugje. Včasih pač nisi srečen, ona pa je bila vedno na voljo in me je spravila v dobro voljo. Ne vem ... rada sem jo imela. Imela sem jo za močno žensko, ki lahko premaga cel svet, in sem ji govorila: »Rada bi bila taka kot ti! To mi je res všeč!« Na vse tam sem se navezala in kar hudo mi je bilo, ko sem morala nazaj v Španijo, ker sem hotela ostati z njimi.

MOJCA, SLOVENIJA

USTVARJANJE VARNEGA PROSTORA

Po mojem zato, ker je pač tak odprt prostor. Ker te ljudje ne sodijo in se ti ne smejiyo, če kaj neumnega narediš ali karkoli. Tako da to je odgovor – odprt prostor je. Lahko probaš in tudi če ti ne uspe, se ti ne bo nobeden smejal in kazal s prstom, ampak bodo prišli do tebe in te vprašali, kako ti lahko pomagajo, da ti bo uspelo. Skoraj sem dobila solze v oči!

INA, ŠVEDSKA

POGLOBLJENO KEMAL, ŠPANIJA

Kot anekdoto naj povem, da me veliko ljudi, ki niso povezani s prostovoljskimi aktivnostmi, sprašuje: »Hej, Kemal, ogromno prijateljev imaš tukaj, kako ti je to uspelo?« Vem, da sem odprt in tako naprej in mi je lahko najti prijatelje, ampak tukaj je bilo to zelo enostavno zaradi STRIM-a in načina, kako stvari organizira. Vedno dajem isti primer: Na prvi dan se srečaš z ostalimi 25 prostovoljci, ki so v Krakovu. Vsak prostovoljec ima mentorja, torej že takoj govorimo o 50 ljudeh. Na vsakih pet prostovoljcev pride pomočnik, torej še pet ljudi – smo pri 55. Potem je tu še STRIM-ovo osebje in nekaj prijateljev mentorjev. Tako že na prvi, uvodni zabavi govorimo o 70 ljudeh in več, ki so tam. Po tej zabavi živiš v stanovanju skupaj s še tremi ljudmi in že vemo, da je teh stanovanj precej. Tako da je dosti zabav, ljudje prihajajo k tebi, ti greš k drugim, mentorji, prostovoljci, Poljaki, Nepoljaki.

Od začetka imaš veliko, res veliko prijateljev. Zdaj – leto in pol po mojem projektu prostovoljstva – bi rekel, da je 50 % mojih prijateljev iz tega okolja. Ena od najbližjih, s katero sva si delila stanovanje, je še vedno tukaj. Z drugo, ki je ostala še lansko leto, sva bila skupaj v stanovanju po projektu prostovoljstva in sva rekla: »OK, oba ostajava, torej bova še naprej stanovala skupaj.« Ona je ena mojih najboljših prijateljev in ravno en mesec nazaj je odšla v Amsterdam. Veliko prijateljev torej.

Srečal sem tudi druge mlade na prostovoljskih aktivnostih, ko sem potoval po Poljski. Bili so prostovoljci, ampak sami v svoji organizaciji sredi hribov. Jokali so, ko so šli – imeli smo neko usposabljanje en teden. Zanje je bilo noro, ker so na tem usposabljanju imeli možnost srečati ljudi, s katerimi so se lahko pogovarjali – v svoji organizaciji tega niso imeli. Jokali so. To sem tolikokrat lahko videl. Če prideš v STRIM, ti za to ni treba toliko skrbeti, da imaš prijatelje ali načrte, ker boš vedno imel načrte. Vsak dan imaš lahko načrte.

2.7 SKLEPNE MISLI, REFLEKSIJA IN PRIPOROČILA

VLAGANJE V MOČ TESNIH ODNOSOV

Organizacije, vključene v to raziskavo, so bolj kot karkoli drugega poudarile pomen grajenja odnosa z mlado osebo že v zgodnjih fazah projekta. Pri delu s partnerskimi organizacijami v drugih državah so poudarile potrebo po tesnem stiku in pomen srečevanja partnerjev v živo. V času projekta organizacije na vrh seznama priporočil za učinkovito prakso uvrščajo skrb in tesen stik. Ko pa smo vprašali mlade same, kaj najbolj cenijo pri organizacijah, je bil najpogostejši odgovor tesna povezanost in podpora. Jasno je, kakšno je na podlagi podatkov iz te raziskave priporočilo, na kaj naj se osredotočijo tisti, ki se vključujejo v program: tesni odnosi. Ida Palm iz Iterja je govorila o tem, kako pogosto sliši, da grede mladi »skozi celotno šolanje, brez da bi jih kdo res videl«. Prostovoljske aktivnosti so lahko, kot pravi, nekaj popolnoma drugačnega. Kot je povzela: »Če ni zaupanja, ki ga potrebuje odnos, ne moreš doseči družbenih sprememb ali razvoja.«

REALEN POGLED NA TO, KAJ JE POTREBNO

Jasna rdeča nit, ki se je pojavljala v pogovorih z organizacijami, je tudi potreba po dodatni podpori pri delu z mladimi z manj priložnostmi. Naj gre za daljše priprave s strani podporne organizacije, pozorno podporo koordinatorja ali mentorja v gostiteljski organizaciji ali praktične vidike, ki so potrebni, da se pomaga mladi osebi zastavljati naslednje korake po vrnitvi, podatki iz intervjujev kažejo na neizogibno potrebo, da si tisti, ki delajo s takšnimi mladimi, vzamejo čas in opravijo podporno delo, ki je potrebno. Kot to razloži Vesna iz MC Trbovlje: »Ve-

liko ljudi pravi „ja, ja, delamo s posebnimi potrebami“, ampak ne gre samo za to, da to rečeš – treba je zares razumeti, kaj to pomeni, kakšna so ozadja, kaj to za sabo prinese. Biti pripravljen.« Lahko je reči, da si odprt za mlade z manj priložnostmi. Uresničevanje tega pa je vse prej kot lahko. Organizacijam, ki se zanimajo za uporabo programa ali so vključene v podpiranje programa, ti intervjuji z organizacijami nudijo okno v to, kaj to v resnici zahteva.

VLAGA MLADINSKIH DELAVCEV PRI VKLJUČEVANJU MLADIH Z MANJ PRILOŽNOSTMI

Beatriz je mladinska delavka v Balii, eni od organizacij, ki so del združenja Coordinadora v madridski četrti Vallecas. Zanja je eden od rezultatov pošiljanja mladih na prostovoljske aktivnosti, da so »njihove osnovne potrebe pokrite bolje, kot bi bile doma«. Nadaljuje, da so »mladi, ki jejo v javnih kuhinjah in so v res slabih situacijah«. S takšnimi mladimi se je včasih težko povezati. Toda s tesnimi odnosi, ki jih vzpostavi mladinski delavci, kot je Beatriz, in – kar je prav tako ključno – s povezovanjem z evropskim mladinskim centrom, v tem primeru Europa Joven Madrid, se pokaže drugačna slika. Na primer, nekaj takšnih mladih pošljejo na projekt prostovoljstva k organizaciji Achieve More Scotland. Beatriz pravi, kako »teh treh ni bilo težko vključiti v projekt prostovoljstva. Od samega začetka so bili prepričani.« Brez mladinskih delavcev, kot je ona, pa je udeležba takšnih mladih v prostovoljskih aktivnostih zelo malo verjetna.

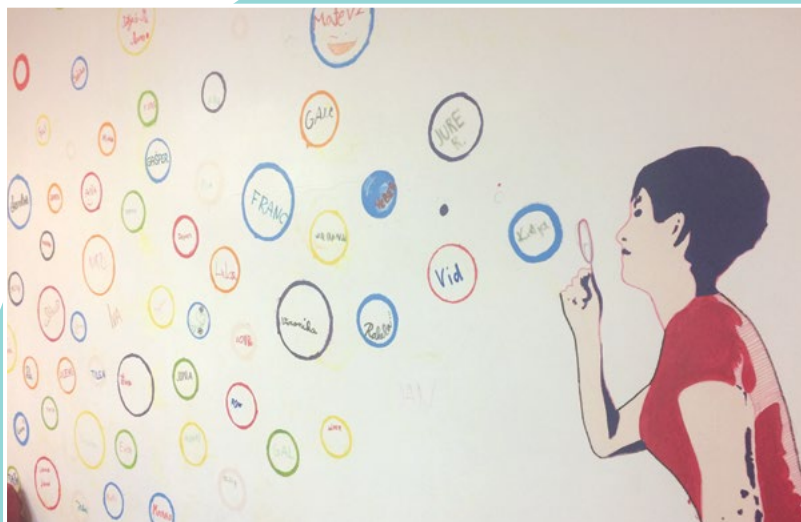
ZGODNJA PODPORA PRI NADALJNIH KORAKIH

Vrnitev nazaj v svoje staro življenje je lahko, kot je opisano zgoraj, eden od najtežjih izzivov za mlade. Eno glavnih priporočil organizacij se navezuje na pomen dodajanja novih vej v mreži mlade osebe – povezati jih z novimi ljudmi, viri podpore in novimi priložnostmi. Prej ko se začne ta proces, tem bolje. To ni nekaj, o čemer začnete razmišljati šele, ko se prostovoljec vrne s projekta, ampak bi moralo biti vključeno že od samega začetka. S tem projekt prostovoljstva postane več kot le sam sebi namen, temveč je del procesa, ki je usmerjen k doseganju širšega cilja za mlado osebo (npr. vrnitev k formalnemu izobraževanju ali pridobitev zaposlitve). Izmed vseh faz v opisanem procesu, povezanem s prostovoljskimi aktivnostmi, organizacije priznavajo, da imajo največje težave prav ob zaključku aktivnosti prostovoljcev. Zato je to področje, ki bi zaslužilo nadaljnje raziskovanje in podporo organizacijam.

PODPORA MLADINSKIM DELAVCEM PRI IZMENJAVI STROKOVNIH IZKUŠENJ

Primer pozitivne dejavnosti v podporo mladinskim delavcem je bil mednarodni seminar Key To Inclusion (Ključ do vključenosti), ki ga je Movit, slovenska nacionalna agencija programa Erasmus+ Mladi v akciji, organiziral decembra 2018. Na dogodku se je zbralo več kot 70 predstavnikov organizacij, ki se osredotočajo na prostovoljske aktivnosti za mlade z manj priložnostmi. Takšni dogodki pomagajo pri izme-

njavi znanj in praks ter ustvarjajo mrežo za organizacije, ki se posvečajo socialnemu vključevanju na tem področju. Raziskave Movita (Movit 2019, str. 49) kažejo, da mladinski delavci še posebno cenijo priložnosti za izmenjavo izkušenj z drugimi na tem področju in strokovna usposabljanja, ki so pripravljena njim v podporo.

Stenska poslikava v Don Boskovem centru Maribor

Stena nekdanjih prostovoljcev v MC Trbovlje

Prostovoljci na sprehodu nad Slovenj Gradcem

IZGRADNJA INOVATIVNIH PARTNERSTEV

UVOD

Od kod pridejo dobre nove ideje?

Za prostovoljske aktivnosti je potrebno graditi partnerstva. Nihče ne more teh projektov izvajati sam – sodelovanje je njihov osrednji del. Toda kje naj se ta izgradnja partnerstev začne in konča? Koga vključiti (in koga ne)?

V nadaljevanju predstavljamo štiri študije primerov, štiri zgodbe z različnih koncev Evrope – od severa do juga, od podeželja do mesta. Te zgodbe povzemajo, kakšne realnosti se živi v teh krajih. Pripovedujejo, kako so se tamkajšnje organizacije obrnile navzven, se odprle za novo učenje in z ustvarjanjem inovativnih partnerstev preoblikovale priložnosti, ki jih nudijo mladim, s katerimi delajo.

Te študije niso predstavljene kot reprezentativni primeri. Napisane so z vidika raziskovalca, ki je obiskal te organizacije in opravil intervjuje z njihovimi predstavniki. Upamo, da bodo služile kot navdih za nove ideje in prihodnost, v kateri takšni primeri niso tako izjemni.

3

Povzetek štirih predstavljenih primerov:

Študija primera 1: Spodbudi moje sanje

Kako so mladinski delavci v Göteborgu pripeljali skupaj pristojne službe in družinske člane, da podprejo ranljive mlade pri izgradnji bolj povezane prihodnosti.

Študija primera 2: Vidim vas, tukaj ste

Kako se je v boju proti dolgotrajni brezposelnosti razvilo partnerstvo med Zavodom za zaposlovanje in trboveljskim mladinskim centrom.

Študija primera 3: V prihodnost usmerjena aktivnost

Kako je območna enota norveškega zavoda za zaposlovanje NAV za okrožje Møre og Romsdal začela izvajati prostovoljske aktivnosti, da bi pomagala dolgotrajno brezposelnim mladim.

Študija primera 4: Od spodaj navzgor

Kako je organizacija iz madridske četrti Vallecas pridobila podporo župana za evropski mladinski center za celo mesto.

ŠTUDIJA PRIMERA 1

SPODBUDI MOJE SANJE

Iter, Göteborg, Švedska

»Mislim, da sem večkrat dobila kurjo polt na teh sestankih mreže, ki jih imamo prej in potem. Kar tam vidiš, je res uau!« Sedim v stavbi Občine Göteborg, se pogovarjam z Ido Palm, eno od socialnih delavk pri Iterju, in si želim izvedeti več o teh sestankih mreže.

Prvič sem slišal za Iter, ko sta mi pogovor z njimi priporočili organizaciji iz Slovenije in Španije, ki izvajata prostovoljske aktivnosti in sta z njim sodelovali. V okviru mojega raziskovanja in iskanja primerov učinkovitih praks v prostovoljskih aktivnostih po Evropi so mi te organizacije, ki so sodelovale z Iterjem, povedale, da si moram pogledati, kaj delajo v Göteborgu. Ekipo Iterja vodi Anna Lilja, ki mi razloži: »Ciljna skupina je med 18 in 29 leti in ponavadi niso zaposleni oziroma se ne izobražujejo ali pa so pustili šolo.« Povprašam jo o mladih z manj priložnostmi. »Pri nas ne uporabljamo tega izraza, mi rečemo „neodkrite“ priložnosti.«

Sestanke mreže izvajajo pred odhodom mlade osebe na projekt in potem spet po vrnitvi z njega. Osnovna zamisel je, da se vrsta ključnih ljudi, ki so vpleteni v prihodnost mlade osebe, zbere skupaj v vključujočem vzdušju enakopravnosti. Mladi se sami odločijo, kdo naj pride, in jih povabijo, pri tem pa jim Iter nudi pomoč.

Anna pojasni: »Lahko so to družinski člani prostovoljca ali strokovna mreža – lahko je njihov zdravnik ali svetovalec zavoda za zaposlovanje – lahko pa so

tudi prijatelji.« Nadalje pove: »Na sestanku mreže si ogledamo načrt aktivnosti in se pogovarjamo o njihovih sanjah – o čem ta udeleženec sanja, ko se bo vrnil, in kako naj tej osebi pomagamo dejansko doseči cilje.«

Po mnenju Lasseja Peltarija, še enega iz Iterjeve ekipe socialnih delavcev, je ključnega pomena sodelovanje. »Za mlade je pomembno, da vidijo, koliko ljudi je okoli njih, ki jim je mar zanje. Na nek način se vprašanje prenese z ene osebe na raven družine in zato imamo te sestanke mreže. Potrebuješ kontekst in to je zelo pomembno za ohranjanje konteksta, kjer imaš podporo, ker sam nisi dovolj opremljen, da bi preživel.«

Zamisel, da se skupaj zbere ključne ljudi okoli mlade osebe, je prišla iz izkušenj mladih samih in občasne razdrobljenosti podpore, ki jo dobijo. »Mlade prejemnike socialne pomoči se včasih pošilja na toliko različnih koncev, od tega k temu in potem spet nekemu drugemu,« pove Ida. »In potem morajo spet in spet razlagati svojo zgodbo, ki je včasih res tragična, vedno pa težka. Ali lahko torej spravimo vse te ljudi skupaj, namesto da morajo mladi letati od enega do drugega? A lahko naredimo en načrt namesto desetih različnih – enega za službo, enega za šolo, enega za ...?«

Lasse se spomni matere enega od prostovoljcev, ki se je udeležila sestanka: »Solze je imela v očeh, ko je videla, kaj se je zgodilo s sinom. V njenih očeh je prišlo do izjemnih sprememb v njegovem odnosu. Videla je, kako je odrasel. Če ti družina to pove, si že na pravi poti.«

Ta ideja se potrdi pozneje istega dne, ko se dobim s Henrikom, enim od mladih, s katerimi je delal Iter, in ki je šel na projekt prostovoljstva na Islandijo. »Sestanki mreže so bili dobra stvar. Lahko sem povabil vse prijatelje in družino in prišli so. Tako so izvedeli, kaj bom naredil in zakaj bom to naredil. In kaj bom delal, ko pridem nazaj, o čem smo se pogovarjali z Iterjem, kaj so moji največji strahovi, kaj si želim. Res je bilo dobro.«

In pristop Iterja s podporo prakse sestankov mreže prinaša dejanske rezultate za mlade in za mesto. Kot zaključí Anna: »Običajno okoli 80–85 % teh, s katerimi pripravljamo prostovoljske aktivnosti, dobi delo ali nadaljuje študij, ko zaključijo z Iterjem. Mislimo, da je to zelo dobra številka za to ciljno skupino.«

ŠTUDIJA PRIMERA 2

VIDIM VAS, TUKAJ STE Mladinski center Trbovlje, Slovenija

V kavarni Mladinskega centra Trbovlje Aneta Kovačič, projektna referentka lokalne pisarne Zavoda za zaposlovanje, pije dopoldansko kavo in se spominja zadnjih treh let. »Na začetku nas je bilo okoli 40 – mladih, ki smo dobili zaposlitev v pisarnah Zavoda za zaposlovanje po Sloveniji s pogodbami do leta 2022. Cilj je bil, da se Zavod za zaposlovanje približa mladim in njihovemu načinu razmišljanja in posledično bolje pomaga mladim pri iskanju zaposlitve.«

Krepitev zaposljivosti mladih v Evropski uniji je ena od stalnih prednostnih nalog programa Erasmus+: Mladi v akciji. Kako lahko mladinske organizacije, ki sodelujejo v programu Erasmus+, najboljše uresničujejo ta cilj? Enega od inovativnih primerov najdemo v Trbovljah.

»Ta generacija mladih zaposlenih je pomembno vplivala na način delovanja Zavoda za zaposlovanje,« nadaljuje Aneta. »Prej si imel samo 15 minut z mladimi brezposelnimi. Zdaj imamo več časa za mlade. Vabimo jih na več dogodkov in delamo stvari bolj osebne, začeli pa smo tudi izvajati več delavnic za mlade. Cel pristop se je spremenil. Začelo se je z nami, zdaj pa se širi tudi na druge zaposlene in pisarne.«

Zgoraj, v pisarnah Mladinskega centra Trbovlje (MCT), o vidnih spremembah spregovori Mitja, eden od tamkajšnjih mladinskih delavcev: »Zdaj je veliko lažje – razumejo, kaj pravzaprav želimo doseči. Prej je bilo več poudarka na for-

malnosti vsega skupaj in niso zares razumeli, kaj počnemo. Zdaj pa je veliko lažje – zdaj je, kot bi govoril z mladinskim delavcem iz sosese.«

Lokalna pisarna Zavoda za zaposlovanje in MCT sta razvila vzajemno koristno partnerstvo in sodelujeta za krepitev zaposljivosti mladih. Na ta način sta Zavod za zaposlovanje in MCT pomagala mladim iz regije približati priložnosti, kot so prostovoljske aktivnosti. Temelj tega pa je bila iskrena pripravljenost tako mladinskega centra kot Zavoda za zaposlovanje, da se učita eden od drugega in to učenje spremenita v dejanja.

Kaj se je Zavod za zaposlovanje naučil od MCT?

Aneta:

Gre za način, kako pristopajo do mladih. Pri naši generaciji ta formalni način ni funkcionalni. Taki neformalni, »mehki« načini so veliko boljše, da mladi čutijo, da jih razumeš. Všeč mi je, kako je MCT vodil svoja srečanja, ko so prišli v našo pisarno – kako so vse predstavili. Ni bilo v smislu: »Sedi tukaj in me poslušaj.« Bilo je v stilu dela v krogu in vključevanja vseh: »Vidim vas, tukaj ste. Kaj torej želite delati?«

Mitja:

Pred leti, ko smo povabili uslužbenke Zavoda za zaposlovanje k nam, so imeli zelo klasično predstavitev – powerpoint, polurni govor, malo dolgočasno za mlade. Ampak zdaj vidijo, da obstajajo drugačne metode. Kadar gremo tja, nikoli ne delamo tega – nikoli ni, da bi samo sedeli in poslušali. Vsakič je drugače. In potem so začeli razmišljati: »Mogoče je tako boljše – ne dolgočasijo se, niso žalostni.« In potem že vidiš, da začenjajo uslužbenci Zavoda za zaposlovanje kaj spreminjati. Zelo pomembno je za njihovo podobo, ker navadno nimajo ravno dobrega slovesa v javnosti.

Kaj je MCT pridobil oz. kaj se je naučil od Zavoda za zaposlovanje?

Mitja:

Kot mladinski delavci spoznavamo nekatere njihove metode in jih uvajamo v svoje delo, kar pomeni, da ne gledamo na mlade samo na ravni med dvema oseba-ma, ampak kot skupino. Tako sledimo tudi trendom v skupini. Zame je zdaj lažje reči: »OK, v svoje aktivnosti bomo vključili 10 % brezposelnih mladih.« To je res pomembno, da lahko deluješ tudi z makro vidika, ne samo z mikro vidika. Tega pri precej mladinskih centrih manjka – delajo samo z mikro perspektive.

Aneta:

V Zasavju imamo v registru okoli 600 mladih in nam je lažje stopiti v stik z njimi kot MCT-ju. Naučili so se tudi, da ni lahko delati na področju zaposlovanja. MCT ima zdaj več občutka za izzive, ki so s tem povezani, s sodelovanjem pa lahko pridemo do novih idej.

Kaj ste se naučili o tem, kako prostovoljske aktivnosti prispevajo k zaposljivosti?

Aneta:

Zelo so povezane z zaposlovanjem. Pri mladih se veliko težav navezuje na njihovo samozavest – pravijo, da nimajo dovolj izkušenj ali znanja ali česar koli, kar bi delodajalcem pokazali na razgovoru. Ampak ko zapustiš svojo cono udobja, lahko začneš iskati pravega sebe.

Mitja:

Na prostovoljske aktivnosti se vedno bolj gleda z vidika zaposljivosti. Pred enim mesecem smo imeli veliko srečanje z delodajalci. Ključno sporočilo vseh poslovnih je bilo, da bi morala vsaka mlada oseba iti v tujino. Če greš, ti to sicer ne bo zagotovilo službe, ampak če to narediš, bo to zelo močno izboljšalo tvoje kompetence. Tudi na Zavodu za zaposlovanje to vedo – to je dobra priložnost.

Aneta:

Še nekaj je zares dobro. Ta generacija ima včasih težave s svojimi obveznostmi, so utrujeni in delajo preveč stvari. V prostovoljskih aktivnostih pa lahko razvijejo delovne navade in odnos do dela. OK, saj je zanje zabavno, ampak imajo tudi urnik in posledično dobijo nekaj discipline. Mislim, da je to zelo pomembno in se tako naučijo na lep način.

Čeprav je sodelovanje še dokaj mlado, že lahko potegnemo kak sklep o tem partnerstvu. Mladi z manj priložnostmi zelo pogosto padejo skozi špranje v družbi. Eden od uspehov te zgodbe je, kako zmanjšuje nekatere od teh špranj. Prvič, Zavod za zaposlovanje se je približal mladim tako, da je zaposlil in zaupal mlademu osebu, ki bolje razume, s kakšnimi okoliščinami se soočajo mladi. Drugič, Zavod za zaposlovanje tesno sodeluje z Mladinskim centrom Trbovlje in se je od njega naučil, kako se približati mladim. Tretjič, mladinski center postaja bolj usklajen z Zavodom za zaposlovanje in deluje bolj strateško pri izgradnji zaposljivosti mladih in razvijanju, kako različne skupine družbe razumejo mladinsko delo in prostovoljske aktivnosti. Končni cilj vsega tega pa je zapolniti razpoke med mladimi in zaposlovanjem ter doseči, da bo manj mladih padlo v nevarno brezno dolgotrajne brezposelnosti.

Mitja iz MC Trbovlje z darilom iz Slovenj Gradca

Intervju s prostovoljci v MC Krško

Europa Joven Madrid – Vallecas

ŠTUDIJA PRIMERA 3

V PRIHODNOST USMERJENE AKTIVNOSTI

Zavod za zaposlovanje NAV, Møre Og Romsdal, Norveška

»Malo smo navdušeni, ker dva naša prostovoljca ravno danes potujeta v Slovenijo.« Iz za severnoevropskega omiljevanja besed je čutiti zavzetost Oleja Kristiana Myrbostada. Dva mlada prostovoljca, ki odhajata na dvomesečni projekt prostovoljstva v Sloveniji, sta prva, ki ju pošilja območna enota norveškega zavoda za zaposlovanje NAV za okrožje Møre og Romsdal.

Leta 2017 sta se Ole Kristian in njegova sodelavka Tove Gustad udeležila konference o prostovoljskih aktivnostih v Göteborgu na Švedskem. Tam ju je navdihnil primer dela, ki ga je predstavil Iter, zaradi česar sta se odločila, da zamisel prineseta v Møre og Romsdal. »Rezultati so tako dobri, da moramo to poskusiti tudi v našem okrožju.«

Večinoma v prostovoljskih aktivnostih sodelujejo nevladne organizacije. Res me je zanimalo, zakaj so se na tem zavodu za zaposlovanje odločili sami neposredno poslati mlade na prostovoljske aktivnosti.

Ole Kristian mi razloži: »V našem okrožju je izziv najti ukrepe, ki odgovarjajo na potrebe mladih, ki so že dolgo brez službe in se ne izobražujejo.« Tove pa pove, kako se je zavod za zaposlovanje odločil, da lahko prostovoljske aktivnosti nudijo mladim nekaj, kar jim je manjkalo. »Hoteli smo poskusiti s prostovoljskimi aktivnostmi, da vidimo, ali lahko dejansko dosežemo spremembo pri mladih. Naši kolegi v javnih zaposlitvenih

PUM-o Skofja Loka

službah imajo težave najti aktivnosti, ki so usmerjene v prihodnost.«

Tove nadaljuje: »Zaradi njihovih dosedanjih izkušenj v življenju nimajo veliko samozavesti glede svojih možnosti. In za to je veliko razlogov.« Eden od razlogov, ki jih izpostavljata, je duševno zdravje. »Na nacionalni ravni vidimo, da ima od mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, kar 60–70 % težave z duševnim zdravjem.«

Kaj pa sta onadva in njuni sodelavci pričakovali, da lahko prostovoljske aktivnosti prinesejo tem mladim? Tove pravi, da je cilj, da se jih »spravi na drugačno pot, kot so bili prej, da vidijo, da imajo možnosti, da lahko pridobijo samoza-

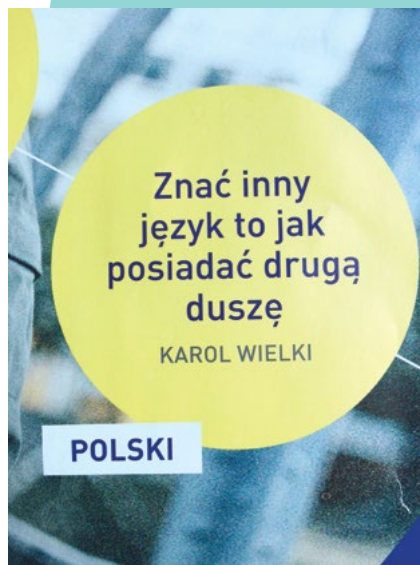
vest, da se naučijo o sebi stvari, ki se jih niso v drugih izkušnjah, ki so jih imeli do zdaj. Da se jim da orodje znotraj njih samih, da na priložnosti gledajo na drugačen način.«

Kaj je posebnega na prostovoljskih aktivnostih v primerjavi z vsemi ostalimi možnostmi? »Ker so v novi državi z novim jezikom, z novimi ljudmi in delajo nove stvari – vse je novo. So daleč od doma, daleč od družine, prijateljev – pozitivnih stvari, negativnih stvari – skratka so na lastnih nogah. Sami morajo upravljati s sabo – pri tem pa imajo seveda podporo. To vidimo kot zelo dragoceno in pomembno stvar, ki jo je treba izkusiti.«

Ena od stvari, ki je pomagala uresničiti to idejo, je sodelovanje z mladimi uslužbenci. Ole Kristian pove: »Zelo enostavno nam je prodati prostovoljske aktivnosti zavodom, še posebej kjer na zavodu dela veliko mladih, ker imajo sami osebne izkušnje z delom v tujini ali preživljanjem dela izobraževanja v tujini.«

Tove nadalje poudari, kakšen vpliv je imela uvedba prostovoljskih aktivnosti na njihovo organizacijo. »Širi obzorja naših kolegov, da vidijo nove priložnosti za pomoč mladim, kako naj postanejo iskalci zaposlitve zunaj v družbi. To je drugačna metoda, kot so tradicionalne, za katere so morda prej slišali.«

Kakšna je torej zanju povezava med prostovoljskimi aktivnostmi in zaposljivostjo? Tove pravi, da »ne gre za to, da se udeležiš prav nekega usposabljanja, ampak za tisto, kar pridobiš preko vseh aktivnosti, vsega sodelovanja, vse fleksibilnosti. Vse, kar prispevaš, ti prinaša te kompetence, ki jih lahko potem zapišeš v svoj življenjepis, kar je precej vredno.« »Podjetja, ki zaposlujejo, postajajo vedno bolj mednarodna,« nadaljuje Ole Kristian, »zato je takšna mednarodna izkušnja in razumevanje, kako delujejo različne kulture, zelo pomembna stvar v življenjepis in lahko tudi podjetjem veliko pove.« S Tove se spet pogovorim čez nekaj mesecev, da povprašam, kako sta se znašla prostovoljca, ki sta šla v Slovenijo. »Oba prostovoljca sta se ogromno naučila o sebi in svojih zmožnostih. Naučila sta se, kako komunicirati z ljudmi iz različnih kultur in v tujem jeziku.« Nadalje mi pove: »Po mojem mnenju ta fokus v teh osmih tednih prostovoljcem omogoča, da v večji meri vzpostavijo pozitivno mišljenje o lastni prihodnosti in možnostih. Do zdaj imamo izkušnje samo z dvema kandidatom, se pa že veselimo novih priložnosti za druge prostovoljce v prihodnosti.«

Plakat evropskega dneva jezikov – poljščina

Plakat evropskega dneva jezikov – slovaščina

Plakat evropskega dneva jezikov – slovenščina

Plakat evropskega dneva jezikov

ŠTUDIJA PRIMERA 4

OD SPODAJ NAVZGOR

Coordinadora in Europa Joven Madrid, Španija

»Stvar je v tem, da je Vallecas ena najbolj deprivilegiranih četrti v Madridu – z nizkimi ravnmi prihodkov in visokim deležem ljudi, ki pustijo šolo,« razloži Jorge Hermida, direktor organizacije Coordinadora. Sem v četrtnem centru na severu Madrida, da bi slišal poglede ljudi, ki so vključeni v Coordinadoro, evropski mladinski center Europa Joven Madrid in delo, ki se trenutno odvija za približevanje priložnosti iz programa Erasmus+: Mladi v akciji »mladim v občutljivih situacijah«, kot jim pravi Jorge.

Jorge je eden tistih, ki imajo gravitacijski privlak v prostoru, kjer se nahajajo – ko spregovori, se zdi, da se vsi obrnejo in poslušajo. »Coordinadora je nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1989 z namenom povezovanja družbenih organizacij, ki delajo z otroki in mladino. Sestavljeni smo iz 20 mladinskih centrov za ogrožene mlade – vseh s tega območja.« Jorge pove zgodbo, kako je »leta 1997 Coordinadora začela svoj prvi evropski projekt. Od takrat smo izvedli več kot 40 projektov v povezavi z izobraževanjem in mladino. Ta izkušnja nam je dala odlično razumevanje, kako delujejo evropski programi.«

Ta zgodba vodi do leta 2006, ko se je Coordinadora obrnila na župana Madrida, da bi se pogovorili o potrebi po večji podpori za povezovanje mladih v Madridu s temi evropskimi priložnostmi, kot so prostovoljske aktivnosti. Jorge razloži, da »organizacija iz teh aktivnosti v programu Erasmus+: Mladi v akciji

ne dobi denarja za stroške zaposlenih. Organizacija potrebuje denar, da projekt podpre in ga dobro izpelje. Nočemo pošiljati ljudi v tujino in jih prepustiti samih sebi. Za svoje ljudi v tujini moramo poskrbeti – in prav tako, kadar tukaj gostimo mlade.«

Carla iz Achieve More Scotland z darilom iz Slovenije

Coordinadora je z Občino Madrid dosegla dogovor o financiranju evropskega mladinskega centra Europa Joven Madrid, da se podpre mlade iz celotnega Madrida, ne le iz četrti Vallecas, z dostopnimi mednarodnimi priložnostmi. Jorge nadaljuje: »Od leta 2006 je Europa Joven Madrid poslala preko 100 ljudi in jih gostila okoli 50.« Občina še danes financira center Europa Joven Madrid.

Toda skozi leta se vedno znova postavlja eno vprašanje. Yuki Marquez, koordinatorica evropskih projektov v Europi Joven Madrid, ga povzema takole: »Poslali smo ve-

liko ljudi, ampak večina od njih – lahko rečem, da morda 80 odstotkov ali več – ima diplome, so študirali in so že po-tovali. Prav, to je dobro, ker so izboljšali svoje kompetence, ampak ciljna skupina, s katero delamo, ne izkorišča te priložnosti. Glavno vprašanje je torej: Zakaj mladi z manj priložnostmi ne sodelujejo v prostovoljskih aktivnostih?»

Z zasledovanjem in raziskovanjem tega vprašanja so odkrili nekatere ključne ovire. »In tako smo prišli do nekaterih odgovorov: večinoma gre za pomanjkanje informacij, dostopa ali sredstev. Na primer predvideva se, da imajo vsi doma dostop do interneta, ampak v Španiji je ta precej drag. Poleg tega lahko nimajo motivacije – ker gre za nekaj, kar se jim morda ne zdi zanimivo ali pomembno za njihovo življenje. Ti mladi pa se soočajo tudi s številnimi problemi, tako da to mogoče trenutno zanje ni glavni cilj«. Yuki dodaja: »Februarja smo imeli srečanje partnerjev in smo obiskali eno od združenj v Coordinadori, kjer je nekdo od vzgojiteljev rekel, da imajo težave s pošiljanjem deklet, ker so nekatere pri štirinajstih že poročene ali zaročene. Teh ovir se ne vidi, ampak obstajajo.«

V svojem poslanstvu vključevanja več mladih z manj priložnostmi je bila eden od virov, ki so jih uporabili, mreža Coordinadora – torej vrnitev h koreninam. Kot opiše Rosario Coronado, evropska mladinska svetovalka pri Europi Joven Madrid: »Ena od zelo pomembnih stvari je, da prostovoljci, ki smo jih poslali, prihajajo iz različnih organizacij v Vallecasu, ki so del Coordinadore. Gre torej za fante in dekleta, ki so bili uporabniki teh organizacij, zdaj pa so nekateri od njih tam prostovoljci.« Rosario nadaljuje: »Za nas je bila podpora teh organizacij zelo pomembna, ker dobro poznajo te mlade. Vejo, kje se soočajo s težavami ali kakšni problemi lahko nastanejo, kar

nam pomaga, da jih bolje pripravimo in jim lažje pomagamo, ko so v tujini. Delujemo kot mreža.«

Preko svojega dela skozi leta sta Coordinadora in Europa Joven Madrid dobila dober občutek, kaj je v resnici potrebno za uspešno delo in povezovanje ranljivih mladih z mednarodnimi priložnostmi, ki lahko vodijo do preobrazbe. Jorge razloži različne elemente, ki so potrebni. »To res mora biti dobro opravljeno. Res potrebujemo dodatne strukture. Ne gre samo za mlado osebo – gre za Balio [ena od četrtnih organizacij v Vallecasu], gre za Coordinadoro, gre za Europo Joven Madrid s podporo Občine Madrid in za partnerje v drugih državah. Ampak resnično mislim, da ta en mesec spremeni življenje mladih, ker odpira razmišljanje in nudi priložnosti.« zaključí. »To je razlog, da smo pripravljene vložiti ta dodatni trud.«

»Naš cilj je, da preprečimo to dolgotrajno brezposelnost. Gre za preprečevanje,« je zelo jasna Yuki. »Včasih mladi, s katerimi delamo, niso nezaposleni – nekateri študirajo – ampak so vseeno daleč od trga dela. Mi pa jim nudimo izboljšanje njihovih kompetenc in to je način, da se izognejo dolgotrajni brezposelnosti.«

SKLEPNE MISLI, REFLEKSIJA IN PRIPOROČILA

ZAPOLNJEVANJE ŠPRANJ

Ena od tem, ki jih najdemo v vseh teh študijah primerov je, kako sodelovanje v partnerstvu pomaga zapolniti prazen prostor med različnimi organizacijami in institucijami, ki delajo z mladimi – to so špranje, skozi katere pogosto padejo mladi. Iter na svojih sestankih mreže dobesedno skupaj v krog z mlado osebo zbere zanj relevantne ljudi – različne službe, ki delajo z njo ali z njim, in družinske člane. Vprašanje, ki ga pri svoji praksi v Iterju zastavlja Ida Palm, je zelo pomembno za vsakogar, ki dela z mladimi: »Ali lahko torej spravimo vse te ljudi skupaj, namesto da morajo mladi letati od drugega do drugega? A lahko naredimo en načrt namesto desetih različnih?«

POTENCIAL MLADINSKIH DELAVCEV ZA DOSEGANJE SPREMEMB

Mladinske delavce lahko hitro prevzame občutek, da nimajo vpliva na druge sektorje družbe in ne morejo ničesar spremeniti. Toda predstavljene študije so polne primerov zagnanih mladinskih delavcev, ki znajo jasno pokazati, kako dragoceno je njihovo delo, in te argumente predstavljajo tistim, ki odločajo o uvajanju sprememb, da se tako ustvarijo trajna partnerstva. Primer je Coordinadora, ki je praktično mednarodno mladinsko delo v eni četrti v Madridu predstavila županu in tako zagotovila evropski mladinski center za celotno mesto. Tudi Iter se je začel s pobudo nekaj mladinskih delavcev, zaposlenih na Občini Göteborg na Švedskem, da se zagotovi osnovno podporo, s katero se bo nekaterim najbolj marginaliziranim mladim v tem mestu omogočilo, da izkoristijo možnost prostovoljskih aktivnosti. Zdaj pa se ta zgodba o uspešnih spremembah med drugim širi celo na norveški zavod za zaposlovanje.

BREZ ZANAŠANJA NA USTALJENE PRAKSE

Zelo lahko je obravnavati sodelovanje z določeno organizacijo kot manj pomembno. Te študije primerov pa kažejo, da premagovanje prvih vtisov in odkrivanje novih načinov razmišljanja, nepričakovanega učenja in skupnih močnih točk preko novih partnerstev prinaša velike prednosti. Zgodba Mladinskega centra Trbovlje in lokalne pisarne Zavoda za zaposlovanje je jasen primer pripravljenosti teh dveh organizacij in njunega osebja za medsebojno učenje ter koristi, ki jih to prinaša mladim, s katerimi delajo.

ZAUPANJE MLADIM (MLAJŠIM) IN V PRIHODNOST USMERJEN POGLED

Kot je opisala Aneta Kovačič: »Na začetku nas je bilo okoli 40 – mladih, ki smo dobili zaposlitev v pisarnah Zavoda za zaposlovanje po Sloveniji s pogodbami do leta 2022.« Študija iz Trbovelj predstavlja le en primer, kakšen vpliv ima že zgolj ena od njih. Ker se je program za izmenjavo študentov Erasmus začel leta 1987, je vedno bolj običajno, da so mladi po Evropi v okviru svojega izobraževanja imeli mednarodno izkušnjo. Kot je povedal Ole Kristian Myrbostad iz NAV-a: »Zelo enostavno nam je prodati prostovoljske aktivnosti zavodom [za zaposlovanje], še posebej kjer na zavodu dela veliko mladih, ker imajo sami osebne izkušnje z delom v tujini ali preživljanjem dela izobraževanja v tujini.«

MOČ PROSTOVOLJSKIH AKTIVNOSTI

Pri prebiranju teh študij primerov preseneča tudi pomen, ki ga intervjuvano osebje pripisuje prostovoljskim aktivnostim. Slišati to od mladinskih organizacij morda niti ni nič nenavadnega, a pogled norveškega zavoda za zaposlovanje je še posebej presenetljiv. Kot to opiše Tove Gustad: »Hoteli smo poskusiti s prostovoljskimi aktivnostmi, da vidimo, ali lahko dejansko dosežemo spremembo pri mladih. Naši kolegi v javnih zaposlitvenih službah imajo težave najti aktivnosti, ki so usmerjene v prihodnost.« Tukaj intervjuvani zaposleni ne dvomi, da lahko prostovoljske aktivnosti nudijo nekaj edinstvenega, nekaj, kar je drugje težko najti, nekaj, kar lahko spremeni posameznikovo prihodnost.

SODELOVANJE Z ZAVODI ZA ZAPOSLOVANJE

Ko se je leta 2016 ta projekt začel, je prevladoval velik interes za raziskovanje možne vloge zaposlitvenih služb pri promociji prostovoljskih aktivnosti. Osredotočenost na ta vidik se kaže tudi v predstavljenih zgodbah, ki skoraj vse vključujejo sodelovanje z zavodi za zaposlovanje (vsaj v neki obliki). Vseeno pa je potrebno upoštevati, da od 16 organizacij, ki so sodelovale v raziskavi:

- 7 organizacij ni videlo zavodov za zaposlovanje kot potencialne partnerje – najpogosteje so kot razlog navedli, da imajo zavodi svoj nabor praks in prednostnih nalog, ki so precej drugačne od praks in prednostnih nalog mladinskih organizacij;
- 4 organizacije so se po seminarju za vzpostavljanje partnerstev, ki je leta 2016 potekal v Sloveniji, trudile navezati stik s svojimi lokalnimi pisarnami zavodov za zaposlovanje, a pri tem niso bile zelo uspešne – najpogosteje so mladinske organizacije kot razlog navedle pomanjkanje razpoložljivega časa osebja in drugačne organizacijske prioritete;
- 4 organizacije so razvile konstruktivna partnerstva z zavodi za zaposlovanje (na različnih ravneh), ena organizacija pa je bila sama zavod za zaposlovanje – zgodbi dveh od njih sta predstavljeni na prejšnjih straneh (študiji primerov 2 in 4)

Med organizacijami, vključenimi v raziskavo, sodelovanje z zavodi za zaposlovanje ni splošno razširjena praksa. Čeprav predstavljene študije kažejo na nekatere primere, kako lahko vzpostavljanje partnerstev med mladinskimi organizacijami in zavodi za zaposlovanje obrodi sadove, je potrebno priznati pomisleke, ki jih poudarjajo mladinske organizacije. Poleg tega se nekaterim na polju mladinskega dela upira že sama misel, da bi projekte prostovoljstva izvajali zavodi za zaposlovanje, kot smo videli v primeru NAV-a na Norveškem. Ali je cilj zaposljivosti zavzel celotno mladinsko delo? Prav tako pa bi bilo lahko pri nadaljnjem raziskovanju tega področja vredno preučiti tudi poglede referentov na zavodih za zaposlovanje na sodelovanje z mladinskimi organizacijami.

Nadaljnje priporočilo za boljše odnose z zavodi za zaposlovanje – poleg že opisanih – se nanaša na pomemben poudarek številnih mladinskih organizacij, vključenih v to raziskavo, da je ključnega pomena, da se mladih ne kaznuje s tem, da izgubijo upravičenost do socialnih transferjev zaradi udeležbe v projektu prostovoljstva (ali kaki drugi aktivnosti mednarodnega mladinskega dela). Iz tega, kar govorijo te mladinske organizacije, je očitno, da možnost izgube socialnih transferjev mladih (in njihovih družin) pogosto preprečuje vsakršno možnost, da bi ti sodelovali v mednarodnih priložnostih, ki lahko posamezniku spremenijo življenje.

SKUPNI ZAKLJUČKI, PRIPOROČILA IN REFLEKSIJA

Ta raziskovalni projekt je bil vzpostavljen z naslednjimi cilji:

1. bolje razumeti vpliv prostovoljskih aktivnosti na zaposljivost mladih, zlasti mladih z manj priložnostmi;
2. predstaviti nabor učinkovitih praks mladinskih organizacij, ki podpirajo mlade preko svojih projektov prostovoljstva;
3. raziskati potencial inovativnih partnerstev med mladinskimi organizacijami in drugimi institucijami, zlasti zavodi za zaposlovanje.

Rezultati raziskave v 1. delu kažejo, da mladi, ki so bili vključeni:

- zvejo za prostovoljske aktivnosti predvsem preko priporočil drugih (MZVP) oziroma organizacij, v katere so že vključeni (MZMP);
- kot glavne razloge za odhod na projekt prostovoljstva naštevajo:
 - občutek izgubljenosti,
 - iskanje nove izkušnje in
 - izboljšanje možnosti, da najdejo delo;
- kot rezultat svojih prostovoljskih aktivnosti opisujejo predvsem razvoj svojega odnosa – zlasti, da so postali bolj:
 - pogumni,
 - zreli,
 - odprti in
 - samozavestni;
- pridobijo uporabne veščine in znanja, predvsem na področju:
 - jezikov,
 - skupinskega dela,
 - komunikacije in
 - spoznavanja novega kraja;
- cenijo povečanje njihovih socialnih mrež (oziroma družbenega kapitala), zlasti kot vir:
 - podpore,
 - navdiha,
 - novih priložnosti in
 - povezav;
- poudarjajo druge vplive na zaposljivost kot na primer, da:
 - imajo zdaj boljšo predstavo, kakšno delo si želijo opravljati;
 - so dobili nekaj, kar lahko uporabijo v življenjepisu in na razgovorih;
 - so se jim razširila obzorja o tem, kaj je mogoče početi v poklicnem življenju;
- tako MZMP kot MZVP govorijo o povečanju svoje zaposljivosti – čeprav v veliki meri opisujejo podobne rezultate, pa obstajajo pomembne razlike v področjih razvoja, ki jih poudarjajo;
- opisujejo podobno sliko razvoja kot osebje organizacij, v katere so bili vključeni v okviru prostovoljskih aktivnosti.

V 2. delu je opisan širok nabor priporočil in učinkovitih praks organizacij v različnih fazah prostovoljskih aktivnosti, med drugim:

- vzpostavitev močnih povezav z mednarodnimi partnerji preko skupnih vizij organizacij in srečevanja v živo;
- podporne organizacije morajo pred napotitvijo zgraditi tesen in zaupljiv odnos z mladimi, še posebej kadar podpirajo MZMP;
- pomembno je projekt prostovoljstva zastaviti kot del širših ciljev za mlado osebo (npr. premagati moj strah) – prostovoljske aktivnosti same po sebi niso čudežna rešitev;
- mladi osebi je potrebno v času prostovoljstva zagotoviti stalno podporo, vključno z ustvarjanjem prostora v projektu, da se sledi zamislim in zanimanjem mlade osebe ter se mlado osebo poveže s skupnostmi, ki jo obkrožajo;
- po koncu projekta prostovoljstva je potrebno skupaj z mlado osebo delati na priznanju kompetenc in ji še naprej pomagati pri dodajanju vej v njeni lokalni mreži, da se odprejo novi koraki in priložnosti;
- ko smo neposredno mlade povprašali, katera podpora s strani organizacij jim je bila najpomembnejša, so izpostavili pomen ohranjanja tesnih stikov in skrbi – zlasti MZMP;
- mladinski delavci cenijo, kadar jim nacionalne agencije nudijo priložnosti za izmenjavo izkušenj z drugimi na tem področju in strokovna usposabljanja.

2

3

V 3. delu smo izpostavili štiri študije primerov projektov prostovoljstva. S preučevanjem teh primerov smo ugotovili naslednje:

- sodelovanje med mladinskimi organizacijami in drugimi institucijami (kot so zavodi za zaposlovanje) lahko pomaga zapolniti špranje, skozi katere pogosto padejo občutljivi mladi, in okoli skupnega načrta povezati vse, ki se ukvarjajo z življenjem mlade osebe;
- mladinski delavci lahko dosežejo spremembe in vplivajo na druge sektorje v družbi s tem, da jasno pokažejo, kako dragoceno je njihovo delo, in te argumente predstavljajo tistim, ki odločajo o uvajanju sprememb, da se tako ustvarijo trajna partnerstva;
- trenutna generacija mladih zaposlenih (v dvajsetih in tridesetih letih), ki imajo mednarodno izkušnjo, kot je Erasmus, lahko igra vlogo instinktivnih in predanih multiplikatorjev priložnosti, kot so prostovoljske aktivnosti, če se jih za to opolnomoči;
- partnerstva med mladinskimi organizacijami in zavodi za zaposlovanje na področju prostovoljskih aktivnosti lahko prinesejo nove in nepričakovane koristi za vse vključene, če je le na vseh straneh dovolj pripravljenosti za učenje;
- vendar pa so zavodi za zaposlovanje prej del problema kot rešitve, kadar mladim, ki sodelujejo v prostovoljskih aktivnostih, zmanjšajo ali odvzamejo socialne transferje.

SKLEPNA REFLEKSIJA IN PRIPOROČILA

Kaj lahko torej povzamemo iz tega? In h kakšnim nadaljnjim korakom vas lahko to vabi?

Ta raziskava je še eden v vrsti vedno več dokazov, ki kažejo na povezavo med prostovoljskimi aktivnostmi in zaposljivostjo. Kar je iz te študije še posebej razvidno, so rezultati, ki so znotraj tradicionalnih okvirov formalnega izobraževanja težje dosegljivi, zlasti: večji pogum, samostojnost in širše socialne mreže. V hitro spreminjajočem se svetu je včasih težko predvideti, katere veščine in znanja bodo koristni za mlade in njihovo zaposljivost v prihodnosti. Vendar pa lahko rečemo, da verjetno ne bomo obžalovali, da smo mlade opremili z več poguma, zrelosti, odprtosti, samozavesti in sposobnosti delovanja v novem in nepoznanem okolju.

Zaključek raziskovalnega projekta Kompetence EVS za zaposljivost⁶ je bil, da ti projekti spreminjajo življenja. Prostovoljske aktivnosti sicer niso čudežna rešitev za vse, a podatki iz te raziskave nakazujejo, da ti projekti lahko resnično pomembno vplivajo na življenja mladih, ki v njih sodelujejo. Toda kakor več kot jasno kaže pričujoča raziskava – in kot sta odkrila Šenyuva in Nicodemi (2018) – se vključevanje MZMP v prostovoljske aktivnosti ne zgodi kar samo po sebi. Zanj je potrebno mnogo dela, povezovanja in podpore. Študije primerov, pričevanja mladih in organizacijske prakse, predstavljene v okviru tega raziskovalnega projekta, bodo, upajmo, služili kot koristni primeri in navdih za organizacije, ki želijo uresničevati te projekte v življenjih MZMP, s katerimi delajo. A če

naj prostovoljske aktivnosti uresničijo obljube in potencial za življenja MZMP, je potrebno na različnih ravneh podpirati in vlagati v mladinske delavce in partnerstva, ki te projekte izvajajo. Nujno potrebna sta še nadaljnja pozornost in dejavnost, sicer bodo MZMP še naprej marginalizirani in bodo v prostovoljskih aktivnostih še naprej prevladovali bolj iznajdljivi in izobraženi mladi.

Predstavitve rezultatov na seminarju Key to Inclusion decembra 2018 v Ljubljani

6 Gl. Šenyuva (2014); Markovic in Evrard (2014).

PRILOGA

ŠTUDIJE PRIMEROV MLADIH, KI SO SODELOVALI V PROJEKTIH PROSTOVOLJSTVA

Te štiri študije primerov so razširjene različice člankov, ki so bili predhodno objavljeni na spletni strani Movita, slovenske nacionalne agencije za program Erasmus+: Mladi v akciji, in v katerih je bil z različnih zornih kotov predstavljen kontekst raziskave, medtem ko je ta še potekala. Nudijo zelo zanimivo branje.

Prostovoljska študija primera 1: Novi odnosi in novi izzivi v Bolgariji in Italiji

Katere pomembne datume v svojem življenju si zapomnimo?

Rojstni dan družinskega člana? Obletnico poroke? Dan, ko je vaša nogometna ekipa končno osvojila pokal?

»Zelo dobro se spomnim, ko sem prišel v Bolgarijo – bilo je 28. februarja 2017. Spomnim se, da sem šel skupaj z Renato za dva ali tri dni, da spoznam Bolgarijo in organizacijo, pri kateri bom. Bila je ob meni. Zame je bila v redu ta nova dogodivščina.«

Pogovarjam se s Paulom, mladeničem iz severne Italije, nekaj tednov po njegovi vrnitvi z 12-mesečnega prostovoljskega projekta v Bolgariji. Renata, ki jo omenja, je Renata Dolega, koordinatorka prostovoljcev v Paulovi pošiljateljski organizaciji Atelier Europeo iz Brescia.

Pozneje se tudi z njo pogovorim o njenem delu s Paulom. »Zelo pomembno je bilo, da sem šla z njim, sicer bi imel v tistih prvih dneh krizo.« Pred odhodom v

Bolgarijo je bil pri 27 letih Paulo, kot pravi, »brezposeln in naveličan biti doma«. Če izvzamemo prostovoljno civilno služenje, je bil zadnjih pet let pretežno brezposeln.

Paulo je bil prostovoljec za polni delovni čas pri okoljevarstveni organizaciji in je delal na projektih za zmanjšanje lokalnega onesnaževanja. Odhod v Bolgarijo je bil nedvomno velik izziv. »Ko sem prišel v Bolgarijo, je bila to res težka izkušnja,« mi pove. »Ampak v enem letu se je izboljšalo. Ko sem začel, je bila katastrofa – nič nisem razumel, samo Google Translate!«

Paulo nadalje pove: »Ko sem začel, mi je bilo težko. Ko sem vzpostavljaj nove odnose z drugimi prostovoljci, mi je bilo težko začeti. Ampak to mi je postalo lažje – vstopanje v nove odnose.« Nadaljuje s priznanjem podpore s strani osebja gostiteljske organizacije AKSELS, predvsem pa Lilije Georgijeve, vodje razvoja projektov. »Najlepša hvala koordinatorki Liliji. Ona je bila mojstrica, ki mi je pokazala marsikaj.«

Ko vprašam Paula, kaj je najvažnejša stvar, ki jo je pridobil v tem času, mi reče: »Najpomembnejše je bilo, da sem spoznal nove ljudi. Zdaj poznam ljudi na Slovaškem, v Španiji, v Grčiji. Veliko sem se naučil od različnih ljudi izven projekta.«

Tudi Renato povprašam, kaj misli, da je Paulo pridobil. »Mislim, da je bil bolj pomemben rezultat zanj to, da je naredil nekaj uspešnega. Videl je lahko, da zmore. To je res zmagovalno za nekoga, ki prihaja z življenjske poti, ki je polna „izzivov“. To je nova priložnost – vidijo

lahko s svojimi očmi. V sebi tudi on to občuti.«

Paulo pove, da se je veliko naučil o računalnikih od poljskega sestanovalca, da je spoznal svoje močne in šibke točke ter da se je njegova angleščina zelo izboljšala. »Okrepil sem tudi svojo moč volje, da dobim službo,« doda. »Pred vrnitvijo v Italijo sem se pogovarjal z Lilijo in rekla mi je, da imam zdaj več te moči volje – „V sebi imaš ogenj, Paulo!“« Iz tega Paulo zaključí, da »je veliko povezav« med prostovoljskimi aktivnostmi in zaposljivostjo.

Renata dodatno razloži: »Glede na situacijo na trgu dela in na šolstvo pravimo, da je velik razkorak med trenutnimi izkušnjami iz šole in pripravljenostjo na svet zaposlitve. In mislim, da je veliko prostora za prostovoljske aktivnosti pri razvijanju mehkih veščin in nekaterih strokovnih veščin – ne samo teoretično, ampak v praksi.« Renata doda: »Mislim, da so vse prenosljive veščine, ki jih pridobijo, glede tega zelo močne. Ne gre samo za prostovoljsko delo 6 oziroma 7 ur, gre za 24-urno življenje v tujini. V tem smislu se vrnejo kot drugačni ljudje. Mislim, da je to resnični učinek.«

Čez šest mesecev spet govorim s Paulom. »Dobre novice imam za vas.« Pri-poveduje mi, kako se je čez poletje sam vrnil v Bolgarijo, da se spet sreča z ljudmi, ki jih je spoznal, in z novimi prostovoljci v projektu. V Bresciji je dobil službo v restavraciji blizu svojega doma.

Vprašam ga po njegovem mnenju, kako je delodajalec gledal na njegovo izkušnjo prostovoljstva. »Mislim, da me šef

na nek način občuduje zaradi mojega prostovoljskega projekta. Vidi osebo, ki ima večjo moč volje – da se v življenju ne predam, in to nikoli. No, mogoče bom v prihodnosti postal šefova desna roka« in pomagal pri vodenju restavracije. »Pri meni je izkušnja prostovoljskega projekta v mojem telesu, v moji glavi nekaj spremenila. V tem primeru, da se ne predam.«

Na prvi dan nove službe ga je čakal še en velik izziv, ki je zahteval njegovo novo odločnost: »Šef mi pravi: „Zate imam službo pomivalca posode in čistilca.“ Prav. Spomnim se, da je bilo na prvi večer – ne spomnim se izraza – zelo veliko. Ampak s tem, ko se razvijam pri delu, mi je to zdaj lahko. Ko grem na delo, imam svoj način, kako stvari organiziram. Ja, res je super.« Zaključil z besedami: »Res, res sem srečen. Pa vi?«

Prostovoljska študija primera 2: Prostovoljske aktivnosti in terna v Sloveniji

Lani sem pisal o sodelovanju Mladinskega centra Trbovlje (MCT) in lokalnega zavoda za zaposlovanje. Članek se je osredotočal na njihova prizadevanja, da bi lokalnim mladim, še posebej brezposelnim mladim, približali priložnosti, kot so prostovoljske aktivnosti. Ko sem se po enem letu vrnil v Trbovlje, me je zanimalo, kaj so nekateri od teh mladim pridobili s to izkušnjo.

»Stara sem bila okoli 27, ko sem ugotovila, česa nočem početi v življenju,« mi razloži Mojca. »Tako sem šla čez kakih 14 dni nazaj v šolo. Vpisala sem se, da bi pridobila višjo izobrazbo.« Še kak mesec pozneje je iz vabila zavoda za zaposlovanje na informativno srečanje na MCT izvedela za prostovoljske aktivnosti. Par mesecev kasneje je že pričevala s šestmesečnim projektom pri Teatru Me-

taphora na portugalskem otoku Madeira.

»V preteklosti sem imela velike probleme z anksioznostjo. [...] Tako da, ja, moja največja želja je bila, da zrastem na osebni ravni in pustim ta strah za sabo. Ker se v resnici nisem imela česa bati, ampak bala sem se pa vsega (smeh).«

Mojca sem povprašal, ali je pred svojo prostovoljsko aktivnostjo imela občutek, v katero karierno smer želi. »Ja in ne. Preizkusila sem se v par poklicih, ampak nobeden ni bil pravi. Ko sem šla na prostovoljske aktivnosti, je bilo pa to zame v smislu „to bi morala početi!“ Srečaš se s toliko različnimi ljudmi, vsak je drugačen in lahko jim pomagaš, kakorkoli že moreš. Zame je bilo to res super.«

Eden od ključnih elementov, ki ga poudari, je fleksibilnost, ki ji jo je nudil njen prostovoljski načrt dela. To ji je omogočalo, da je zasledovala priložnosti, ki niso bile del izhodiščnega načrta, kot na primer možnost, da pomaga pri izvajanju usposabljanja v lokalnem mladinskem centru. Razloži mi: »Kar lučke so se prižgale – to bi morala početi! Celo življenje sem si želela na nek način delati z ljudmi, ampak nisem mogla ugotoviti, kako, in ta prostovoljska aktivnost mi je odprla tista vrata, da je to tisto, kar bi lahko počela.«

Pri Mojci vidimo jasno povezavo med prostovoljskimi aktivnostmi in zaposljivostjo. Poleg tega, da je našla jasno poklicno usmeritev, nove povezave in spretnosti, je edinstvena izkušnja prostovoljske aktivnosti prispevala k njeni zmožnosti delovanja v različnih situacijah. »Kot sem že rekla, sem se res morala prisiliti ven iz tiste cone udobja. Tako da ko dobim službo in bo šef hotel, da naredim nekaj, kar je izven moje cone udobja, bom prvič bolj sproščena. Znam se organizirati in načrtovati in celo dele-

girati kakšno stvar. Tako da mislim, da je to velika učna krivulja o najbolj enostavnih stvareh v življenju, ki se jih ne moreš naučiti v šoli. In vse to sem dobila z Erasmusom+.« Naprej pove: »V šoli je samo $1 + 1 = 2$ in tako to je. Pika. Tukaj pa je toliko različnih načinov učenja in medsebojne pomoči. To je bilo res super.«

Mojca svojo prostovoljsko aktivnost pri MCT in Teatru Metaphora opiše kot »terno«. Ob svoji vmesni evalvaciji se je zavedla, da podpora, ki je bila v svojem projektu deležna, ni tako običajna izkušnja drugih prostovoljcev v drugih organizacijah. Kakšna je bila torej ta podpora, ki je Mojco tako navdušila?

Najprej pove, kako ji je usposabljanje pred odhodom, ki ga je organizirala nacionalna agencija, dalo jasen občutek, kakšne čustvene vzpone in padce lahko pričakuje na prostovoljski aktivnosti. Poleg fleksibilnega načrta dela pa je zelo cenila tudi veliko pozornost in skrb, ki ji ju je posvečalo osebje Teatra Metaphora, in da je osebje MCT ostalo v stiku z njo tudi, ko je bila v tujini. V njeni organizaciji na Madeiri so vsi zaposleni in prostovoljci delali v enem pisarniškem prostoru v prijaznem vzdušju brez obsojanja, kjer je čutila, da lahko z njimi deli karkoli. Na koncu pa opiše še, kako je pomembno spodbudo dobivala od drugih mednarodnih prostovoljcev, domačinov na Madeiri in od svojega mentorja, ki je naredil veliko več od svojih obveznosti, da ji je bil lahko z njenimi besedami »vrata v drugo kulturo«.

Mojca je zdaj tudi sama mentorica enemu od mladih prostovoljcev z Madeire, ki jih v Sloveniji gosti MC Trbovlje. Prav tako izvaja promocijo po šolah, da bi mladi, ki odraščajo na istem območju kot ona, izvedeli za priložnosti v okviru Erasmus+. »Če imam izkušnjo, ki lahko pomaga nekomu drugemu, je najmanj,

kar lahko naredim, da jo delim, da lahko od nje še kdo drug kaj odnese.« Njena strast, da nadaljuje po tej novi poti, je jasna. »Ko sem videla usposabljanje za trenerje, sem si rekla: Grem! Ni bilo vprašanje, če bom lahko ali ne. Bilo je: Ne, to bom naredila. In ravno dva dni nazaj sem se prijavila za službo kot mladinska delavka, tako da držite pesti, da mi uspe. Če pa ne, pa naslednjič. V vsakem primeru sem odločena, da bom delala na tem področju.«

Prostovoljska študija primera 3: S šalami podiramo pregrade na Škotskem

Z Johanno iz Romunije se pogovarjam o pregovorih. V angleščino mi prevede enega svojih ljubših iz njene države: »Če gost pride v hišo praznih rok, je kot bi prišel z roko v riti.« Obožujem spoznavanje pregovorov z različnih koncev Evrope, ta pa mi res nekako daje misliti. Edino, kar sem prinesel s seboj v to hišo v severnem Glasgowu, kjer so nastanjeni prostovoljci, je diktafon, da posnamem intervjuje, ki jih bom izvedel z njimi. Upam, da to šteje.

Johanna je ena od 12 mladih iz petih različnih evropskih držav, ki so tukaj na enomesečnem prostovoljskem delu pri organizaciji Achieve More Scotland. Prostovoljci pomagajo podpirati poletni športni program organizacije in z več sto mladimi iz severnega Glasgowa izvajajo plesne in nogometne dejavnosti.

A pri tem projektu gre za veliko več kot le pomoč pri poletnem programu. Koordinatorica projekta Carla Fyfe razloži: »Achieve More ne dela samo s Škoti, ki so celo življenje tukaj. Imamo ljudi 92 različnih narodnosti, delamo z migranti in begunci. Tako smo želeli pripeljati sem prostovoljce v okviru Erasmus+, da najdemo skupno podlago.« Ta cilj se od-

raža v imenu projekta – S šalami podiramo pregrade.

»Kar se tiče odnosa, mislim, da ti spremeni življenje,« pravi grški prostovoljec Akis. »Greš nekam drugam, daleč stran od doma, si z različnimi ljudmi iz različnih držav in z različnimi ozadji, pomagaš drugim v majhnih stvareh, ampak hkrati tudi na visoki ravni. Razvijaš prijateljstva preko interakcije z otroki, drugimi prostovoljci in domačini.«

Pred odhodom na ta projekt Gheorghe iz Romunije še nikoli ni srečal muslimana. »Prej sem si predstavljal, da so hudobni. Po mojem sem to dobil iz medijev, ko poslušamo negativne zgodbe. Ampak ko sem jih spoznal, so se moje predstave spremenile. Torej me je to srečanje z drugo kulturo spremenilo.«

Poleg ustvarjanja širšega razumevanja projekt podiranja pregrad odpira nove priložnosti za učenje in zaposlovanje, kot razloži Gheorghe. »Zdaj vem, da lahko nekaj časa živim v drugi državi, stran od doma. Prav tako se lahko bolj samozavestno pogovarjam z drugimi v tujem jeziku.«

To prepričanje ponavljajo skoraj vsi prostovoljci, s katerimi se pogovarjam, tudi Marta s Poljske. »Najpomembnejše je bilo, da se je izboljšala moja angleščina, pa tudi moja samozavest. Ne bojim se več govoriti z ljudmi. To je torej velika izkušnja in mislim, da zdaj zmorem.«

Biti postavljen v projekt, kot je ta, živeti z enajstimi drugimi neznanci in pomagati pri izvajanju športnih ur z raznolikim naborom mladih je za večino teh prostovoljcev izkušnja izven cone udobja. Johanna iz Romunije to lepo povzame: »Tukaj pač moraš delati določene stvari. Mislim, da sem zdaj bolj pogumna. Zakaj? Ker sem morala biti. Bilo je nujno.«

Nove jezikovne spretnosti, samozavest in večja zaposljivost prostovoljcev pa niso edini rezultati tega projekta, o katerih slišim. Carlo povprašam o vplivu teh prostovoljcev na lokalno mladino. »Večina mladih, s katerimi delamo, še nikoli ni bila v tujini, zato je to zanje kar velika stvar – precej je strahu. Mi jim odvzamemo ta strah tako, da gostimo mlade tukaj na Škotskem. Naši mladi vidijo, da to delajo tudi drugi mladi, kot so oni. Potem lahko razmislijo o tej situaciji in pogosto se odločijo, da gredo tudi oni. Torej se je ustvaril tok priložnosti za opolnomočenje mladih in ugotavljanje, kdo želijo biti.«

Pogovor s Carlo me spomni na španski pregovor, ki sem ga nekoč prebral: »Kjer ne manjka volje, ne manjka priložnosti.«

Prostovoljska študija primera 4: »Kaj pa je tole prostovoljstvo?« Mehke veščine in razširjena obzorja na Poljskem

»Neka prostovoljka, ki je prišla sem iz Ukrajine, je imela pred odhodom obširne razprave s svojo družino o tem, ali naj pride ali ne,« razloži Marco. »Ker je morala pustiti službo, da je prišla, in so jo starši spraševali: „Kaj pa je tole prostovoljstvo?“«

Pisarne STRIM-a v Krakovu so manjše, kot sem pričakoval od organizacije, ki je tako dejavna v prostovoljskih aktivnostih. Z Marcom Trimbolijem, koordinatorjem prostovoljcev v STRIM-u, se pogovarjam o tem, kako na te projekte gledajo različne družbene skupine.

»V splošnem na Poljskem pošiljamo vedno manj prostovoljcev. Mogoče je to zato, ker je lažje iti v tujino in obstajajo druge možnosti. Pa tudi prostovoljstvo znotraj Erasmus+ se mladim ne zdi toliko profesionalno, še posebej ko imajo v Erasmus+ na voljo možnost formalnega izobraževanja.«

STRIM usklajuje, da v Krakov na 9-mesečno prostovoljsko delo prihajajo raznolike skupine prostovoljcev – med 20 in 30 naenkrat. Večina prostovoljcev svoje delo opravlja v raznih vrtcih po mestu, nekateri pa prostovoljijo na drugih izobraževalnih ustanovah, kot so osnovne šole.

Kemal je prišel v STRIM s 26 leti na enega od teh projektov leta 2015. »Lahko bi rekli, da je moje življenje precej multikulturno. Rojen sem bil v Maroku, v Casablanci, leta 1989. Ko sem bil star 15 let, smo se preselili v Španijo. Moj brat je bil že prej tam, tako da sem se v bistvu preselil tja za srednjo šolo,« razloži. »Srednjo šolo sem zaključil malo kasneje kot pričakovano. Potem sem se vpisal na univerzo in študiral socialno delo v Murciai.«

Ena pomembnejših zapaščin njegovega prostovoljskega projekta v Krakovu, kot mi pove, je mreža prijateljev in povezav, ki jo je vzpostavil. »Kot anekdoto naj povem, da me veliko ljudi, ki niso povezani z mojim projektom, sprašuje: „Hej, Kemal, ogromno prijateljev imaš tukaj, kako ti je to uspelo?“ Vem, da sem odprt in tako naprej in mi je lahko najti prijatelje, ampak tukaj je bilo to zelo enostavno zaradi STRIM-a in načina, kako stvari organizira. Vedno dajem isti primer: Na prvi dan se srečaš s 25 prostovoljci. Vsak prostovoljec ima mentorja, torej že takoj govorimo o 50 ljudeh. Na vsakih pet prostovoljcev pride pomočnik, torej še pet ljudi – smo pri 55. Potem je tu še STRIM-ovo osebje in nekaj prijateljev mentorjev. Tako že na prvi, uvodni zabavi govorimo o 70 ljudeh in več, ki so tam.«

Raziskava o kompetencah EVS⁷ je pokazala, da približno četrtnina mladih ostane

v kraju, kjer so opravljali svojo prostovoljsko aktivnost. Pri Kemalu in njegovi generaciji prostovoljcev v STRIM-u je delež še višji. »Od teh 25 prostovoljcev nas je 11 ostalo v Krakovu in vsi imamo službe.« Kemal je zdaj v Krakovu že dve leti, odkar se je njegov projekt zaključil.

Vprašam ga, katere so najpomembnejše veščine, ki jih je pridobil v svoji prostovoljski aktivnosti. »Vse te mehke veščine mislim, da res veliko pomagajo, če nadaljuješ z iskanjem zaposlitve,« pravi. »Sliši se zelo enostavno, ampak vsi tega ne morejo imeti. Malo ljudi se tega uči med študijem, ker si takrat večinoma obkrožen z ljudmi, ki imajo enako ozadje kot ti. Ko pa potuješ in se res vsak dan ukvarjaš z različnimi ljudmi, veliko stvari ne razumeš in ti niso všeč.«

V nadaljevanju spregovori o nekaterih drugih prostovoljcih, ki jih pozna, in o tem, kako so dobili službe v klicnih centrih v Krakovu. »Pri klicnih centrih gre v bistvu za mehke veščine – kako se pogovarjaš z ljudmi. Vsi od njih so na razgovoru sigurno rekli: „Delam v vrtcu,“ ali: „Delam v osnovni šoli.“ Tako da seveda so jim izkušnje iz prostovoljskih aktivnosti pomagale.«

Kemal dela kot vodja področja družbene odgovornosti v multinacionalnem informacijskem podjetju. »Tukaj je ogromno podjetij, ki zaposlujejo veliko ljudi. Oni ne gledajo na ljudi z vidika, kaj potrebujejo, ampak kaj lahko ponudiš in kako lahko prilagodijo to, kar imaš. Oni pogledajo ljudi in rečejo: „Dobro, ti imaš tole. To bomo vzeli in zbrusili in boš lahko opravljal tole delo.“ Torej mislim, da je bila izkušnja prostovoljske aktivnosti na nek način ključna.«

Eden največjih izzivov, ki jih opisuje, je, kako se je razširilo njegovo karierno obzorje. »Če bi me vprašali, ko sem bil v

Španiji pred prostovoljsko aktivnostjo: „Hej, Kemal, imaš pravico delati kjerkoli na svetu, kam bi se prijavil?“ Mislim, da bi bila zadnja stvar, ki bi jo rekel, mednarodne korporacije – ne da ne bi želel delati zanje, ampak ker jih pač nisem poznal. S tem, ko sem prišel sem v Krakov, sem spoznal, da te priložnosti obstajajo tukaj in v drugih mestih. Zame je torej vse popolnoma drugače. Kadarkoli bi si zaželel zamenjati državo, bi najprej gledal, kako bi dobil službo v neki korporaciji – morda tukaj, morda v Berlinu, morda v Avstraliji, morda na Novi Zelandiji, morda v Veliki Britaniji ali v ZDA. Zdaj vidim ta zaposlitveni vidik, ki ga prej nisem.«

Morda bi moralo Kemalov pogled na prostovoljstvo deliti več ljudi.

IZBRANI VIRI IN LITERATURA

Bammer, D. et al. (2017). *Exploring Erasmus+: Youth in Action: Effects and Outcomes of the Erasmus+: Youth in Action Programme*. Dunaj: Generation and Educational Science Institute.

Bielska, A. in Kimmig, M. (ur.) (2012). *The Undiscovered Country: Future, personal development and managing change in the context of EVS trainings*. Varšava: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.

Bolles, R. N. (1970). *What Colour Is Your Parachute*. Berkeley: Ten Speed Press.

CIMO in Demos Helsinki. (2014). *Hidden Competences*. Helsinki: Centre for International Mobility, Demos Helsinki.

Duckworth, A. (2016). *Grit: The Power of Passion and Perseverance*. New York: Scribner.

Evropski parlament. (1997). *European Voluntary Service for young people*. Generalni direktorat za raziskave. Dostopno na: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/educ/pdf/w6en_en.pdf (december 2020).

Glaze, A. (2015). *Character, Cultures & Values* [video]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=NfCm0sb-1NK4> (januar 2019).

Gmitrowicz, D. (2012). Development – the magic of life and non-formal education. V A. Bielska, M. Kimmig in M. Miksiwicz (ur.), *The Undiscovered Country: Future, personal development and managing change in the context of EVS trainings* (str. 26–30). Varšava: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.

Goldring, I. (2015). *On Track – Different youth work approaches for different NEET situations*. Bruselj: SALTO-YOUTH Inclusion RC.

Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380.

Guedens, T. et al. (2014). *International youth projects benefit most those with fewer opportunities*. SALTO-YOUTH Inclusion RC / RAY Network.

Hoikkala, T. in Karjalainen, M. (ur.) (2016). *Finnish Youth Research Anthology 1999–2014*. Helsinki: Finnish Youth Research Society.

In Defence of Youth Work. (2012). *This is Youth Work: Stories from Practice*. IDYW.

Markovic, D. in Evrard, G. (2014). *EVS Competences for Employability: Project narrative report, November 2012 – August 2014*. Poročilo s simpozija v Ljubljani 12.–15. maja 2014. SALTO-YOUTH.

Movit. (2019). *Learning support within volunteering projects in Slovenia and the Western Balkans: practices, challenges and needs for development*. Ljubljana: Zavod Movit.

Pohl, A. (2018). Youth transition regimes and youth work. V H. Williamson et al. (ur.), *The History of Youth Work In Europe Vol. 6* (str. 17–26), Strasbourg: Svet Evrope.

Seligman, M. E. P. (2012). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being*. New York: Atria.

Šenyuva, O. (2014). *EVS Competences for Employment: EVS C4E Full Survey Report*. SALTO-YOUTH.

Šenyuva, O. in Nicodemi, S. G. (2018). “I have a diploma, now I need a Youthpass”: European Voluntary Service as a shortcut to employment? V M. Devlin et al. (ur.), *Learning mobility, social inclusion and non-formal education: Access, processes and outcomes* (str. 181–195). Strasbourg: Svet Evrope.

Sieveking, K. (ur.) (2001). *European Voluntary Service for Young People: Questions of Status and Problems of Legal Policy*. Frankfurt: Peter Lang.

Svet Evropskih skupnosti. (1988). *Council Decision 8/348/EEC of 16 June 1988 adopting an action programme for the promotion of youth exchanges in the Community – “Youth for Europe” programme*. Official Journal, L 158, (25. 6. 1988).

Williamson, H. et al. (ur.) (2018). *The History of Youth Work in Europe, Vol. 6*, Strasbourg: Svet Evrope.

MOVIT

Nacionalna agencija programov
Erasmus+: Mladi v akciji
in Evropska solidarnostna enota
Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana
Telefon: +386 (0) 1 430 47 47
Splet: www.movit.si
E-pošta: info@movit.si

Publikacija je financirana s strani Evropske komisije in Urada RS za mladino. Vsebina publikacije je izključna odgovornost avtorjev in v nobenem primeru ne odraža stališč Evropske komisije ali Urada RS za mladino. Nacionalna agencija, Urad RS za mladino in Evropska komisija niso odgovorni za kakršno koli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

